

Upravišтво: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5 — Telefon št. 3122, 3123,
3124 3125 3126
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka uli-
ca št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2 — Telefon št. 190.
Računi pri pošti ček zavodih: Ljub-
ljana št. 11842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105 241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—

Za mozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Tele-
fon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Maribor, Gosposka ulica 11. Telefon
št. 2440.
Celje, Kocenova ul. 8. Tel. št. 190.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi
po tarifu.

Jubilejno leto

Leto 1933., katerega prag smo pre-
stopili, je za nas Slovence pomembno in
važno spominsko leto. Letos se dopolni
četrto stoletje onega usodnega leta 1903.,
ki je prineslo popoln preokret v naši na-
rodni miselnosti in notranji prelom z
Avstrijo. Zdi se nam prav, da se ozremo
na razmere, v kakršnih je bilo našemu
narodu usojeno živeti, in ki so mu prine-
le spoznanje, da mu v mačehovski drž-
avi ni najti znošljive bodočnosti in da
vodi pot do narodne sreče le preko drž-
avnih mej.

Mlajša generacija, zlasti ona, ki ni sa-
ma preživela dobe pred svetovno vojno,
se danes prav za prav niti ne zaveda, v
kako poniževalnem položaju se je naha-
jal naš narod pod tujo oblastjo, ki mu
je sicer na papirju zagotavljala polno
ravnopravnost, dejanski mu pa ni pri-
voščila niti onega eksistenčnega minima
pravice, ki so za obstoj in razvoj naroda
najnujnejše potrebne.

Danes, ko je veljava domačega jezika
nekaj naravno podane, samo po sebi
umevnega, je težko doumeti, kako je ta-
krat zapostavljanje slovenskega jezika
narodni škandal. Jezikovno vpraša-
nje v Avstriji ni bilo samo vprašanje na-
rodne časti in narodnega ponosa, bilo je
obenem krušno, socialno vprašanje. Kdor
je hotel stopiti na socialni lestevici višje,
se je moral okleniti nemščine, in kdor
je zatajil z jezikom vred tudi narodno
pridpaddnost, je bil deležen nagrade v ob-
liki boljše gnotne situacije in boljše
napredovanja. Tako se je širila demora-
lizacija, ki je omogočila, da je ostudno
renegatstvo pridobivalo vedno novega
pritoka.

Nasilna germanizacija je bila najhu-
jša v obmejnih pokrajinah. Na Koroškem
je imela slovenska tretjina prebivalstva
v celoti deželi le eno res slovensko šolo,
drugod je vladal utrkvistični tip osnov-
ne šole, ki mu je bilo glavno delo, od-
vracati otroke od domačega jezika. Z
uradov in zlasti iz sodišč je bil sloven-
ski jezik oficieino izgnan. Na Štajers-
kem so bile vsaj osnovne šole na kmetih
v bistvu slovenske. Toda z vso drž-
avno silo se je čuval nemški značaj
mest in trgov tako da se je za vsako še
tako podrejeno nameščenje bil hud boj.
Nemški ali nemškutarski kompetent je
užival povsod prednost. Ob severni meji
pa je začelo raznarodovalno gibanje
prodirati že globoko v kmetске mase. Cve-
telo je prosilstvo »štajercijanstvo«. Ob je-
zikovni meji so se ustanavljala nemška
podjetja, ki so bila središča ponemčevanja.
Proga južne železnice do Trsta je
bila strateška linija nemške ofenzive.
Preko živega slovenskega telesa je hote-
lo prodrati nemštvo do morja. Avstrijsko
germanizatorično delo na se ni usta-
vilo v obmejnih pokrajinah, ampak je
ogrožalo tudi naše osrčje in stezalo svo-
je vrste celo proti Ljubljani.

Naša odpornost ni bila na visoki stop-
nji. Povsod, kamor so gledale naše oči,
nam je sijala nasproti breznalednost, ki
je povzročala naraščajočo letargijo. Po-
litični voditelji, naši oficieini zastopniki
pa so obračali svoje glavno delo strankar-
skemu udejstvovanju, ki je nacional-
nemu pokretu čisto bolj škodovalo ne-
go koristilo. Pojavljala se je dostikrat
licitacija v avstrijanstvu in najmočnejša
slovenska stranka je bila odločno av-
strijsko usmerjena. Narod je klonil glavo
in nosil svoj križ, brez pravega upa-
nja na spremembo.

Preokret v mišljenju pa je povzročila
nemška obojnost sama. Da še bolj uve-
ljavijo svojo oblastnost, se niso nemški
voditelji zadovoljili več z upravnim apa-
ratom, ampak so gnali svoje množice na
ulice. Upravnemu se je pridružilo dejan-
sko nasilje.

Skromno slovensko slavlje, glavna
skupščina CMD v Ptujju, je dala povod
za divje izgrede proti domačim Sloven-
cem. Sledila so nemška nasilja v Mari-
boru in Celju, ki so končno zanetila pla-
men narodnega ogorčenja med Sloven-
ci. Tako so se vršili znani »septemberski
dogodki« in tekla je nedolžna kri po ljub-
ljanskih ulicah. Ogorčenje ponižanih in
razžaljenih je prišlo spontano. Bilo je
kakor da je ves narod z enim samim kri-
kom zakričal proti krivici in nasilju in
dal duška svojemu skozi leta in leta za-
dušenemu gnevu.

Kakor da se je pretrgalo zagrinjalo,
je Slovenec videl pred seboj pot do re-
šitve; ven iz te države, v svobodno nacio-
nalno združenje s Hrvati in Srbi. Izvršil
se je duševni prelom z avstrijanstvom.
Moč nacionalne odvažnosti, ki je bruhnila
na dan, je bila tako silna, da je preu-
šila strankarske ograje in združila vsaj
za nekaj časa pripadnike vseh strank v
eno narodno celoto. Klerikalcem se je
sicer posrečilo obrniti kolo zopet v du-
naisko smer, a na novo zrastli nacionali-
zem se je vendar ohranil. Rodila se je
slovenska narodna revolucija, ki je de-
set let pozneje našla svoj zmagoslavlji
vrh v zedinjeni, svobodni jugoslovenski
državi.

Zato se nam zdi potrebno in važno, da
se ob četrtoletnici onih dogodkov do-
stojno spominjamo začetka naše osvobo-

Slovinci ogorčeno zavračajo in ostro obsojajo politiko razdiranja

Separatistična resolucija skupine dr. Korošca — Odločen in možat odgovor slovenskih županov kot najbolj upravičenih predstavnikov slovenskega ljudstva

Ljubljana, 7. januarja d. Na nasled-
nji strani objavljamo poročilo o mogo-
nem obnem zboru naše županske zveze.
Zbralo se je na njem iz vseh krajev Slo-
venije več sto županov in občinskih od-
bornikov, ki so brez dvoma najbolj ne-
posredni predstavitelji prebivalstva in
najboljši tolmači njegovega mišljenja,
njegovih želj in potreb. Ta ljudski par-
lament je poleg svojega dnevnega reda
sprejel tudi resolucijo, ki pomeni veliko
nacionalno manifestacijo ter predstavlja
krepak in odločen odgovor vsem onim,
ki bi radi zavrlili našo konsolidacijo.

Ko je po končanih pozdravnih nagovori-
h predsednik zveze župan g. Babnik
hotel odrediti prehod na dnevni red, se
je oglasil g. dr. Pušenjak iz Sloven-
ske Bistrice in opozoril na neko poročilo
v tržaškem »Piccolu« od 3. t. m. Z vid-
nim veseljem poroča ta fašistični list pod
naslovom »Za slovensko federativno drž-
avo«, da se je politična skupina, ki jo
vodi dr. Anton Korošec, pridružila v po-
sebnem proglasu zagrebški separatistični
resoluciji in da zahteva v okviru fe-
derativne Jugoslavije samostojno sloven-
sko državo. Govornik je vprašal predse-
stvo županske zveze, ali mu je o tem kaj
znano in ali smatra za potrebno, da da-
nes zbrani župani zavzamejo kako stali-
šče.

K isti stvari se je oglasilo nato še več
županov, ki so povedali, da so slične ve-
sti opazili tudi v nekaterih drugih listih
in da se razpošiljajo na znani način tudi
pri nas tajni proglasi, ki nosijo podpis
dr. Korošca. Pokazalo se je, da gre za ne-
kake

„Ljubljanske punktacije“

po vzoru zagrebške resolucije. V njih se
uajprej navajajo točke, ki so pač skup-
ne in svete vsem Slovincem in tudi vsem
ostalim Jugoslovcem, nato se razvija
državopravni program. Glavna zahteva
programa je popolna politična samostoj-
nost Slovenije. Da se to doseže, je po-
treben nov sporazum s Srbi in Hrvati,
ki naj bi stvorili državno zvezo v obliki
federacije nacionalnih držav, katerih
ena bi bila Slovenija. Proglas se izrecno
pridružuje zagrebškim separatističnim
sklepom in se tudi s tem postavlja na
blazno stališče, da se je treba vrniti gle-
de medsebojnih odnosov med Slovenci,
Srbi in Hrvati v stanje, kakršno je bilo
pred zgodovinskim aktom zedinjenja dne
1. decembra 1918.

Razumljivo je, da so te ugotovitve iz-
zvale med zborovalci

vihar ogorčenja,

saj se vsi trezni Slovenci v polni meri
zavedajo, da bi povratke na leto zmed in
kaosa 1918 lahko pomenil konec naše
politične in narodne svobode in da bi ena-
ko nevarnost sprožil tudi poskus razko-
sati Jugoslavijo s pomočjo federacije.
Da je temu tako, priča tudi dejstvo, da
so poprej o zagrebških in da zdaj o ljub-
ljanskih separatističnih sklepih z največ-
jo naslado poročajo ravno oni tuji listi,
ki so vsak dan polni strupenih napadov
na Jugoslavijo. Današnji zbor županov
pa je pokazal, da slovenski narod nima
ničesar skupnega s temi stremljenji, mar-
več da jih iz vse duše obsoja in zavrača.
Padali so ogorčeni medikli z zahtevami,
naj državna oblast naredi energičen ko-
nec večnemu hujskanju in beganju ljud-
di. Vsi govorniki so tudi zahtevali, da
županska zveza, ki je po svojih članih,
županij, gotovo najbolj pooblaščen
predstavitelj slovenskega prebival-

ditve, ker je velika verjetnost, da bi brez
leta 1908. za nas tudi leta 1918. ne bilo.

Ze takrat, ko je deset tisočglava mno-
žica demonstrativno spremljala nedolžni
ljubljanski žrtvi na njuni zadnji poti, je
vznikla misel, da je treba mučenikom tu-
jega nasilja postaviti viden spomenik.
Vneme polna solidarnost je nabrala sred-
stva. Zgodovina tega spomenika, ki še
danes ne stoji, dasi je bil izgotovljen, je
zagonetna. Ne mislimo razmotrivati o
vzrokih, zakaj še danes nismo izvršili
svoje častne dolžnosti napram preliti
krvi. Mislimo pa, da naj bi vsaj letošnje
leto prineslo končno postavitev spomina
na dobo težkega trpljenja in na začetek
narodnega vstajenja. Mislimo, da bi bilo
treba petindvajsetletnico onih dni obha-
jati s primerno dostojno slovesnostjo. Ni
treba hrupnega, šumečega slavlja, ki bi
ne bilo naši današnji težki dobi primerno.
Treba pa je vsekakor obuditi spomin na
ono dobo v vseh krogih naroda in zlasti
med našo mladino.

Kakor ob pogrebu septemberskih žrtve,
naj tudi letos ob četrtoletnici, zavzo-
nijo vsi zvonovi in naj nesejo v zadnjo
kočo glas o vstajenju iz temnih dni.

stva, z jasno in odločno resolucijo pove-
mnenje Slovincem. K besedi se je ogle-
sil

Ijubljanski župan dr. Dinko Puc,

ki je obenem podpredsednik županske
zveze. Izjavil je, da je predsedstvo zveze
izvedelo za stvar šele te dni, ko so izšla
najprej obsežna poročila v italijanskih
in nato še krajša poročila v nekaterih
nemških listih. Nato je izjavil med dru-
gim:

»Moramo biti na jasnem, kaj pomeni ta
resolucija. V bistvu pomeni namreč na-
slednje: naj bi razbili to našo državo in
ustanovili novo, v kateri naj bi bile prav
za prav tri države. Z eno besedo: dr. Ko-
rošec se je postavil na tisto stališče, kakor
so se pred nekaj časa postavili nekateri
gospodje v Zagrebu in rekli, da akt od
1. decembra 1918. ne velja več in da se je
treba vrniti v stanje, kakršno je bilo pred
tem.

To je grozna beseda. Zakaj, ako se ho-
čemo postaviti nazaj v tisto dobo, se ho-
čemo postaviti v razpad, v one naravnost
strašne razmere, ki jih vsi še dobro pom-
nimo. Mi bi ostali osamljeni v svetu brez
vsake mednarodne zaslombe. Edino upanje
leta 1918. je bilo, da se združimo Hrvati
in Srbi v eno državo, zaradi česar je tudi
došlo do akta od 1. decembra 1918. To je
pomenilo rešitev slovenstva, popolno svob-
odo slovenskega naroda in zagotovitev
slovenske kulture. Če bi šli nazaj na sta-
lišče pred 1. decembrom leta 1918 bi stali
zopet na isti poti, ki nas je pripeljala do
kakršne ponovne na sporazum s Hrvati in
Srbi. Odgovoriti bi se mednarodnemu pri-
znanju naše države ter bi ne bili ničesar
drugega, kakor plen naših nasprotnikov.

In nadalje: ali naj delamo nov spora-
zum? Kaj bi pa bilo, če bi do tega spora-
zuma ne prišlo več? Če bi rekli Srbi, da
ga jim ni treba, da imajo že svoj židov na
morje? Ali pa če bi rekli Hrvati, da imajo
že svojo samostojno državo? V tem pri-
meru bi Slovenci obviseli v zraku. Slo-
vinci vemo, da imamo samo v okviru Ju-
goslavije, v družbi naših prijateljev, mo-
ne Francije in držav Male antante goto-
vost, da se lahko obranimo in ohranimo.
Lahko je reči, da bomo sami svoji gospo-
darji in da bomo sami vse uredili tako, da
bo prav. Toda misliti moramo s pametjo,
ali je to sploh združljivo z našimi gospo-
darskimi interesi. Izraščanje s federaliz-
mom pomenja ključiti nevarnost za obstoj
velike in močne Jugoslavije in s tem za
nacionalni obstoj Slovincem. K temu pa
pridejo še življenjski gospodarski interesi,
ki so taki, da bi slovenska zemlja ne mo-
gla obstajati in se razvijati kot sama na
sebe navezana gospodarska enota. Ne mo-
remo sami preživeti svojih ljudi, izvažati
moramo izdelke svoje industrije. Sami ne
moremo zaposliti inteligentnega narašča-
la. Vse meje se nam zapirajo. Ali naj se
sedaj ločimo po mejah še od Hrvatov in
Srbov?

Izgovili smo že dovolj o izgubi Reke in
Trsta, če pa bi se oddelili še od hrvatskih
in srbskih pokrajin, bi postalo življenje za
nas nemogoče. Po vsem svetu streme za
tem, da bi ustvarili čim večja gospodarska
ozemlja, mi pa naj bi šli na manjši teren?
Če bi to storili, bi se nam lahko reklo, da
smo se spili s pametjo.

Izjava dr. Korošca navaja samo stvari,
ki jih ne moremo sprejeti. Ona tudi ne upo-
števa dejstva, ki je zelo važno. Prav nič ne
omenja rodu Karadjordjevičev, temveč pu-
šča to vprašanje povsem odprto. Mi pa sto-
jimo na stališču, da je v današnjih razra-
nih naših samo v osebi našega kralja poda-
na garancija za obstoj naše državne skup-
nosti. V današnjih razmerah moramo zahva-
liti Boga, da imamo takega vladarja in kra-
lja. Zato stojimo na stališču monarhije z
rodom Karadjordjevičev na čelu.

More se govoriti o raznih stvareh, saj
tudi mi nismo zadovoljni z vsem in župa-
nska zveza je pokazala, da ostro kritikuje
razne zakone in urede. Toda za to smo
tukaj, da skušamo s svojimi nametjo izboljšati
razmere. Stojimo na stališču, da je treba
v novem gospodarskem življenju zahtevati
od države, da se napravi gospodarski na-
črt za več let, da bomo vedeli, kako gospo-
dariti tudi v bodočnosti. Lahko zahtevamo,
da se prenese na banovinske in občinske
uprave kolikor mogoče veliko poslov, toda
državna skupnost ne sme biti ogozdena.

V današnjih časih, ko vidimo, kako rase
egoizem nacionalne misli pri vseh narodih,
kako se drugod narodni konsolidirajo in ka-
ko skušajo potem nacionalne propagande in
agitacije dvigniti svoj nacionalni ponos, naj
bi mi šli polno podirati, kar se je zgradilo
v tolikih letih s tako ogorčnimi žrtvami?
To ni mogoče in zato moramo zahteve dr.
Korošca odločno zavrniti.

Izvajanja ljubljanskega župana dr. Pu-
ca, ki so bila ponovno prekinjena z živah-
nim odobravanjem, so izzvala splošno in
viharno priznanje.

Senator Ivan Hribar

ki je izjavil, da danes, ko je prišel na zbo-
rovanje županske zveze niti misliti ni mo-
gel, da bi se moglo kaj takega zgoditi. Sko-
raj nemogoče mu je verjeti, da bi dr. Ko-
rošec napravil tako nerodnost. Ta izjava
je tudi groh nad svetovnim mirom. Ako
je dr. Korošec v resnici podpisal, kar je
bilo navedeno, ni tega storil samo v svojem
imenu, temveč tudi v imenu bivše Sloven-
ske ljudske stranke. Zaradi tega je treba

ugotoviti, da je dr. Korošec a svojo stren-
ko zagrešil, kar se sploh ne da kvalifici-
rati. Ta stranka je s tem stopila med
ogrozevalce svetovnega mira.

Ugotavljamo, da je zašla skupina, ki ji
stoji dr. Korošec na čelu, med največje
škodljivce našega slovenskega naroda. Ugo-
javljamo tudi, da smo mi, danes tukaj
zbrani, absolutno poklicani govoriti v ime
slovenskega naroda. Trdno smo prepri-
čani, da tudi v bivši slovenski ljudski stran-
ki niso vsi ljudje tako zaslepljeni, kakor
tisti, ki so podpisali ta manifest. Mi smo
prišli v Jugoslavijo, ker je hotel tako ves
naš narod, in ki je danes že bolje urejena,
kakor je bila nekaj Avstrija. Treba je tu-
di povedati, da bi pomenilo rušenje miru
popolno uničenje ne samo našega gospo-
darstva, temveč vseh naših dobrot.

Končno je govornik predlagal, naj pre-
sedstvo županske zveze sestavi primerno
resolucijo.

Nadaljnji govorniki

V enakem smislu, kakor gg. dr. Puc in
senator Hribar, je govorilo nato še več
zborovalcev. Med drugimi so se oglasili
župani g. Jelovčan iz Gorenje vasi, ki je
omenjal, kako skrbno stražijo naše meje
graničarji iz južnih krajev, g. Tome iz
Moravce, ki je opozarjal, kako g. Korošec
sedaj zanika stvari, ki jih je sam pomagal
ustvarjati g. Azman z Lesc, ki je tudi
opozarjal na nedoslednost v politiki dr.
Korošca, saj je bil on tisti, ki je odločno
sodeloval pri obeh zgodovinskih aktih, 1.
decembra 1918 in 6. januarja 1929, in
končno g. Hotevar z Vrhnice s predlogom,
naj se izvoli poseben odbor, da bo takoj
sestavil v duhu med razpravo izraženih
misli primerno resolucijo.

V odbor so bili izvoljeni gg. župani dr.
Lipold, Jereb, Skrbec, Kovarčič in Hafner.
Odbor se je takoj sestavil v posebni sobi
in sestavil resolucijo, ki je bila nato pre-
ložena zborovanju, preden se je začela de-
bata o tajniškem poročilu.

Resolucija

Je bila sprejeta soglasno in z viharim,
dolgotrajnim odobravanjem ter z velikimi
ovacijami Jugoslaviji in kralju. Glasi se:

V času, ko zločinskih nakanam zu-
nanjih sovražnikov Jugoslavije dajejo
potuho tudi v domovini nekateri vodite-
lji bivših pol. strank, ki skušajo zlorabi-
ti težko gospodarsko in socialno pre-
izkušnjo našega naroda, župani cele
dravske banovine, zbrani na obnem
zboru županske zveze v Ljubljani, kot
predstavniki vseh Slovincem slovesno
in odločno izjavljamo:

I.

1. decembra 1918. smo Slovenci, Hr-
vati in Srbi po svobodnem sporazumu
opolnomočenih narodnih predstavitev
definitivno in za vsikdar rešili vpraša-
nje naše državne skupnosti. Zato o tem
vprašanju ne pripuščamo nikake deba-
te več ter odločno odklanjamo lahko-
miselne zahteve, naj bi se vrnili v ka-
otično stanje negotovitosti pred 1. decem-
brom 1918. Obsojamo in pobijamo vsa-
ko stremljenje, ki je naperjeno proti naši

Kriza rumunske vlade

Viada je sklenila ostavko zaradi solidarnosti z no-
tranjim ministrom, ki se je spri s podrejenimi organi

Bukarešta, 7. januarja. g. Nepričakovano
je izbruhnila kriza vlade, ki je priselnila
vse politične kroge. Poleg gospodarskih
vprašanj, ki so na dnevnem redu, gre v
glavem za razna politična nesoglasja. Kri-
za se je začela s sporom med bukreškimi
političnim ravnateljem Marincom in po-
veljnikom žandarmerije generalom Dumitrescom
na eni ter notranjim ministrom
Mihalakom na drugi strani. Oba oficirja
iz javnih govorih grajala razne ukrepe
notranjega ministra, ki je nato v ultimati-
ni obliki zahteval takojšnjo odstavitev obeh
ter zaprosil v nasprotnem primeru za svojo
ostavko. Kralj je poizkušal posredovati na
ta način, da ni sprejel Mihalakove zahteve,
pač pa mu je ponovno izrazil svoje popol-
no zaupanje. Mihalake se s tem ni zado-
voljil, marveč je predložil ministrskemu pre-
sedniku svojo ostavko. Ministrski predse-
dnik Maniu se je odločno zavzel za notranje.

Turati degradiran

Rim, 7. jan. AA. Uradni list fašistične
milice objavlja, da je bivšemu tajniku fa-
šistične stranke Turatiju odvzel njegov do-
sedanji čin generalnega poročnika milice,
ki odgovarja činu divizijskega generala in
je neposredno za činom vrhovnega povelj-
nika.

Priprave za gospodarsko konferenco

Zeneva, 7. jan. AA. Pripravljalni odbor
za mednarodno gospodarsko in denarnost-
no konferenco v Londonu bo začel zasedati
v ponedeljek.

Nezgoda ruskega zrakoplova

Moskva, 7. jan. AA. Vodilni zrakoplov
»V 2« je strmoglavil na zemljo in se raz-
bil. Zrakoplov je bil eden izmed največjih
ruskih vodljivih zrakoplovov. Včeraj je
odletel iz Leningrada, pa mu je odpoval
motor. Veter ga je zanesel v bližino Nov-
goroda, kjer je v viharju tresel na zemljo
in se razbil. Po vestih, ki so prispale pre-
ko Kotlana, je zrakoplov popolnoma uni-
čen. Posadka se je rešila.

Moskva, 7. jan. AA. Tas demantira, da
bi bil zrakoplov »V 2« izgubljen. Zrakop-
lov se je samo neznatno poškodoval in je
popolnoma normalno pristal.

državni skupnosti, zlasti zato, ker vi-
dimo v jugoslovenski državni skupno-
sti edino jamstvo za narodni obstoj
vseh Slovincem ter za neoviran razvoj
slovenske kulture in vseh drugih panog
našega javnega življenja. Razkosavanje
velike Jugoslavije na več malih samo-
stojnih edicij bi značilo nevarnost za
sam obstoj države ter s tem nevarnost
novega suženstva Slovincem pod tu-
jim jarmom, ob enem pa tudi nevarnost
za težko doseženi evropski mir.

Združitev vseh Slovincem je najsvet-
tejši ideal ne le vseh Slovincem, mar-
več ideal vseh Jugoslovcem. Zato od-
klanjamo in obsojamo zlorabo tega
vzvišenega ideala po posameznih poli-
tikah in strankarske svrhe.

II.

Izrekamo kralju Aleksandru in njego-
vemu kraljevskemu domu neomajno
zvestobo in ljubezen ne le zato, ker nam
to velja čut hvalečnosti za večne za-
sluge, ki so si jih priborili Karadjordje-
vič za osvoboditve in zedinjenje Jugo-
slovcem, marveč tudi zato, ker sta
kralj Aleksander in njegov dom kot
simbol našega narodnega in državnega
edinstva najjačji stebel in največje
jamstvo za obstoj in napredek naše na-
rodne države ter s tem tudi za obstoj
in napredek Slovincem.

III.

V današnji dobi gospodarske in soci-
alne stiske smatramo za najnujnejše,
da se vse sile združijo k skupnemu
naporu, kako bomo te stiske srečno in
čim prej prebrodili. Gospodarska in so-
cialna prenosova naroda se mora
ustvariti s sodelovanjem vseh stanov
in slojev na osnovi smotrenega gospo-
darskega načrta. Pri tem smatramo
zaščitno in učvrstitev kmečkega in de-
lavskega stanja za bitno zahtevo gos-
podarske in socialne politike, ker le potem
se bodo mogli harmonično razvijati tu-
di ostali produktivni sloji.

IV.

Smatramo, da je v interesu vseh slo-
jev našega naroda, pa tudi vseh Srbov,
Hrvatov in Slovincem, da se prenese
čim večji delokrog upravnih in vseh
javnih poslov na nižje upravne enice
vse do one mere, ki jo dovoljujejo živ-
ljenjski interesi državne in narodne
skupnosti.

★

Tako so spregovorili slovenski župa-
ni, ki jim nihče ne more odrekati, da ne
bi bili pravi in upravičeni tolmači miš-
ljenja najširših slojev slovenskega na-
roda. Ne dvomimo, da bo njihova mo-
žata beseda močno odjeknila po vseh
slovenskih krajih, po vseh jugosloven-
skih pokrajinah, pa tudi izven naših drž-
avnih mej, v zadočenje vsem našim
prijateljem in v razočaranje vsem na-
šim nasprotnikom.

ga ministra in se z njim solidariziral. To so
storili tudi vsi ostali ministri, zaradi česar
se je celokupna vlada izjavila za ostavko.
Do formalne ostavke pa prišlo šele po po-
vratku zunanjega ministra Titulescu, ki ga
pričakujejo v Bukarešti v ponedeljek dopol-
ned. Če se tudi Titulescu ne bo posrečilo
najti kompromisne rešitve, bo v ponedeljek
ali torek celokupna vlada podala ostavko.
Kakršen je položaj, ne bo mogoče sestaviti
nobene vlade, v kateri bi ne bila Maniu in
Mihalake, ker bi nobena druga vlada ne
imela večine v parlamentu. Glede na ugled
in zaupanje, ki ga uživa Titulescu, kakor
tudi glede na njegove osebne odnose do
Mania in Mihalake, upajo v političnih kro-
gih, da bo kriza vlade rešena z obnovo se-
danje vlade. Nuina vprašanja, ki ne prene-
sajo nobene odgovornosti in ki so v tesni zvezi
s finančnim položajem Rumunije, zahtevajo,
da se kriza nemudoma reši.

BILANCA DELA ŽUPANSKE ZVEZE

Sadovi smotrenega enoletnega delovanja županske zveze — Vladno priznanje našim županom — Aktualni problemi občinskih uprav

Ni ustavilo prav slabo vreme naših zavednih županov, ko je bilo treba v Ljubljano na občni zbor županske zveze, da čujejo, kaj se je ukrenilo, in da dajo sami iz svežega življenja pobudo za nadaljnje delo v državi. Dobri dve tretjini občin naše banovine sta bili zastopani na zborovanju, tako da to ni bil več navaden občni zbor zveze, temveč pravi ljudski parlament, kakor je to poudarjal minister g. Pucelj. Kakor je pestro prebivalstvo naših občin, tako je bila pestra tudi slika, ki jo je nudila prenapolnjena velika dvorana Kazine: poleg zastopnikov mest in trgov so sedeli skrbilni kmetijski župani, ki so vstali že sredi noči, da odidejo v Ljubljano in se posvetujejo s svojimi tovariši, kako bodo krmarili občine v letošnji hudi zimi, ko je tako malo sredstev, potreba pa tako veliko. Kakor ena sama dobra družina so se župani oklenili svojih ministrov, senatorjev in poslancev, da bi izposlovali od njih, kolikor se da, za dobrobit svojih občanov. Resne in stvarne so bile vse razprave, posvečene občinskim in splošno državnim zadevam. Tudi v tem pogledu je nudilo zborovanje res sliko pravega ljudskega parlamenta.

Otvoritev zborovanja

Mnogostevilni župani iz vseh krajev dravske banovine so napolnili veliko dvorano Kazine do zadnjega kotička. Zborovanja so se udeležili tudi ministri za socialno politiko in g. Pucelj, minister n. r. Iv. Mohorič, podpredsednik senata dr. Fran Novak, podban dr. Pirkmajer, senatorji Iv. Hribar, dr. Rajar, dr. Vladimir Ravnihar in dr. Val. Rožič, narodni poslanci dr. Rade, Milan Mravlj, Lovro Petovar, Rasto Pustoslavšek, Jakob Zemljčič, Albin Komar, Alojz Drmelj in Ivan Lončar, župani avtonomnih mest dr. Dinko Puc iz Ljubljane, dr. Franjo Lipold iz Maribora, dr. Alojz Gorjanc iz Celja ter več sto drugih županov iz vseh srezov Slovenije.

Zborovanje je otvoril ob 10. urah podpredsednik županske zveze in župan iz St. Vlada nad Ljubljano g. Valentin Babnik, ki je poudarjal, da stona odbor po enoletnem obstoju županske zveze mirne vesti pred občni zbor, ker je storil v danih razmerah vse v korist naših občin, kar je bilo mogoče. Županski posli so dale težki in polni odgovorov, in to se tem bolj, ker prihajajo vedno nova bremena in se vse obrača na župane za svet in podporo. Prav zato je danes še bolj potrebno, da stoji županom ob strani močna organizacija, ki jim more dati pomoč z nasveti, posredovanji ali karkoli. Letos čakajo občine težke naloge, ki bodo zahtevale sodelovanje vseh županov, zaradi česar bi bilo potrebno, da se združijo vsi v močno organizacijo. Končno je izreklo predsednik zavaljo ministroma dr. Kramarju in Pucelju, banu in podbanu, kakor tudi vsem senatorjem in poslanecem da dosedanja podpora in jih prosil še nadaljnje naklonjenosti.

Na njegov predlog je bila odposlana na to vladnost brzojavka ni Vel. kralju, predsedniku vlade dr. Sršniku in notranjemu ministru žiki Laziču na brzojavna podzra. Zborovalci so soglasno odobrili prebrzane brzojavke, posebno na brzojavko kralju, ki so jo poslušali stoje in jo spreleteli z živahnimi ovacijami vladarju in kraljevskemu domu.

Minister Ivan Pucelj

Minister Ivan Pucelj je najprej pozdravil zbrane župane in zastopnike občin v imenu vlade. V svojih nadaljnjih izjavah je poudarjal, da je temeljna edina vsake države občina. Če je ta temelj zdrav, je tudi država zdrava in močna, če pa je temeljna edina bolna, ima to hude posledice za vsako državo. Prosil je prisotne župane, naj posvetijo vse svoje sile v blagor občin, katerih naloge so danes mnogo večje kakor v prejšnjih časih. Danes v času gospodarske krize trka vsakdo na občino. Žal naše občine ne morejo vsi svojih nalog tako, kakor bi bilo potrebno, ker so gospodarske preiskbe. Toda država, ki bi dala svojo pomoč, da se prehranijo vsi najboljše, računava in prvi vrsti na sodelovanje županov pri razdeljevanju podpora. Na drugi strani bi pred vsem treba skrbeti, da bodo razdeljena državna sredstva služila v korist slovenske, za pravočest, regulacije potokov in rek itd. Ne smemo izgubiti vere v boljšo bodočnost. Vsek čes prinaša nekaj novega in preden se ljudje prilagode novim razmeram se v prehodnem stanju pojavljajo vedno težkoče. Ako bodo župani v polni meri vršili svoje naloge, bodo njihove zahteve neprecenljive ne samo za občine, temveč za ves narod in vso državo.

Besede ministra Pucelja so spreleteli zborovalci z živahnimi odobravanjem, nakar je

podban dr. Pirkmajer

pozdravil navzoče župane kot namestnik bana. V nadaljnjem svojem govoru je poudarjal, da se je v preteklem letu opazilo, kako je županska zveza posredovala v nebroj primerih v prid občin. Banská uprava v polni meri cenila delo in naloge županov, ker se zaveda, da bi bila pri izvajanju uradnih ukrepov brez moči in uspeha, če se ne bi mogla nasloniti nanje. Zato jim izreka polno priznanje in iskreno zahvalo ter izraža upanje, da bo vsak na svojem mestu vztrajal tudi v sedanjih dobrih, ko so nevarnosti časi županske zveze je dobrodošla ustanova, ki nudi možnost, da se v skupnem prizadevanju išče izhod iz težavnih razmer. Želel je bilo, da bi tudi v bodoče, ker stojimo pred reorganizacijo občinskih uprav, v polni meri vršila svoje posle ter pokazala, da obstaja med občinami absolutna solidarnost, ne glede na to, ali gre za mestne ali podeželske

Ostra obsodba politike razdiranja

Tudi govor g. podbana je bil sprejet z velikim odobravanjem. Pred prehodom na nekakšen red, je bila sprožena razprava o nekakem proglasu, ki se pod imenom dr. Korošca pojavlja v nekaterih tiskovinskih

listih, zlasti italijanskih, in se v obliki letakov širijo tudi pri nas. Zbrani župani so z velikim ogorčenjem obsodili in zavrnili to za državo škodljivo, za Slovence pa še posebej pogubno početje. O tej razpravi in o sprejeti resoluciji poročamo na prvi strani.

Delo županske zveze

Tajnik zveze dr. Riko Fux je podal obširno poročilo o delovanju te važne in odlične organizacije v prvem letu njenega obstoja iz poročila poslanca:

Odbor županske zveze je posvetil v preteklem letu vse svoje delo za pomoč našim občinam pri reševanju komunalnih vprašanj. Ker obstoja v vseh državah stremenje centralnih državnih uprav, da prevale na občine vse mogoče posle, ki spadajo v delokrog države, ne da bi dala potrebna finančna sredstva, so vsi teži tega splošnega stremjenja morale občutiti tudi naše občine. Županska zveza je ponovno opozarjala merodajne činitele na ogromno škodo, ki jo povzročajo take metode našim občinam. V zadnjem času se je sicer ta praksa nekoliko zboljšala, čeprav nevarnost še ni odstranjena. Med letom je likvidirala že prej obstoječa Zveza mest in trgov ter kupaliških občin, katere članice so vstopile v novo župansko zvezo. Prav tako so pristopila v zvezo tudi avtonomna mesta dravske banovine, ki so bila prej združena v zvezi avtonomnih mest.

V preteklem letu je zveza priredila 31 županskih enodnevnih tečajev, na katerih se je v glavnem razpravljalo o proračunih za leto 1933. Zveza je posebno pozornost posvečala finančnim zadevam naših občin. Država je z raznimi zakoni o narodnih silah, notranji upravi, vojski itd. naložila občinam huda bremena, ne da bi jim dala za kritje potrebna sredstva. Se težje pa so bile prizadete občine, ko je bil sredi proračunskega leta sprejet novi trošarinski zakon, s katerim je bilo vse občinsko gospodarstvo postavljeno na glavo. Županska zveza je se pred sprejetjem zakona opozorila na najhujše posledice, ker so občinske doklade dosegle že povsod mejo, preko katere večina občin ne more več iti. Občinski izdatki so janes povečini dočeni z zakonom in če odpade velik del dohodkov iz trošarin, jih mora iskati občinska uprava v novih višjih dokladah, ki bi presojale mejo gospodarske možnosti naših kmetov. Če upoštevamo, da je trošarina na alkohol najbolj prostovoljna davek, ki ga vsakdo lažje plača in razen tega, da za 50 par visja ali nižja trošarina ne vpliva niti najmanj na prodajo vina, ako je plačevanje trošarin pametno urejeno, je jasno da bo vsakdo posegel po tej davčini, kar je tudi storila ogromna večina naših županov. Mnogo skrbi povzročajo občinam stanarine učiteljev, vzdrževanje babic, konjačev, policije, živnozdravnikov, šolskih zgradb in poslojip sreskih načelstev. Glede na nevdružne razmere v finančnem gospodarstvu naših občin je nujno potrebno, da posvetijo vada. Narodna skupščina in senat urediti finančnega vprašanja samouprav, banovin in občin največjo pozornost, ker sedanjih davčnih sistem pretežno obremenjuje naše gospodarstvo. Potrebna je pravilna razdelitev finančnih dohodkov med državo in samoupravami. Mnogo pozornosti je morala županska zveza posvetiti v preteklem letu računskemu zaključkom ter tozadevnim zahtevam mestne kontrole pri reviziji računov. Mnoge trdote tozadevnih zakonov so bile zaradi uvidenosti mestne kontrole in pouka od strani županske zveze znatno ublažene. Županska zveza je tudi posredovala v zadevi novega gradbenega zakona za razširjenje tozadevnih predpisov na naše trge. Uspeha je bil deloma v domovinskih zadevah je posredovala pri ministrstvu za finance v zadevi plačevanja koševine, ki so jo morale občine plačevati za prenos domovinstva na podlagi 10 letnega bivanja ter je v tej zadevi uspeha ker je ministrstvo financ prošnji ugodilo. Na merodajnih mestih je opozorila tudi na velike težkoče, ki jih povzroča našemu podeželju beračenje. Občasti so izdale v tej stvari stroga navodila podrejenim organom ter je pričakovati vsaj delnega uspeha. Izvedena je bila tudi anketa o brezposelnosti in podpiranju občinskih ubojev. Banská uprava je pritegnila v odbor za pomožno akcijo tudi zastopnika županske zveze, da bo lahko zastopal koristi naših občin. Želeli pa bi bilo da bi občine v teh zadevah več sodelovale z župansko zvezo. Županska zveza je prejele v izjavo tudi načrt zakona o gasilstvu ter je predložila svoje ugovore.

Naivež pozornosti je bilo treba posvetiti načrtu novega občinskega zakona. Tozadevna spomenica, sprejeta na naši širši g. odbora županske zveze, je bila predložena vsem merodajnim činiteljem. Sedaj je zakon v razpravi odbora Narodne skupščine in je upati, da bo še precej izpremenjen v korist občin, predno pride pred Narodno skupščino. Ker predpisuje novi zakon velike občine do 2000 prebivalcev, smo takoj opozorili vse občine na ta predpis. Izvedena je bila istočasno anketa o združevanju občin. Županska zveza stoji na stališču, da je potrebna združitev manjših občin, ker jih imamo mnogo, ki niso sposobne za samostojno življenje. Toda združitev občin se mora izvesti predvsem z gospodarskih vidikov, da bodo nove občine v resnici gospodarske celote in da bodo imele sedeže, kjer bo lahko vsak občan opravil vse svoje posle. Kjer je središče trgovine itd.

V preteklih dneh je izšel list »Samouprava« kot glasilo županske zveze, s čimer je bila izpolnjena velika želja mnogih članov, kar bo mnogo pripomoglo k razširjenju in poglabitvi organizacije.

V debati je g. Joško Lah iz Ptuj izrazil željo, da bi se v bodoče tajniška poročila že prej razdelila med zborovalce, kar bi se na ta način omogočilo lažje razpravo. Nadalje je priporočal, naj bi se pri sprevku za stanarine učiteljev osnovnih in meštanskih šol financirali preko banovinskih uprav po ključu, ki bi ga davčne uprave predpisale posameznim občinam. Kakor n. pr. prispevek za trgovske zbornice, ker bi bilo s tem županom in občinam olajšano delo. Pohvalil je končno delo odbora

županske zveze, ker je osnoval po vseh srezih podobore.

Tajnik dr. Fux je prosil, naj bi podobori obveščali župansko zvezo o vseh svojih ukrepih, ker so njeni glavni sestavni deli. Podal je tudi podrobna pojasnila o komasaciji občin, kakor tudi o novem zakonu o naknadnih in izrednih kreditih, ki je zelo obremenil lastnike novih hiš.

Končno je predlagal naslednjo

resolucijo

1. Župani dravske banovine, zbrani na občnem zboru »Županske zveze v Ljubljani« dne 7. januarja, ugotavljajo, da se postale finančne nepravilnosti občin dravske banovine zaradi velike gospodarske krize, ki povzroča velik izpad davkov, nevdružne ter ne morejo več prenesti nobene večje obremenitve, ki bi jo prinesli eventualni novi zakoni, ne da bi se jim istočasno nakazali za to primerni dohodki.

2. Ugotavljajo, da občine le z največjo težavo plačujejo zakonito določeno stanarino in kurjavo učiteljev ter pozivljajo merodajne faktorje, da delujejo na to, da prevzame to breme država sama.

3. Pozivljajo kraljevsko vlado, da čim prej predloži Narodni skupščini zakon, s katerim se ureja razmerje med državnimi in samoupravnimi financami, tako da občine lahko računajo s stalnimi dohodki za svoje proračunske potrebe.

4. Z zakonom o naknadnih in izrednih kreditih k proračunu državnih dohodkov in izdatkov za leto 1932/33. Odnosno glede izredne doklade na neposredne davke, ki je dobil veljavnost s 26. decembrom 1932, se je globoko poseglo v obdavčevanje novih zgradb, ki so uživale zakonito zajamčene ugodnosti. Povišana davčna stopnja za nove zgradbe pomeni veliko breme za vse one lastnike novih hiš, ki so z velikimi bremenami in z veliko poštovanostjo sodelovali pri reševanju stanovanjske krize. Ugotoviti moramo, da država sama ni niti najmanj pospeševala reševanja stanovanjske krize, ter je počivalo vse to breme na malih ljudeh, ki so zidali na podlagi zakonito zajamčene oprostitve davkov. Predpisi tega zakona pomenijo hud udarec za vse one, ki so zidali nove hiše. Zaradi novih bremen bo opešala stavbna podjetnost, stanarine se ne bodo znižale in posledica bo še večja brezposelnost in še večja nezadovoljnost naroda. Pozivamo zaradi tega vse merodajne faktorje, da delajo na to, da se ti predpisi prej omenjenega zakona takoj ukinejo.

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Želje in nasveti

Župan g. Gorjanc iz Višnje vasi je v nadaljnji razpravi opozarjal, da občinski uslužbenci danes vrše v večini delo, ki spada v prenešen delokrog, zaradi česar bi bilo potrebno posredovanje županske zveze, da bi za izvrševanje tega dela pripevale tudi druge oblasti.

Tajnik dr. Fux je izjavil, da je županska zveza že izdelala potrebno spomenico in nekatere oblasti so že izdale navodila podrejenim, naj občin ne preobremenjujejo.

Župan g. Celar iz Mirne je izrazil željo, naj bi se namenavni fond za nabavo čemjenja, ki ga namerava osnovati županska uprava naračun semenskega krompirja, dodeljena občinam, opustil, ter se dohodki raje prepustili v korist občinam za podpiranje brezposelnih.

Župan Jenko iz Vodice je opozarjal na krivico zakonskega predpisa, po katerem so oproščeni davkov davkoplačevalci, ki imajo devet otrok. Poudarjal je zlasti krivico, da so oproščeni tudi taki, ki imajo vseh svojih devet otrok že preskrbljenih, niso oproščeni plačevanja davkov. Ako se to odpisujejo davki, naj bi se vršilo to soramerno in naj bi se upoštevala razlika glede na preskrbljene in nepreskrbljene otroke.

Minister g. Pucelj je glede na izraženo željo, da bi se odprle meje za naš izvoz, izjavil, da se vsekaj pač trudi povečati izvoz, ker je to v državnem interesu. Tudi to ni odvisno samo od naše vlade, temveč tudi od sosednih držav, ki vse za parajo meje in dovoljujejo uvoz samo določenih kontingentov. Nadalje je izjavil, da mu je dobro znano, da naše občine močno obremenjujejo nekateri zakoni, sprejeti po 6. januarju, kakor n. pr. šolski zakon. Ta zakon pa je takega značaja, da posega na več področij. Čeprav bi prosvetni minister pristal na izpremenbo, pa bi se uprli finančni ministri, ki bi zahtevali kritje na drugi strani. Šolski zakon bo treba popraviti, toda to ne bo šlo tako hitro, kakor bi bilo želeli in zato je treba pač neprestano vrstati kar se tiče prepričanje občin je dejstvo, da imamo tako majhne občine, da sploh še ne zaslužio svojega imena. Občine morajo biti tako velike, da lahko vrše svoje socialne, gospodarske in kulturne naloge. Upoštevati je seveda pri tem geografski položaj in zadevo bo treba urediti po razmerah tako, da bodo občine postale gospodarske zaokrožene enote. Pri tem ne smemo priti do veljave interesov posameznikov, ampak resnične koristi ljudstva.

Župan Ažman je prosil, naj se prevzočnice za prehrano ljudstva oziroma prvotne brezposelnim čim prej pošljejo banovinski upravi in sreskim načelstvom, da se bodo občine pravdočasno zložile z živili.

Minister Pucelj je pojasnil, da je dobil na podlagi zakona o naknadnih kreditih 50 milijonov Din predvsem za podpiranje brezposelnih in za tiste kraje naše domovine, ki so bili prizadeti od vremenskih neved. Za dravsko banovino je določenih za občinske revože 400.000 Din, za brezposelne strokovne delavce 1.800.000 Din, za javna dela 4 milijoni, ki jih bo banovinska uprava razdelila po srezih v sporazumu z občinskimi upravami.

Soglasno je mnenje, da je bolje več manjših del, kakor pa velika na enem samem kupu. Od svoje strani je že izdal v tem pogledu potrebna navodila. Prevzočnice za živila je bilo dovoljenih 10.000 Brezplačne se niso mogle dovoliti, ker so bile lani izvršene z njimi razne zlorabe. Prosvetni minister je izdal prevzočnice za polovico ceno, toda ministrstvo za socialno politiko bo plačalo četrtino, tako da jih bodo občine dobile za četrtinsko ceno. Prva skupina toh

prevzočnic je bila že dostavljena ministrstvu za socialno politiko in 250 kosov je že nakazanih banskim upravam v Ljubljani za prvo silo. Potrebno je sedaj, da občine ukrepejo svoje korake in izjavijo, koliko jih potrebujejo.

G. Drogenik je opozarjal na potrebo, da bi bile v novi občinski zakon sprejete določbe, po katerih bi bilo omogočeno katalinam občinam, da bodo po svoji moči primerno zastopane v občinskih odborih, kar bi mnogo vplivalo na depolitizacijo občinskih uprav.

Župan g. Tome je prosil, naj županska zveza posreduje pri banki upravi zaradi uvedbe strožje kontrole po službenih organih nad brezposelnimi in prosjaki, ki zlorabljajo dobrosočnost ljudi.

Župan g. Zdravič iz Livolda je izrazil željo, naj bi predsedstvo županske zveze osredovalo pri odločitvah faktorjih, da bi občine dobile pri agrarni reformi ono zemljo, za katero so prošile.

Minister g. Pucelj je glede na izvajanje agrarne reforme izjavil, da so mnogi župani kočevskega sresa imeli pred očmi samo lokalne interese. Če bi dobili kako malo parcelo, bi bili na drugi strani pripravljivi, podariti knezu Windischgratzu mnogo več nazaj. Zato se je zavzel, naj se agrarna reforma izvede v složno korist ljudstva. Velikostniški se mu prav nič ne amilijo. Največja krivica je, da je imel tuj knez 30.000 ha zemlje, okoli njega pa je bilo 30.000 kolarjev. Ako smo ponosni na svojo nacionalno svobodo, ki smo jo dobili v novi državi, potem smo lahko predvsem zaradi tega, ker smo dobili samostojno slovensko univerzo v Ljubljani, in ker se je pričela izvajati agrarna reforma. Če bi občine dobile to, kar žele, bi se zezidilo, da bi knez dobil nazaj 14.000 ha. Naša naloga pa je, da zadnjo red naše zemlje ohranimo za naše siromake.

Dr. Fux je nato podal blagajniško poročilo, preglednik računov župana Pirc iz

Spor za ostanke zgorelega „Atlantiquea“

Rešeni parnik si laste po mednarodnem pravu inozemske družbe, ki so pomagale pri reševanju

Pariz, 7. januarja. s. Goreči francoski parnik »Atlantique« so večeraj z vlačici potegnili v Cherbourg, kjer skušajo sedaj spraviti parnik v luko. V notranjosti ladje se vedno dvaja požar. O lastništvu parnika je nastal sedaj zanimiv spor med Francijo in Holandsko. Po mednarodnem pravu pripade zapuščen parnik v last oni državi, čije zastopniki stopijo prvi na njegov krov. Tudi goreči parnik »Atlantique« smatrajo za tak zapuščen objekt, ker se je posadka po izbruhu požara izkrcala in je torej parnik zapustila. Med ladjami, ki so prihitele na pomoč, je bil tudi holandski parnik. Čegar poveljnik sedaj zatrjuje, da je njegovo moštvo prvo stopilo na krov gorečega parnika in je torej parnik sedaj last holandske paroplovne družbe. Nasprotno pa zatrjuje poveljnik francoskega vlačika »Polux«, da je njegovo moštvo prišlo na krov gorečega parnika najmanj 10 minut pred Holandsci. Zadevo bo moralo razčistiti mednarodno razsodišče.

Šahovski turnir v Hastingsu

Flohr prvi, Pirc drugi

V petek je bilo odigrano deveto in obenem zadnje kolo mednarodnega turnirja v Hastingsu. Rezultat je bil naslednji:

Pirc je porazil Alexandra, Steiner Jacksona, Michella pa proti pričakovanju Sultana Khana. Partiji Flohr-Taylor in Mensikova-Thoma sta končali remis. Remis je dalje končala tudi iz 8. kola viseča partija Flohr-Alexander.

S tem je bil turnir v Hastingsu zaključen in so bile razdeljene nagrade.

Prvo nagrado je dobil Flohr, ki je dosegel 7 točk, drugo naš rojak Vasja Pirc s 6 in pol točkami, tretjo in četrto nagrado pa si delila Sultan Khan in Steiner, ki sta si priporila po 5 in pol točk.

Nenagrajeni so ostali: Michell 4 in pol, Mensikova, Alexander in Thomas po 3 in pol, Jackson 3 in Tylor 2 in pol točki.

V nadomestnem turnirju, ki se je vršil istočasno z mojstrskim, je zmagal Čehoslovak Refijt s 7 in pol točkami. Drugi je bil Čehoslovak Hales s 7 točkami, tretje mesto pa je zasedel Nemec Relstaat s 6 in pol točkami.

Božič v Beogradu

Beograd, 7. jan. Prvi dan božiča se je vršila v dvornem hramu v prisotnosti Nj. Vel. kralja in kraljice, Nj. Vis. prestolonaslednika Petra in kraljevičev Tomislava in Andreja, kneza Pavla in kneginje Olge svečana služba božja. Opravil jo je dvorni prota Mihač Popović z diakonom Longinom, odgovarjal pa je zbor dvornega hrama. Službe božje so se udeležili tudi dvorne dame, narednik gojenec Nj. Vel. kralja Vladislav D. Vladislavjevič, častništvo civilne in vojske hiše Nj. Vel. kralja in zastopniki kr. garde. Po službi božji so Nj. Vel. kralj in kraljica, Nj. Vis. prestolonaslednik Peter, kraljeviča Tomislav in Andrej, knez Pavle, kneginja Olga, ter princesi Marina in Elizabeta sprejemali čestitke, ki so jih jim izrekli dvorno osobe in kraljevska garda.

Za nedeljiivo Jugoslavijo

Split, 7. januarja. n. V jugoslovenski narodni čitalnici se je vršilo večeraj veliko politično zborovanje, na katerem je nastopil tudi narodni poslanec dr. Grga Anđeličević, ki je govoril o notranjem in zunanjem političnem položaju. Poudarjal je, da se v zadnjem času mnogo držav zavzema za revizijo mirovnih pogodb, toda za našo državo velja načelo, da je treba varovati obstoječe pogodbe. V tem smislu edini in v skupni fronti z državami Male antante, s Poljsko in Francijo, ki jim nihče ne more škoditi. Dolnost vsakega Jugoslavena je, da ne naseda vestem raznih radijev in letakov. Govoril je nato o izjavih dr. Marinkovića v Nišu in je delal, da se v končno razčisti vprašanje, ali bočemo eno Jugoslavijo ali tri države povezane z asociacijo interesov. Mi zahtevamo edinstveno Jugoslavijo osnovano na osnovi enakopravnosti Slov., Hrvatov in Slovencev. Lahko se nam zgodi, da ima

Planinka čaj

BAHOVEC čisti kri, ker prodira skozi staničevje in jemlje strup iz sokov Zavitek Din 20.— v apotekah.

Kranja pa je predlagal razrešnico odboru, ker so računji v redu, kar je bilo tudi sprejeto.

Pri volitvah odbora je bil izvoljen dosednji odbor s predsednikom županom Valentinom Babnikom iz St. Vlada nad Ljubljano, prvim podpredsednikom županom dr. Dinkom Pucem iz Ljubljane in drugim podpredsednikom županom dr. Milanom Gorjancem iz Sv. Lenarta v Slov. Gorah. Na novo sta bila izvoljena v odbor predsednik pododbora za litijaki srez Fran Lajovic in predsednik pododbora za gornjeorajski srez g. Žihar.

V raznoterostih so izražali razni župani svoje želje, glede katerih naj bi županska zveza posredovala na merodajnih mestih, tako g. Ažman o gospodarstvu z lovskimi zakupninami, o dovoljevanju pomožske ure na deželi, g. Bulc o pobiranju pavšaliranih občinskih trošarin, g. Anton Hafner iz Stare Loke o načinu kontrole nad občinskimi poslovanjem, kakor tudi o poenostavitvi obsevanja oblasti z občinami, g. Kopač iz Črnuče o poostitvi ukrepov proti krošnjarenju z vinom in žganjem itd.

Lepo uspelo zborovanje je bilo zaključeno ob 2. popoldne.

Preiskovalna komisija še vedno zaslišuje rešene mornarje, da bi ugotovila vzrok katastrofalnega požara. Uvedena bo razen tega še sodna preiskava.

Cherbourg, 7. jan. AA. Zgoreli parnik »Atlantique« so pripeljali davi ob 0.40 v spremstvu 10 vlačic v tukajšnje ladjedelnice. Vse luči v ladjedelnici so gorele, tako da je bil prizor silno veličasten. Če ne bi bil hkrati tako tragičen. Iz parnika se še vedno dviga dim; ogenj očitno še ni udušen. Parnik bodo potegnili na pesek, da ga bo lažje popraviti. Minister za trgovinsko mornarico Leon Meyer je imenoval poseben odbor strokovnjakov, ki je odpotoval nocoj v Cherbourg, da si ogleda podkožbe na parniku. V odboru so sami tehnik. Poročilo bodo morali izdelati kar najhitreje, posebno glede na vzroke ognja in na to, zakaj se je s tako strahovito naglico razširil. Minister za trgovinsko mornarico upa, da bo mogoče na podlagi izkušenj dobljenih s to preiskavo, v bodoče preprečiti tako strašno katastrofo.

mo asociacijo interesov s Čehoslovako, ni pa mogoče, da bi morali seči po taki rešitvi vprašanja o odnosih med Srbi, Hrvati in Slovenci, ker smo en narod. Poslanec je končno napovedal, da bo poteklo letošnjega leta v znamenju izgradnje samoupravne sistema v naši državi, ki mora biti enotna, upravno pa urejena na osnovi najširše samouprave.

Preganjanje naših ljudi v Italiji

Sušak, 7. januarja, n. Te dni so fašistične oblasti na Reki izgnale našega rojaka Jurija Tišmo, ki se je nastanil s svojo družino na Reki že pred leti. Karabinjerji so ga izgnali iz njegovega lastnega stanovanja in ga odpeljali čez mejo. Najprej je Tišma dobil poziv, naj zapusti hišo, pozneje pa so mu ponudili odškodnino 8000 lir, ki jih pa naš rojak ni hotel sprejeti. Pred večerajšnjem so se zglasili pri njem štirje karabinjerji, ki so njega, ženo in oba otroka izgnali na ulico. Tišma je vso zadevo prijavil jugoslovanskemu konzulatu na Reki, ki je takoj zahteval pojasnil pri reški prefekturi. S prefekturo je prišel odgovor, da ji ni ničesar znanega o tej zadevi, ki spada v delokrog vojaških oblasti.

Coolidgev negreb

Washington, 7. jan. AA. Iz Northamptona (Massachusetts) poročajo: Pri današnjih pogrebih obredih za pokojnim bivšim predsednikom Coolidgeom je bil navzoč tudi predsednik Hoover s svojo ženo. Bodočega predsednika Roosevelta sta zastopala njegova žena in sir James. Razen tega so se svečanosti udeležili člani diplomatskega zbora, podpredsednik USA Curtis in mnogo članov kongresa. Od pokojnikov sorodnikov sta bila v cerkvi Coolidgeova vdova in njegov sin. Mrtvaški obredi so bili zelo preprosti. Izvršili so jih ob mrtvaških molitvah, s spremljevanjem orgel in petjem pogrebne. Nagrobnih govornikov ni bilo.

Nov potres v Grčiji

Atene, 7. jan. d. Grčiji je v noči od petka na soboto zadela nova potresna katastrofa. Posebno hudo so prizadete pokrajini Volo in Tesalija, kjer je potres povzročil obilo škod. Mnoga nosilja so se porušila, večje število ljudi pa je bilo ranjenih in ubitih. Točno število žrtev še ni znano, ker so telefonske in brojavne zveze z glavnim potresnim področjem prekinitve. Prebivalstvo je v največji paniki zapustilo svoje domove in prebiva na prostem v največjem strahu da se katastrofa ponovi. V prizadete pokrajine je bilo odposlano na pomoč vojaštvo. Tudi več ministrov je odpotovalo na potresno ozemlje, da pomirijo prebivalstvo in izdajo navodila za reševalno akcijo.

VSAK NAROČNIK »JUTRO«
za 1933. leto 10.000 dinov

Vremenska napoved

Danajška vremenska napoved za nedeljo: Najprej večinoma še oblačno brez posebnih padavin.

Naši kraji in ljudje

Nj. Vel. kraljica Marija

Jutri se obnovi rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije. Kakor vsako leto, odkar jo je usoda združila z našim vladarjem Nj. Vel. kraljem Aleksandrom, bo tudi jutrišnji dan svetel narodni praznik vse Jugoslavije, ki se bo iskreno spominjala svoje kraljice, zgledne življenjske družice našega kralja, ljubeče in skrbne matere treh jugoslovenskih kraljevičev.

Nj. Vel. kraljica Marija se je rodila 9. januarja 1900 v Gothi kot tretji otrok, drugi hči, rumunskega kralja Ferdinanda in kraljice Marije. Z našim vladarjem se je poročila 8. junija 1922. Vse odslej je prva jugoslovenska kraljica deležna iskrene ljubezni naroda Jugoslavije. Iz njene družinske sreče ob vzgoji treh kraljevičev, iz njene vneze za umetnost, za vse lepo in dobro, sije topla blagost, ki jo naš narod čuti in hvaležno sprejema. Nj. Vel. kraljica Marija se z vso plemenito vneto posveča prosvetnim in človekoljubnim akcijam in se baš v današnjih časih množi število dokazov njenega čustvovanja z bedno mladino in revnimi družinami. Zahvala, ki jo žanje, je globoko spoštovanje in topla, prisrčna vdanost v srcih vseh 14 milijonov Jugoslovenov.

Naj živi Nj. Vel. kraljica Marija!

Ljubljana pred novim razvojem

Župan dr. Puc o nalogah občine za l. 1933. — Stavbe, ceste, parki. Vprašanje cestne železnice — Elektrifikacija — Najmodernejši del Ljubljane bo med Aleksandrovo in Gosposvetsko cesto — Vkljub krizi — naprej

Ljubljana, 7. januarja.

V teh prvih dneh novega leta, ko vsak človek in vsako podjetje sklepa svoje bilance in naklepa svoje načrte za bodočnost, smo naprosili župana g. dr. Dinka Puc za kratek razgovor o pomembnejših javnih delih, ki jih mestna občina pripravlja v novem letu. G. župan se je prijazno odzval temu vabilu:

Koliko bomo mogli od svojih projektov realizirati v tekočem letu in v najbližjem času, je odvisno predvsem od normalizacije razmer na denarnem trgu. Če preteklo leto smo morali mnogo načrtov odložiti, ker ni bilo zanje od občinskega sveta in nadzorstvenih oblasti odobrenih kreditov. Zdalej ne moremo vedeti, kako bo v bodoče, ne moremo vedeti, koliko naših projektov se bo dalo realizirati. Prvi osnutek občinskega proračuna ne kaže razveseljive slike, ker z ozirom na težko gospodarsko krizo zaključuje z deficitom pet milijonov Din. Ta deficit se bo moral v finančnem odhodu in v občinskem svetu znižati. To znižanje pa se bo dalo doseči v glavnem le na račun predvidenih del, ne bo pa mogoče deficita kriti z zvišanjem dohodkov, ker na možnost takega zvišanja v naših razmerah ni računati.

Sigurno je, da se bo to leto dogradil začetni Delovski dom na Gosposvetski cesti, ker je glavna zanj že zagotovljena. Tudi projekt gradnje Trbovske akademije na Bleiweisovi cesti se bliža uresničenju, ker je vsaj del stavbene glavne zagotovljen. Če bo mogoče prirediti s stavbami novih šolskih poslopj, izmed katerih sta dve posebej nujni, namreč šola za Bežigradom in pa šola v Ljubljani na Jegličevi cesti, to je vprašanje likvidnosti denarnega trga. Za šolo za Bežigradom so se predložitve že končane načrti izdelani ter se bo z gradbo pričelo takoj, kakor hitro si bo mogoče izposoditi stavbno glavno.

Povsem negotova je tudi bodočnost že lanskega leta zasnovanega novega zavetišča Aleksandrova doma.

Eno najbolj perečih vprašanj, ki jih bo treba rešiti v najbližji bodočnosti, je vprašanje cestne železnice. Kakor je znano, je občinski svet pred začetkom gospodarske krize sklenil, da se stara proga odpravi ter da se zgradijo še druge nujno potrebne proge, tako do Sv. Križa, na Jezico, v Moste itd. V to svrhu je bilo dovoljenih 32 milijonov Din posojila in so se že izdelovali podrobni načrti. Pomanjkanje denarja je izvršitev tega projekta za enkrat preprečila. V tem času pa se je stara proga, ki ne-pretoma služi obratu že 30 let, tako obrabila, da moramo resno računati z možnostjo, da se promet na tej progi ustavi, če se proga v l. 1933 ne obnovi.

Neposredno z obnovitvijo stare proge pa je v zvezi vprašanje krožne proge, to je zveza od glavnega kolodvora preko Masarykove ceste proti Ljubljani, ker od nje zavisi rentabilnost proge.

Kako bo v tej dobi mogoče izvesti ta program, je danes že popolnoma neizvestno, gotovo na to, da bo občinski svet moral najti rešitev za vsako ceno.

Mestna vrtnarja bo tudi v tekočem letu sistematično nadaljevala svoje delo na zgrajitvi parkov, šetališč in otroških igrišč. Zlat se že dela na preureditvi parka na Hrvatskem trgu, ureja se mrtvi trikot na Zloški cesti, nakar bo sledila ureditve Ambroževega trga. Projektirano je otroško igrišče na Gradu in na soloh se pripravljajo ureditve šetališč in igrišč na Gradu. Pripravlja se tudi sistematična ureditve tivolskega gozda.

Velika naloga čaka občinsko upravo glede sistematične ureditve sportnih igrišč. Načrti še niso zaključeni, toda po zaključku velikega sokolskega zleta, ki se bo to leto vršil v Ljubljani, bo treba to stvar resno vzeti v roke.

Prostori v novo predelani šentpeterski vojašnici se bodo uporabljali v občinske in vobče koristne namene. Poslopje jahalnice v Trnovem in prikljine pa se bodo skoraj gotovo uporabljale za namene občinskih društev in organizacij, ki baš v tem okraju nimajo nobenih primernih prostorov.

Nova peč v plinarni bo že v januarju stopila v obrat. S tem bo plin na kakovostno izdatno pridobil ter bodo na ta način odstranjene slabe posledice po prevaru vpeljane tako zване dvoplinke naprave.

Važno bo postalo letos tudi vprašanje zagotovanja nove električne energije. Potrošnja elektrike stalno napreduje in nova turbina bo prihodnjo zimo verjetno izžepana. Ker se čuje, da bo Velenje na račun reparacij vendarle dobilo tretji agregat, bo zdaj dana možnost, skleniti z banko upavo elektrifikacijsko pogodbo, ki bi bila v stanu, da tvori potem hrbenico elektrifikaciji cele Slovenije.

Gotovo je, da se bo nadaljevalo s smotreno izvedbo dosedanjega kanalizacijskega načrta in zlasti z nadaljevanjem velikega kanala v Šiški, ki je doslej došel do železniške proge. Na ta kanal se bo naslonila kanalska mreža severnega dela Ljubljane, zlasti Bežigrada in Šiške.

Poleg drugih manjših tlakovalnih del se bo tlakovala Bleiweisova cesta, ker je stavbna glavica za to tlakovanje že založena pri državni hipotekarni banki. Sicer je baš sedaj v tem pogledu nastala majhna težkoča, ker je finančno ministrstvo zabranilo likvidacijo tega zneska, pa ne dvomimo, da bo finančni minister svoj ukrep preklcal, ker ima mestna občina do te vsote pogodbeno pravico.

Nadaljevalo se bo tudi z regulacijo Ljubljane. Kredit za poglobitev Ljubljane do franciskanskega mostu je zagotovljen. Za nadaljnji kredit se bomo res morali boriti, ker je tozadevna vsota iz državnega proračuna za l. 1933. v zadnjem trenutku izpadla, toda jasno je, da pri tem ne sme in ne more ostati.

Mnenja sem, da se bo tudi stavbna akcija zadovoljivo nadaljevala. Pogajanja za zazidavo Dukičevega bloka ugodno potekajo. Med tem časom pa se že pripravljajo projekti za prenovo in zazidavo bloka Zilich-Knez in če se v tem pogledu doseže sporazum, bo v doglednem času stal med Aleksandrovo in Gosposvetsko cesto najmodernejši del ljubljanskega mesta.

Verjetno je, da bo letos načeto vprašanje o realizaciji načrta velike Ljubljane. Z uvedbo novih občinskih zakonov bo to vprašanje postalo akutno. Mestna uprava pripravlja to vprašanje s tem, da sodi sosednim občinam na zgraditvi novega regulacijskega načrta, ki bi vseboval zazidavalne smernice za vso okolico.

Vkljub težkim časom leži zdaj pred mestno upravo mnogo načrtov, ki se bolj ali manj bližajo uresničenju. Mesto je hvala bogu v stalnem razvoju in vkljub vsem težkočam napreduje. Dosedanji napredek je omogočilo složno delo v občinskem svetu in tudi ti projekti se bodo dali izvršiti le, če bo v občinskem svetu tudi v bodoče omogočena na medsebojnem zupanju sloveča solidarnost in sloga.

Zvočni kino IDEAL

Danes II. del in konec!

Predstave ob 3., 5., 7. in 9. zvečer

Indijanci pridejo!

Največji pustolovski film. Na tisoče Indijancev sodeluje, med njimi najdržnejši kovboj

Tim Mc Coy

Predprodaja vstopnic od 11. do pol 13. ure.

Mladi inteligenti se organizirajo

Zveza v Ljubljani ustanovljena

Ljubljana, 7. januarja. Danes dopoldne se je v Delavski zbornici vršil prvi sestanek Zveze mladih inteligentov, ki se je pred tedni ustanovila v Mariboru in ki se zdaj polagoma razprda po ostrih krajih Slovenije. Gospodarska kriza je najtežje prizadela našega mladega človeka, ki iz šol šele prihaja v življenjsko borbo in ki se nikjer nima nobenih pozicij. Iz te potrebe se je začelo to novo gibanje mladih inteligentov in brez dvoma bo polagoma dobilo v našem javnem življenju svojo besedo in svoj pomen.

Sestanek je otvoril prof. Etbin Bojc iz Maribora. V kratkih izjavah je obrazložil namen društva, ki je predvsem v zagotovitvi članovske zaštite mladim ljudem. Zveza nudi svojim članom gnotno zaščito, vzgaja v intelektualni mladini stanovsko zavest in se bavi z reševanjem sodobnih problemov.

Po prečitjanju pravil se je razvil živahen pomenek. Govorili so med drugim gg. Breščak, Kardelj, Deisingerjeva, Kamersak. Debatna je pokazala, da se mladi na v pojmovanju nalog zveze loči v dve smeri. Dočim prikačuje nekateri, naj bo zveza samo nekakšna posredovalnica za službe, ki vlagajo prošnje in podvema intervencije pri zastavkarjev, so drugi poudarjali, da mora biti zveza nekaj več, da mora svoje delovanje usmeriti v tok

Izgotovljene drese za dame in gospode in deco ter po meri iz nepremokljivih lodnov trikotov in gaberdnov modro in rjave barve

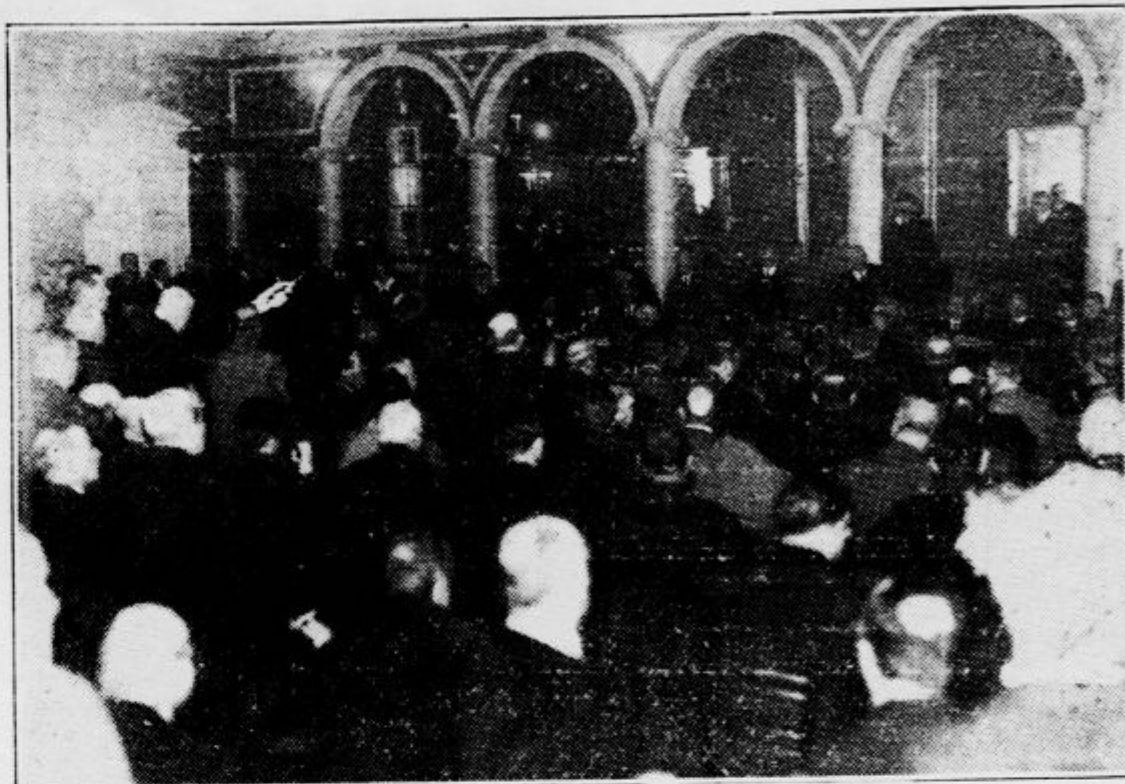
življenja in socialnega dogajanja. Gospod Breščak je izjavil, da je vsaka majhna, individualna akcija v naših dneh prav za prav samo kakor injekcija, ki naj za malo časa podaljša življenje smrtno bolnega pacienta. G. Kardelj je pravilno naglasil, da je treba v borbi proti dvojnemu zaslužkarjem in poročenim ženam, ki so v službi, dobro ločiti malega človeka od ljudi na dobrih življenjskih položajih. — Nazadnje se je osnovala ljubljanska podružnica zveze, ki se deli v krožke po posameznih strokovnih skupinah: za profesorje sta prevzela poverjenstvo gg. Bajuk in Deisingerjeva, za učitelje g. Hamersak, za privatne nameščence g. Šiler. V teku časa se bodo formalizirali krožki še za ostale strokovne skupine.

Dolly milo

Lavendel, Buttermilk, Idol, Chypre so najboljša za negovanje lica.

329

Zveza mladih inteligentov ima v današnji dobi važne in velike naloge. Ali bo izpolnila svojo misijo, pa zavisi od vprasanja, ali bodo mladi inteligenti znali prav poiskati torišča svojega dela in borbe.

Občni zbor županske zveze se je včeraj dopoldne vršil v Ljubljani. Slika predstavlja pogled po veliki kazinski dvorani. Poročilo objavljamo na drugi strani.

Čudna zima na Gorenjskem

Bled, 7. januarja

Prežemtanja zima, kako je letos muhasta. Jedva smo dobili nekaj snega, pa že se je začel poslabšati od nas. Jutro, ki je nastopil te dni, ga je začel prav posteno pobirati, tako da imamo po cestah brozgo. Čez dan smo zadnji čas imeli 6 do 7 stopinj nad ničlo, pa tudi ponoči ni več zmrzovalo. Pobočje Karavank je bilo že popolnoma brez snega, le v dolini ga je ostalo še nekoliko. Poleg juga imamo tudi nadležno meglo, ki je tako gosta, da bi jo lahko rezal. Tudi Borovcem in Bohinjem ni letošnja zima bogve kako naklonjena in se jim ne godi dosti bolje kakor nam Blejem. Smučarji in sankarji so kar zeleni od jeze, ker jim je zima že zopet pokazala figo. Zimski gostje, katerih je bilo na Bledu že več sto, zopet polagoma zapuščajo Bled.

Lansko leto je bila ta čas zimska sezona na višku. Snega za smuko je bilo dovolj in tudi jezero je bilo že v ledenem oklepu. Razne zimskosportne prireditve so privabile mnogo zimskih gostov na Bled. Letos pa, ako se te dni vreme ne izpreobrne, bo blejska zimska sezona šla rakom živžgat, kar bo za Bleje hud udarec. Saj baš to Bleje zelo skrbi. Tudi kmotom, ki imajo les in drva v gorah, slaba prede in tarnajo, kaj bo, ako ne zapade dovolj snega, ki je neobhodno potreben za spravljajanje lesa v dolino. Kakor vidimo, je na Gorenjskem vse narobe, ako ni prave zime. Vendar pa je danes ponoči začelo snežiti, da imamo že nad 10 cm snega. Jutrače pa je vetrovno in baš zadosti hladno.

Blagoslovitev pravoslavne kapele na Golniku

Golnik, 7. januarja.

Vnosačanje, kako zadovoljiti naše brate iz južnih pokrajin v verskem oziru, je postajalo na Golniku z vsakim letom bolj aktualno. Odkar se (od l. 1926) v zdravilišče sprejemajo privatni bolniki, se oskrbuje vsako leto večje število naših pravoslavni bratov iz južnih krajev države. Že prejšnji leta g. Jančič, ki je opravil bogoslužje na Golniku, si je mnogo prizadeval, da reši ta pereč problem. Žal se njemu njegova srčna želja ni uresničila. Po delitvi razmišljanju pa je uprava zdravilišča klub krizi našla izhod ter uredila temo kapelo, ki je sicer skromna, a v vsakem pogledu dostojen božji hram.

Na predvečer pravoslavni praznikov je protijež g. Djordje Budimir slovesno blagoslovil novo kapelo, ki je posvečena evangelistu sv. Luki-zdravniku, in so naši pravoslavni bratje takoj nato imeli svojo božično bogoslužje. Slavnostne službe božje so se udeležili bolniki obeh verotožpovedi, dalje zdravstveni in uradniki z upravnikom g. dr. Neubauerjem uravnateljem g. Čerjakom in kvarteto Matičarjev. Še celo nekaj vaščanov smo opazili. Vsem obredom so navzoči sledili z vso pozornostjo. Svoj se tu vrši služba božja v nam vsem dobro razumljivem staroslovenskem jeziku. Posebno je zanimalo vse prisotne lepo tretje bogoslovce, pomočniki prote, ki je prote službo božje je gospod prota v kratkih besedah razložil pomen in važnost posvetitve kapele, pripomočel svojim vernikom, da se večkrat za tečje v ta hram božji ter vsakršni vsem vesele božične praznike: »Hristos se rodi!« — Sledilo je čitanje poslanice pravoslavne zagrebške škofa, ki je napravila na vse prisotne kar najsilnejši vtis. H koncu je g. prota pozval navzoče da vzklenejo Nj. Vel. kralju in zvišenemu kraljevskemu domu trikrat: »Slava! Kvartet Matičarjev pa je mogočno intoniral »Bože pravde«, s čemer je bila uradna proslava zaključena.

Dopoldne se je vršilo skupno kosilo, ki se ga je poleg prote njegovega pomočnika, g. upravnika dr. Neubauerja, upravitelja Čerjaka udeležil tudi zdravniški zbor. Ob tej priliki je šef zavoda g. dr. Neubauer naglasil važen moment, ki je v tem zvezi s posvetitvijo nove kapele: manifestacija bratskega sožitja in narodnega edinstva. Poudarjal je, da je bila iskrena želja zavoda, da z dvajsetimi zadovoljili pravoslavne in v verskem pogledu toda klub najbolj voljo tega prei ni bilo mogoče izvesti. Uvedlo pa se je pravoslavno bogoslužje v zasilni kapeli že pred 7 leti. Vzpomnil je da se je tudi katoliško bogoslužje vršilo dolga leta v malem prostoru.

Urejeno prebavo in zbravo kri dosežemo z vsakdanjo uporabo pol kozarca naravnega »Franz Josefova« grenčice, ker povzroča delovanje žlečade in črevesa, odpravi otekle jeter, zviša izločevanje žlečice, vstopnaje izločevanje seči, okrepi presnavljanje in pospeši kri. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Novo mesto v filmu

Novo mesto, 7. januarja

Prosvetni odbor novomeškega Sokola je priredil zanimivo filmsko predavanje o Novem mestu. V nabitni polni dvorani je naš umetnik Božidar Jakac predvajal svoje lastne filmske posnetke dolenske metropole in njene bližnje in daleje okolice, ki jih ljubljansko občinstvo pozna iz Jakčevega večera društva »Križ«. Takorekoč nam je odkril naše mesto. Slika za sliko je bežala preko platna, zdaj odkrivajoča intima zakotja naših ulic in uličic zdaj pr kazujoča pogleda na mesto od vseh mogočih strani, pa Krko in v lahmem vetru nihajoče se vrbe ob njej in blestenje sonca v njenih valovih — pa zopet razgibanost trga ob semanjih dneh, nedoljsko promenado in razne slavnosti z godbo in zastavami. Nato zopet neznansko ubrane slike večernih razpoloženj. Novo mesto po zimi, kakor da je zraslo iz sanj. Občinstvo, ki je z velikim zanimanjem sledilo predavanju in posebej uživalo ob celi vrsti znanh in obrazov, ki so se pojavljali, na platnu, je z velikim odobravanjem nagradilo odličnega umetnika in najvnetejšega odkritelca vseh naštetih lepot našega mesta in naše pokrajine že v naprej se vesele morebitnega nadaljevanja podobnih večerov kakor je bil sinočnji, za kar je in bo gotov Sokol in g. Jakcu iz srca hvaležno — Za uvod je g. Božidar Jakac prebral sestavek g. inž. arh. Marjana Mušiča o arhitekturi Novo mesta G. Mušič sam je moral nedavno nastopiti svojo službeno mesto v Dalmaciji.

KINO »LJUBLJANSKI DVOR«
Telefon 2730

Danes ob 3., 1/5, 6., 1/8 in 9. zvečer

»Omba smeha Buster Keaton v svojih najboljših burki«

»Pot skozi okno«

»Smeh in zopet smeh!«

Najnižje cene Din 2 — 4 — in

Usoda naših v Ameriki

Pismo našega delavca iz Kansusa — Slovenska mladina tone v amerištvu — Dolžnost domovine do izseljencev

Ljubljana, 7. januarja. V naslednjem priobčujočem pismu, ki ga je sodniku našega lista poslal znanec — slovenski delavec iz države Kansasa v Ameriki. Pismo na tako zgovoren in nazoren način slika razmere, v katerih naša nacionalna živelj živi v Ameriki, da mu ni treba nobenega komentarja. Vsa dejstva, ki jih pismo vsebuje, pa kričijo po temeljiti preveritvi vsega našega zanimanja za Slovence in Jugoslovence na tujem.

Pismo

Skoro bi storil kakor Ti, da bi odlašal z odgovorom do takrat, »ko bo več časa«, ki ga pa v resnici nikoli ni preveč. Ni ga človeka, ki se zanima za vse strani življenja. Ampak, prijatelj, čemu toliko oprostilnih besed, da si se zakasnil z odgovorom? Saj nisem pričakoval, da takoj sedi in napišeš. Vem, da imaš še marsikaj drugega opravila. Vedel sem, da odgovor pride prej ali slej. In res, napisal si za več pisem skupaj, torej je vse poravnano.

V pismu si izrekel željo, da bi odgovoril na katera vprašanja. Praviš, da Te zanima, kaj, kako in na kakšen način vpliva na nas tu ameriško življenje. Naše razmerje do nove in stare domovine. Kaj mislim o slovenstvu?

Nisem umetnik v izražanju, zato rečem bom skušal bolj po svoje odgovoriti.

Slovenski delavec pride v Ameriko.

Kakšne vtise sem dobil po prihodu v to deželo? Sam pač dobro razumem, da je to precej odvisno od tega, na kakšno »srečo« naletel priseljencec. Ali pride k sorodnikom, kjer se počuti bolj doma, ali dobi takoj primerno delo, ali pa ima poleg tujcev in tujine še skrb za obstanek. Ali je v starem kraju pustil ženo in otroke, da so tako njegove misli bolj tam kakor tukaj, ali pa je morda bolj prost takšnih vezi in je radoveden, kaj mu nudi ta dežela v raznih ozirih.

Imel sem precej smole, ko sem se 1. 1903. znašel v te tedaj slovenski metropoli, Clevelandu. Vajen le kmetijskega življenja, sem prišel v industrijsko mesto, iskal delo pol leta in vse brez pravih prijateljev. Toda večkrat se je zdaj vprašam, kako da se mi nikdar ni porodila niti najmanjša misel v glavi, da bi se vrnil v stari kraj, dasi bi bil lahko dobil sredstva za pot. Zdi se mi, da bo vzrok to, ker sem že s seboj prinesel misel, da je Amerika objubljena dežela, in če v Ameriki že ni vedno najbolje, je pa vendar zmerom daleč pred stari kraji. Zraven pa vedno tisto ponavljajoče rojčanje: »saj smo v Ameriki« in »kaj hočeš še več?«. Torej več sugestije kakor kaj drugega. Ko smo tavalj od tovarne do tovarne za delom, vsako jutro in vsak večer, nam nikoli ni prišlo na misel, da bi bilo vseeno boljše v starem kraju otepavati močnik in krompir, kakor pa se potikati tud s polno glavo skrb, kaj če dela kmalu ne bo. Ampak misel, da bi se vrnil, mi ni prišla. Opazil sem tudi takoj ob prihodu, da je v Ameriki nekaj več svobode in samoponosa med našimi ljudmi. In pa »žandar in fare« človeku nista bila vedno za petami. (Navašimo dobesedno po pismu, da dokumentiramo enega izmed številnih razlogov in nagibov, ki so pred vami vodili naše ljudi v Ameriko. — Op. por.)

Prepuštil sem se nekako valovom in po enoletnem bivanju v Clevelandu me je zaneslo na divji zapad, kar si se danes šteje v dobro. Naši ljudje, naseljeni skupaj, so v splošnem veliko bolj ohranili svoje ozko obzornje, medtem ko so stiki s tujimi ljudmi dobra šola za delavca, da si razširi duha.

Vloga slovenskega tistva in organizacije v Ameriki.

Prva leta, ko mi je bil nepoznan angleški jezik, sem bil pač navezan le na slovenski tisk. Neizbrisne zasluge v zgodovini ameriških Slovencev ima nekdanji list »Glas Svo-bodec«, ki je prenehal pred več leti. Ta list je oral ledino v najbolj mračnih dneh, ko je večina naših naselencev bila še pod volim verskih bašk, ki so jih prinesli s seboj, ko je veliki večini bila delavska zavest še nepoznana. To se tiče največ priseljencev s kmetov. Drugeče je seveda bilo s priseljenci iz industrijskih krajev, ki so bili kolikor toliko že svobodomiselni in jim delavska organizacija ni bila tuja stvar.

Pozneje so to delo vršili in ga še vrše drugi listi »Američan« in »Prosveta«. Američan tisk. Posebno po vojni. Kajti v vojnem času smo bili tudi precej ameriški patriotje, ter smo radi obiskovali državne angleške večerne šole. Nisem se tukaj počutil domačega, dokler se nisem dober seznanil z jezikom. Do se bo počutil domačega in samosvolega, smatram za prvo in nujno potrebno sredstvo za vsakega naseljenca, da se priuči jezika, navad in običajev domačinov.

Oče in mati — edina vez z domovino.

Z domovino nisem popolnoma izgubil stikov, ker sem imel in še imam starše onkraj oceana. Vsakega četrta leta pismo tja in nazaj, redne novice (razen med vojno), včasih prošnja za dolar, poročanje o raznih gospodarskih in političnih razmerah, kar me je vse zanimalo. Starši so bili gotovo glavni vzrok, da nisem izgubil stika s stari kraji. Ravnotako mi ni bilo prišlo na misel, napraviti domovine iz leta 1930. Počasi je pešalo zanimanje, in le starši so bili, kar me je še vezalo in spominjalo na Jugoslavijo. Po zadnjem obisku se mi je zanimanje počelo in uram, da to ni bil zadnji obisk domačih krajev.

Slovenstvo tone v Ameriki.

Slovenstvo bo v Združenih državah pač izgubilo najbrž še prej, kakor si mislimo. Seveda bodo izjeme tu ali tam — po zaslugi slovenske šole in kompaktnosti naseljenosti naših ljudi. Toda po manjših mestih in kjer so po vlemestih raztreseni, bodo izgubili prej. Nekaj drugega so pa slovenski farmarji. Njihovi otroci, ki ne pridejo dosti v stik z mestnim življenjem, precej bolje govorijo slovensko, četudi ravnotako obiskujejo ameriške šole. So pač največ v stiku s starši in bodo tako dalje obdržali jezik, navade in značaj.

Ameriška šola vzgaja otroke v patriotičnem duhu, kakor pač vsaka država. Splošno mnenje Američanov, zlasti proti Slovanom in Italijanom ter njihovega jeziku je eden izmed vzrokov, da se naša mladina odtrjuje staršem in se veliko bolje počuti med Američani. Sicer pa ravnotako izgublja druge narodnosti, Nemci in Skandinavci, v splošnem uživajo veliko večji ugled. Kar se tiče Angležev in Ircev, se pa seveda samo ob sebi razume, da se njihovi otroci

prav nič ne ločijo od pravih Američanov. Duh, značaj, navade so enake.

Zadnje čase mi je prišlo na misel vprašanje, s kom se naša odrasla mladina prav za prav največ ženi. Ali dajejo naši mladeniči prednost slovenskim dekletom in obratno, ali nima narodnost nič opraviti pri izbiri nju za zakon? Prišel sem do zaključka, da veliko več naših fantov in deklet stopi v zakon z osebo druge narodnosti, dasi je povsod dovolj naših fantov in deklet, ki bi se lahko ženili med seboj, če bi narodnost res kaj štela pri tem vprašanju. Ženijo se z otroci Nemcev, Italijanov, Američanov in tako naprej. To bo torej še bolj pospešilo pogubo slovenstva. Kajti brez dvoma bi zakonca, ki sta oba slovenskih staršev, delj ohranila materin jezik (in morda bi se njuni otroci znali nekaj tega), kakor pa če se ženijo z drugimi narodnostmi in je njih izključni občevalni jezik angleščina, ameriškega duha.

Včasih obiščem društveno sejo naše mladine, takozvani »angleško poslušajoči društve«. Precej dobro izhajam z njimi, ampak vedno sem jim tujec, in sicer bolj, kakor jim je sin Italijana ali pa Nemca, ki je njihov sočlan in sedi med njimi. Imamo namreč tudi precej članov izmed drugih narodnosti. Sedaj se je spet pričela agitacija, da se pri sprejemu ne gleda na narodnost (komunisti celo agitirajo, da se direktno stavi v pravila, da se sprejemajo tudi črnci). Ko torej tako včasih obiščem se naše mladine, me smatrajo bolj za tujca, medtem ko so sami med seboj samo Američani in nič drugega.

Včasih je domovina pošiljala za nami razne izprijene študente, duhovnike in frakrje, ki so se takoj spravili na vrat naših naselencev po večjih naselbinah. Zasluga našega naprednega časopisa je, da so se razkrinkali in da je marsikateri moral prijeti za pošteno delo, da se je preživljal.

Vse tole pismo bo precej zmešan, ampak upam, da bo razbral zrno. Naša napredna podporni društva so bila najboljša šola za naše naselence. Poleg gmočne podpore so dobili v njih tudi izobrazbo in razširjenje duševnega obzora. Večina naših naselencev je imela v starem kraju navado, da so redno vsako nedeljo hodili k maši. Tukaj pa so jim društva nadomestila to potrebo. Kajti velika večina naših naprednih društev, ki obstoje iz starejših naselencev, zborujejo v nedeljo dopoldne.

Kako je v Kanadi.

Pred kratkim je dnevniki »Prosveta« pri-nasal Jontesovo povest »Imigrant Janez Mihevc«. V nji je opisal razmere naših naselencev v Kanadi. Videl sem, da morajo ondodni naseljenec prebiti vse to, kar se je dogajalo med našimi naselenci v USA do zadnjih dvajset let. Moč in žena s pet do deset »boarderjev« ali stanovalcev. Slovenskih deklet malo, razen kar so jih dobili iz stare domovine. Pijančevanje in pretepi v stanovanjih in robanjenje, ko so po polnoči pijani priklovrtili domov iz »salona«. Vse to je minilo. Boarderji so se po-

Resolucije Zveze planinskih društev

Maribor, 7. januarja.

Na večeršnjem kongresu Zveze planinskih društev Jugoslavije so bile sprejete naslednje zanimive in tehtne resolucije:

Kongres ugotavlja, da železniške olajšave v obliki polovične vožnje za planince samo v skupinah po 6 oseb zelo ovirajo razvoj planinstva in turisticke vobče, ker se morajo te olajšave izkoristiti le v jako omejenem obsegu. Zato kongres ponovno in nujno naproša prometno ministrstvo, da ugotovi predlogu, da se dovoli olajšava polovične vožnje na vseh potniških in brzih vlakih, izjemni ekspresne, še skupinam planincev po 3 ali vsaj štiri osebe, če pripadajo kot člani planinskemu društvu, ki je vključeno v zvezi planinskih društev v Jugoslaviji.

V pogledu zimske alpinističke zastopa kongres načelo, da je smučanje planincem v glavnem le sredstvo za dosego cilja, to je poseta planin pozimi, dočim je zimsko športno smučanje v glavnem samemu sebi namen. V tem vidi kongres bistveno razliko med zimskim planinstvom in zimskim športom.

Kongres posveča posebno pozornost vprašanju organizacije reševalne službe in zavarovanja članov ter naroča zvezi upravi, da pripravi za bodoči kongres po konsultiranju vseh društev vse potrebno gradivo za razpravo v posebni točki dnevnega reda.

Kongres smatra, da je treba po zakonodajni poti urediti vprašanje zaštite planinskih naprav (planinskih potov, stez, markacij, orientacijskih tabel, planinskih zavetišč, dalje rastlinstva, živalstva, rezerviranih planinskih prostorov) ter vprašanje o eventualni ekspropriaciji zasebnih in neza-sebnih zemljišč, ki so neobhodno potrebna za zgradbo in razširjenje planinskih koč in zavetišč ter vprašanje o prisilni služnosti za pota in orientacijske naprave, potrebne za pristop k planinskim kočam in na vrhove.

Kongres daje priznanje turističnemu klubu Skali za idejne smernice v delovanju za odpiranje plezalnega prometa v slovenskih planinah, ki je našlo svojo končno redakcijo v prvovrstnem alpinističnem delu M. Kajze-ja »Naš alpinizem«. Kongres smatra, da je to delo izvršeno v formi, ki mora služiti za vzor slavnemu delu v drugih predelih naše domovine. Kongres priznava plezalni pokret kot eminentno važno smer v našem alpinizmu.

V zvezi z referatom o mednarodnih konvencijah v obsejnim turističnem prometu smatra kongres za potrebno, da skuša zveza upravnaj najti pota in način, da se prične razgovori o konvenciji o obsejnim prometu tudi na meji med našo kraljevino in Albanijo.

Moderno evropsko planinstvo kot pokret inteligentnih mas ni niti čist šport niti turizem, temveč po svojem bistvu in naravi popolnoma avtonomno kulturno delovanje, ki se more sploh razvijati samo na svojih lastnih temeljih in more le kot popolnoma avtonomen faktor vršiti svojo vzgojno mislo vztrajno in uspešno. Zato se morejo njegovo delo, njegova načela, njegov razvoj, njegovi smotri in teorije ter njegova organizacija razvijati samo iz njega samega in se ne morejo vsiliti v nobenem pravcu, niti menjati od zunaj, niti se ne morejo podrediti tretjim organizacijam izza njega, ker bi bil tak poskus istoveten s podiranjem in uničevanjem temeljev modernega planinske-

ženili ali pa so šli tja, kjer ni muh, novih ni iz stare domovine, otroci so odrasli in tako imajo naši stari naseljenec nekako bolj rodno življenje. Seveda se v Kanadi vse to godi veliko hitreje.

Druga velika sprememba med našimi naselenci je, da je bilo pred vojno zelo veliko naselencev, ki so doma pustili družino. Edina njihova skrb tukaj je bila, kako bi več in hitreje zaslužili, da pošljejo ženi domov, da podpre bajto ali pa da z vso družino pride čez morje. Mislili so, še par let in grem v stero domovino. Ampak največkrat se je steklo drugače, da stare domovine sploh niso videli več. Vse take stvari so danes med nami stvar preteklosti.

Zoper prohibicijo so Slovenci složni.

Ampak te stvari bo menda za to pot dovolj, še par besedi glede naših problemov. V ospredju stoji že dalj časa bedasta prohibicija. Neumnost je res, ampak še bolj neumna je, da se delavci veliko bolj zanimajo za to vprašanje, kakor pa, kje bodo dobili delo, streho in kruh. To je menda edina stvar, za katero smo vsi Slovenci združeni. »Dol s prohibicijo!« Smo pač narod, ki »za en glazek vina rujnega...« Za prvi prestopke prohibicije je v državi Kansasa 30 dni zapore in sto dolarjev kazni. Italijani, mislim, da pravičijo v kršenju te postave. Sicer je pa zelo veliko tudi naših ljudi kaznovanih z zaporom in globo.

Pri Vas pa pojo noži po vinskih goricah ali pa kol, ko sta polna železice in glava. Kako domače se nam vse vidi, kadar čitamo take novice v »Prosveti«.

★

Pozdrav iz severne Kanade

Noranda, v decembru.

Oglašamo se iz daljne Kanade. Pozno bo že naše novoletno voščilo, a naj ga vsi čitatelji »Jutra« sprejmejo z isto prisrčnostjo, kakor jim ga pošiljamo mi, ki nas »Jutro« obiskuje tu visoko na severnem koncu zemeljske krogle. V Norandi nas je okoli 20 Slovencev. Vsi smo pridnih, žuljavih rok, ali na žalost tudi že tukaj razsaja tista nesrečna kuga, ki jo vsepovsod po svetu imenujejo krizo. Še pred leti se je tu imenito živelo, zdaj pa je tudi že med nami znatno število brezposelnih.

Zimo imamo sila hudo. Debel sneg leži po navadi celih sedem mesecev v letu. Sama bela samota vsenakrog. Razume se, da kakšnih kmetij v teh pokrajinah ni, ker je podnebje prehladno. Zato tudi živine nimamo in nam za vsakdanji promet služi le pesja vprega. Zaprežemo v sanke po štiri in več psov — pa hajd na naglo pot po teh belih puščavah! Zaradi zabave se večkrat podamo tudi na lov, ki je tukaj seveda vsakomur svoboden. Tedaj le puško na ramo, pa brž v gozd, kjer mrgoli zajcev, kakor smo jih včasih doma imeli v hlevu. Ti zajci, ki žive tu v svobodni prirodi, so vprav taki, kakor naši starokrajski, domači. Pa še domala tako pohlevni so. Šment ti se ne bo bežati, saj pa jim tudi mi prizanašamo, ker ne dajo prav nič okusne pečenke. Lov nam je torej res le za razvedrilo v prirodi. — Ta zemlja obiluje na rudninah, mnogo se tod pridobiva zlata. Le žal, da smo ga mi tako malo deležni. Pa še enkrat lej novoletni pozdrav v imenu vseh tukajšnjih Slovencev.

Jurij Mihelič.

gradili ter popravljali ob času poplav obrambne nasipe. Prvi teden decembra je bil Josip Eštvész še v Osijeku, potem pa je zaradi nekega dela odpotoval v okolico Sombora. Rodbina ga je pričakovala šele nekaj po novem letu, mož pa je najbrž prej dovršil svoja dela in na povratku je

Razmere v goriških Brdih

Morda ni bilo novoletno jutro v naših Brdih še nikoli tako jasno solnčno, kakor letos — in tudi ne tako strahotno žalostno obenem. V mračnih slovenskih domovih so vsajali mračni, obupani ljudje, ki jim ni niti toplo jutro sredi zimskih dni razjasnilo pogleda, olajšalo more, ki jih tlačijo še dolga leta. Udarec za udarcem je zadel valj vse vprek, toda še nikoli niso bili tako silni in pogosti ko letos: ducati javnih dražb in še več rubežni, zločesti dekret o vinu, novi občinski davki, neprestano padanje cen slednjega izmed kmečkih pridelkov in naznanje še politična preganjanja in zapostavljanja kmečkih fantov in deklet, aretacije in hišne preiskave, zaporji in neznanost zaslijevanja za prazen nič, ali pa le zato, da hnaajo policijski škrci sploh še kaj posla.

Obupen je pogled ob tem stiku dveh let nazaj v bližnjo preteklost, še obupnejši v prihodnje dni. Ni še preteklo celih pet let, ko so v sleherni briški vasi cvetela slovenska društva, ko je po naših vinogradih odmevala slovenska pesem, ko je bila še v vsaki kmečki hiši slovenska knjiga najbližji gost, ko je rasla slovenska kultura v jeziki kot najbolj dragocena trta naših vinskih gričev. Z enim samim velikim zamahom jo je tuje podrl, zrušil. In še zdaj — po petih letih — pustoši in uničuje zadnje sledove njenih ruševin. Iz vsakega — nekdaj morda društvene — godala, iz sleherne slovenske knjige, ki ju iztaknejo pri svojih neprestanih in neštetihih preiskavah, zaznaja politična afera, ki požre vselej novo žrtev iz razrednih vrst naših ljudi.

„Dopolavoro“ in njegove številke

V pretekli pomladi so se pojavili v briških vaseh novi fašistični agitatorji. V vsaki vasi se je pričela divja propaganda za fašistično stranko in njeno organizacijo ter še posebej za »dopolavoro«. Nameni so bili jasni: Iz Brd, kakor iz vse naše dežele mora izginiti zadnja sled slovenskega kulturnega življenja in na tako razorani ledini mora zrasti nov tip človeka, osvobodnega etariz avstrijskih manir in tujerodnega — slovenskega barbarstva, tip fašističnega civiliziranca. Tudi sredstva so bila na dlani: Kar ne bi šlo z dobroto in zvijačo, poidi s silo. Vabilom se je pridružil pritisk občinskih in davčnih oblasti, ki so omahljivcem grozile z rubežnijo zaradi zastalih davkov, in krajevnih tajnikov, ki so pretili z zavratnimi ovadbami, na šovinističnih učiteljev ter celo samih karabinerjev. Toda zaman. Nobena davčna olajšava, nobena predprava, ki jih nudi »dopolavoro«, kar celo vrsto, nobena grožnja ni zalegla. Res, da so ustanovili organizacije v Kolskem, Kozani, Vipolžah in drugod, toda ljudje so v njih številke na papirju in nifesar več. Premočan in vedno silnejši je odpor proti vsemu, kar je fašističnega. In celo prolal in izdaje skoraj da že ni več. Še celo ti so se pričeli zavedati, da jih je fašizem le izbral in da jim ni dal niti trohice vseh onih dobrot, ki so si jih obetali.

Bogata letina in dekret o vinu

Sprito takega odpora in sploh zato, da do kraja dopolni svoje razdejaje, se je lotil »revolucionarni« režim baš v teh časih stiske in pomanjkanja še gospodarskega urejanja slovenskega elementa. Morda bo to poslednje in po svojem značaju najpoderše sredstvo vendar le zalego v sramotni,

padel v roke neznanim razbojnikom. Umrili so ga najbrž zaradi tega, da jih ne bi izdal. Truplo so potem zavlekli med vrbove na obalo Drave, kjer ga je našel neki stavec, ki je rezal vrbove šibe za pletenje košar. Oblasti se trudijo z vso vnamo, da bi izsledile roparske morilce.

desetletni, a še vedno neuspešni borbi proti slovenskemu kmetu. Zadnja letina v Brdih je bila — kakor v zasmeh ljudem in njihovim obupnim razmeram — prav bogata. Črešnje so obrodile obilen sad in fige, še prav posebej pa brijska trta. Vipolški grof je pridelal 1000 hl vina, kakor že dolgo ne. Kmetje, ki jim je dajala gorica povprečno po 50 hl sladke kapljice, so pridelali letos po 75 in 80 hl. Premalo je bilo sodov, pa so napolnili kadi, čeprav bi se im vino morda pokvarilo. Tedaj pa je treščilo z »snega. Iz Rima je prišel dekret, ki določa, da se ne sme točiti vino, ki nima vsaj 9 stopinj alkohola, češ, da slabotnejše vino škodi močnim italijanskim vinom in njihovi konkurenčni sposobnosti. Ker imajo vsa italijanska vina zares višji odstotek alkohola, je bilo jasno, da je bil ukrep kljub pretikani utemeljilji naperjen izključno proti slovenskim vinogradnikom. Brijska vina in morda še bolj vsa ostala iz Julijske krajine so bila tako kar naenkrat zakonitim polom — da ne bi kdo spet dejal: nasilno — izločena iz prometa. Že cene starega vina in močnejšega vina so padle na 70 do 85 stotink, tako da so bile skoraj nesprejemljive, za novo slabotnejše brijsko vino pa so pričeli sedaj ponujati po 20 in manj stotink. Toda še več: V naših gostilnah in točilnicah se je povsod skoraj izključno laško vino. Tako v Brdih, ki živijo le od izvoza domačega vina!

Sprito rimskega dekreta pa ni padla le cena vinu, ki ga laški prekupčevalci »prijajo« z italijanskim blagom, marveč v zadnjem času tudi cena vinogradov in slovenskih posestev. Posledica take fašistične gospodarske politike je bila, da so se rubežni in dražbe v zadnjem času še bolj pomnožile. Baš pred dnevi je morala nekaj trdna Školarisova kmetija v Vipolžah na boben. Kupil jo je seveda fašist Lenardi (nekoč Lenardič).

Vojaške gradnje za slovenski denar

Med tem se, čeprav so Brda razmeroma precej oddaljena od meje in za tako zvano tretjo italijansko obrambeno črto, tudi tod gradijo in popravljajo ceste v dočela vojaške namene. Tako so v zadnjem času popravili in razširili cesti Vipolže-Dobrovo. Vipolže-Kozana, cesto izpod Vipolže do glavne ceste ter ono, ki vodi v Medano. V neposredni bližini Koiskega so dogradili večjo stavbo, ki bo gotovo pozneje služila vojaštvu, čeprav bodo sedaj zaenkrat v njej nastanjeni fašistični milicariji, saj je zanje vse preveč prostora. Pri vseh teh delih sta bila zaposlena le dva domačina, zato pa so tretjino vseh stroškov naprtili še itak preobremenjenim in prezadoženim slovenskim občinam.

Povrh vsega tega zla pa so se fašistični oblastniki nazadnje domislili še — protijugoslovenskih demonstracij. Pred nekaj dnevi so nagnali pešico ljudi v Gorico demonstrirati zaradi trogirskih jevov. Toda med ljudmi se je med tem že razširila novica iz Trsta, kjer so se fašistični demonstrantje kovočno spet poštono usteli. Gotovo so bila govornice pretirane in le deloma resnične, njihov učinek pa je bil tak, da je bila znanja sleherni še tako demagoška beseda in grožnja krajevnih fašističnih močev. Zaradi tega so bile goriške »demonstracije« prav prav skromne in so jih vzprijeli študentje in »Dalmatinci« pod izredno budnim očesom kvestorja Modestija in njegovih pajdašev.

Dogodki za mejo

Fašistična disciplina na tolminski gimnaziji

Odkar je zapustil ravnateljsko mesto v Škodnikovem zavodu v Tolminu šolski nadzornik Spazzapan, so se razmere za dijake zelo poslabšale. Znano je že, da so sprito novih predpisov prizadeli zlasti slovenski študentje, ki ne smejo niti svojim lastnim stalištem pisati svojih pism v slovenščini. Starši smejo obiskovati svoje sinove in hčere le vsako nedeljo, a tudi tedaj le v prisotnosti »čuječega očesa« predstojnikov. Dijaki imajo le po 20 minut prostosti na dan. Več ko dvajsetkrat dnevno pa jih postavijo v četverostope in jih vztrajajo v vojaški disciplini. Takšno disciplino so uvedli sedaj zaradi tega, ker je pričela zavod podpirati država in se je preuredil v napol »nacionalno« ustanovo. Vsa gojenec bo moral nositi posebno uniformo, ki si jo bo v ostalem sam kupil, in se bo moral strogo ravnati po predpisih.

Nova »rešitev« krize v tržaški paroplovbi

Za tržaške paroplovne družbe so našli novo rešitev krize. Pred dnevi so se vršili v Trstu in na Reki izredni občni zbori tržaškega Lloydja in družbe »Cosulich«, ki je v ostalem še po imenu samostojno podjetje, ter družbe »Adria« in reškega podjetja »Enos«. Na obnih zborih so znali število upravnih članov ter odpravili upravni odbor. Tudi predvidene dohodke podjetja so znali od 5 na 3, odnosno 2 in pol odstotka. Na obeh obnih zborih so poudarili, da je moralo priti do teh sklepov po volji Musolinija in države, ki daje obema družbama znatne subvencije. Dejanjsko je država zavarovala vse svoje interese, kriza pa tako narasla, da so morali tržaški podjetniki, ki so znali plače svojim nameščenom do skrajne meje, v kolikor jih niso sploh odločili, poseči tudi po takih ukrepih, ki zadevajo neposredno nje same. Tržaški listi povečujejo sklepe obnih zborov, češ, da se je tako rešila kriza v tržaških paroplovni družbah. Toda take rešitve si sledijo v Italiji že nekaj let druga za drugo in je le še vprašanje, kakšna bo rešitev krize v bližnji bodočnosti. Ko so pred meseci rešili krizo na ta način, da so spravili ob tržaški družbi v neposredno finančno zavisnost milanski in genovski finančnikov ter Rima, so tržaški listi prav tako peli glorio Musoliniju, ki je z energičnim ukreptom napravil konec krizi.

Občinski dolgovi neprestano rastejo

V zadnjem času že ne mine teden, da ne bi bilo treba zabeležiti novih zadolžitve slovenskih kmečkih občin v Julijski krajini.

Značilno pa je pri tem to, da se v občinskih blagajnah vselej najde denar za vse mogoče podpore neštetim fašističnim in drugim organizacijam ter raznim ustanovam, ki ne donajajo nikakih neposrednih, niti posrednih koristi davkoplačevalcem, zlasti pa ne slovenskemu ljudstvu. Tudi v preteklem tednu so v nekaterih istrskih občinah najeli nova posojila, tako v Marežicah 13.000 lir za neko manjše javno delo, v Sanvincentiju večjo vsoto za ureditev nekoga tamkajšnjega gradu, v Kopru pa 100 tisoč lir v korist neke javne ustanove.

Velik požar v Cerknem

Zadnje sredo v preteklem letu je nastal v Cerknem velik požar. Ožen je ne nena-doma pojavil v podstrežju neke kmečke koče, ki je bila krita s slamo. Slamnatla streha je bila na mah v plamenih in ogenj se je v hitro razširil na pet sosednjih starih kmečkih hiš. Požar se je širil s toliko večjo naglico, ker je vel močan veter, ki je raznašal iskre na vse strani. Na pomoč so sicer prišli gasilci iz Cerknega in vojaki, a je bilo vse gašenje zaman. Iz ena izmed gorihi hiš so s težavo rešili mladenčica Andreja Obida, ki je stekel v svojo kočjo, da bi rešil še nekatere stvari. Ko pa je bil v hiši, se je med njim in večnimi vratni nenadoma sesul goreči strop ter mu zaprl izhod. Mladenčica, ki je dobil hude oklepine in se je v dimu skoraj zadušil, so odpeljali v goriško bolnico. Kože so do tal pogorele. Po cenitvah komisije znaša škoda, ki jo je povzročil požar, nad 60.000 lir. Šest družin je ostalo brez strehe in najnujnejših potrebščin.

»Politična ura« na italijanskih srednjih šolah

V zadnjem času so uvedli na italijanskih srednjih šolah, zlasti pa po gimnazijah tedensko »politično uro«. V vsakem razredu se vršijo enkrat na teden posebna predavanja, v katerih iznašajo profesorji razne »glavne čine« italijanske vojske in naroda v polpretekli dobi, ali pa komentirajo aktualne dogodke. Tako se nanašajo predavanja na bitke na Pavi, na kobariški polom (seveda po fašistični verziji), na boje v kolonijah, izsuevanje pontinskega močvirja, razne velike gradnje itd. V poslednjih dneh so posebno mnogo govorili o »neodreščenosti Dalmacije in o komediji s trogirskimi levli. Na tolminski gimnaziji posvečajo fašistični profesorji tem uram še prav posebno pozornost, ker se dobro zavedajo, da imajo pred seboj skoraj same slovenske diake. Na takom se je ure silno mučno, ker ne morejo izraziti odkrito svojih misli, marveč so prisiljeni navduševati se za ideje, ki nasprotujejo njihovi narodnosti in krvi.

Domače vesti

Kjer se osel valja...

V neki ljubljanski kavarni, kjer se po navadi zbira najštevilnejša slovenska mladost, imajo neznani gostje grdo navado, da čednijo robove domačih revij s čednimi in nečednimi opazkami. Tako se včasih prime, da najdeš pri kakšnem članku kritiko anonimnega čitatelja v podobi vprašaja in ključev; ponekod je zaostrel v kratke besede, ki nas spominjajo častitljivih parlamentarnih tradicij (osel, bedak, idijot).

Ne vemo, ali lastništvo kavarne zbira številke teh revij. Lahko bi prišlo v naš literarni muzej, postavimo: v študijsko knjižnico. Bodoči kulturni zgodovinar bi imel pikantno naslado z izrazi spontanega slovenskega kritikarstva.

Morda bi celo po klaki spoznal osle, ki so se tu valjali in rigali proti svojim nasprotnikom.

PARK HOTEL BLED

sobe s celodnevno prehrano
od Din 79.—

• Odlikovanje v šolski službi. Kakor se uradno objavlja, so v šolski službi odlikovanci: nadučitelj v pokopu Janko Žirovnik z redom Jugoslovenske krone 4. stopnje; šolski upravitelj v Lokavcu Jakob Stuhce z redom Svetega Save 4. stopnje; šolski upravitelj v Koprivu Josip Bertoncelj pa z redom Svetega Save 5. stopnje.

• Počasenje g. Janka Barleta. Občina Velesovo, srez Kranj, objavlja, da je pri občinskih sejah dne 13. decembra 1932, izvolila g. Janka Barleta župnika pri Sv. Jakobu v Ljubljani, za svojega častnega člana.

• Vojaške vesti. Na predlog ministra vojske in mornarice je N. Vel. kralj imenoval za svoje adjutante zrakoplovne podpolkovnika za generalštabne posle Dragotina Saviča, Branka Naumovića in inž. podpolkovnika Kosto Mušičkeza, za ordonance očelce pa kapetana korvete Kosto Grubešiča, konjiškega kapetana Slavka Adamovića in artiljerijskega kapetana Vuklašina Vukotiča. Razrešeni pa so: dolžnostni adjutant artiljerijske polkovnice Čedomir Petrovič, dolžnostni ordonance oficirja pa pehotni major Franjo Simić, kapetan korvete Hlajant Mundorfer, pehotni podpolkovnik Branko Pozarnik in artiljerijski podpolkovnik Peter Kiler.

• Louis Adamič v Sarajevu. Naš ameriški rojak, odlični književnik Louis Adamič se že danes časa mudi v Sarajevu. Sarajevski književniki so mu priredili banket, belarje tako važno obležino.

• Imenovanje v sodni službi. Šef sreskega sodišča na Hvaru dr. Ambrož Novak, ki je dodeljen ministrstvu pravde, je imenovan za namestnika višjega državnega pravdnika pri apelacijskem sodišču v Splitu. Dr. Novak je znan kot odlični pravnik.

• Novi tajnik obrtniške zbornice v Zagrebu. Uprava zagrebske obrtniške zbornice se je predvčerajšnjim sestala na sejo, na kateri je bil soglasno izvoljen za generalnega tajnika dr. Josip Butorac, pomočnik generalnega tajnika bivše Zbornice za trgovino, obrt in industrijo.

• Dvestoletnica rojstva Antona Janše. Leta 1924. bo slovenske čebelarje važno leto. Proslavila se bo dvestoletnica rojstva prvega svetovno znanega čebelarja-nčitelja Antona Janše. Čebelarstvo dru-

Slab in mršav bil od kraja je naš ljubi, stari stric. Zdaj pa k Slamiču zahaja, spet je polnih, svežih lic.

štvo za Slovenijo zbira gradivo, da bo čim dostojnejše proslavilo to za slovenske čednosti. Operacija dr. Čoka. Kakor poročajo iz Beograda, je vodja jugoslovenske emigracije g. dr. Ivan Marija Čok te dni nenačoma obolel ter se je moral podvreči nujni operaciji. Ta se je popolnoma posrečila in dr. Čok se je sedaj že precej dobro počutil.

• Advokatska vest. Za začasnega prevzemnika pisarne nenadno umrlega dr. Frana Zupanca v Trzinu je odbor advokatske zbornice postavil g. dr. Janka Zirovnika, advokata v Ljubljani.

• Kulturni jubilej v Karlovcu. V dobri blizini je bila v Karlovcu ustanovljena Narodna čitalnica, ki je član so bili najodličnejši karlovski mestjani. Na kulturnem polju je nastal razveseljiv preobrat z ustanovitvijo prvega hrvaškega pevkega društva „Zorac“. Letos poteče 75 let obstanka in delovanja tega najstarejšega pevkega društva v Karlovcu. Ob rednem jubileju bo „Zorac“ priredila letos slavnostni koncert.

• Shod JRKD v Mozirju priredi stranki. Na sreska organizacija v nedeljo 15. t. m. ob pol 10. dopoldne v veliki dvorani pri Majerhodu. Na shodu govornika narodna poslanca dr. Stane Rape in Rasto Pusto. Slemšek o vseh aktualnih gospodarskih in političnih vprašanjih. Vse krajevne organizacije JRKD in vsi pristaši državne misli naj razvijejo med tednom najživahnjšo agitacijo, da bo ta shod poseben tako številno, kakor doslej še noben njegov predhodnik.

NOVOST LJUBLJANE JE

• Zborovanje vinogradnikov v Semiču. Dne 15. t. m. se bo vršilo v Semiču zborovanje vinogradnikov v svrhu ustanovitve vinarske zadruge za črnomeljski srez. Pričetek zborovanja ob 13.30. O zadrugarstvu in vinarstvu bo predaval sreski kmetijski referent iz Črnomlja. Interesenti se vabijo k čim številnejši udeležbi.

• Srebrno poroko obhajata jutri v Ljubljani g. Josip Cepin, upokojeni davčni upravitelj in njegova soproga Anka, roj. Wildt, učiteljica v p. Iskreno častitamo!

• Zdravljenje v jugoslovenskih bolnicah. Po vseh bolnicah v naši državi se je v letu 1931. zdravilo 266.297 oseb in sicer 144.996 moških in 121.601 ženska. Od teh je umrlo 11.782 oseb (7139 moških in 4643 žensk) skupaj torej 4% zdravilcev. Na bolnice v dravski banovini odpade 51.197 oseb (27.284 moških in 23.913 žensk). Izmed katerih je umrlo 1823 oseb (1021 moških in 802 žensk). Od vseh umrlih ljudi v dravski banovini jih je umrlo v letu 1931. po bolnicah le 5 odstotkov.

• Organizacija jugoslovenskih vojnih dobrovoljcev iz dravske banovine je imela na praznik Treh kraljev v Ljubljani svoj redni občni zbor, na katerem se je največje razpravljalo o razdelitvi zemlje med vojne dobrovoljce. V dravski banovini je dobilo zemljo že 111 dobrovoljcev, 30 prošelj pa še ni rešenih, ker prošilci še nima uverjenja. Član organizacije poslanec g. Mravlj je obširno poročal o delu širšega odbora organizacije in o posredovanju poslanec, ki so sami vojni dobrovoljci, pri predsedstvu vlade zaradi razdelitve zemljišč. Organizacija je predlagala, da bi se koloniziral območje na Belja ter svet pri Pan. čevu. Organizacija je tudi intervenirala, da bi se rok prošelj za uverjenja podaljšal do konca I. 1933. To vprašanje še ni rešeno.

Vesela opereta, v kateri nastopa kar trojica najpopularnejših pevcev, in to dražestna **Martha Eggerth** nepozabna iz operete »Pesem, poljub in dekle«

Maks Hansen komorni pevec in tenorist iz Berlina, ter **Leo Slezak** član dunajske državne opere

Dopolnilo najnovejši Fox-ov zvočni tehnik! Predprodaja vstopnic od 11. do pol 13. ure.

Elitni kino Matica
Telefon 2124

Predstave danes ob 3., 5., 7. in 10. zvečer. Smeš, zabava in prekrasno petje!

Žena in diplomat

ki so se nam metali k nogam in risali križe v cestno blato. Bili so Kitajci, toda kristjani, begunci iz nekega kraja ob reki Poi-Ho, ki so ga vstali zavzeli. Vdri so v vas, pomorili vse katoličane — dosti jih je bilo tam — požgali cerkev in se tam utaborili.

Ko je stotnik Clarence začul, da so razbojniki popolnili tudi redovnice, se je jel obnašati kakor bi bil obseden. Glava mu je zlezla med ramena, potem se je spet zravnila, trepalnice so se mu tresle, kakor bi bobnale k napadu. Nenadoma je vstala in njemu krvava želja po boju, spodbodel je konja z ostrogami in zamahnil s sabljo po zraku, da je kar zažvižgalo. Najprej sem mislil, da se ga je lotila sončarica, saj takrat še nisem vedel, kako je na tega pesnjana delovala že sama beseda „redovnica“.

Vzkliknil je: »Redovnice moramo takoj rešiti!« Pomislil sem: streliva imamo malo, vse polno bolnikov in mič topništva. Brez dvoma so uporniki močnejši kakor mi. Morda je vse skupaj samo past, ki so nam jo zahrbtni Kitajci postavili: prav nič dosti mi ni bilo do tega, da bi se tudi moja glava že morda čez dan ali dva zibala v klečki. Toda Clarence je zdrvel naprej in moral sem mu

s svojimi ljudmi slediti, če mi je bilo prav ali ne. Kitajci nas niso potegnili. Najprej smo nalezli na zapuščenem taborišču, ko pa smo se približali vasi, smo se jeli spodrikavati na nekih gmotah, o katerih smo mislili, da so kroglice. Toda bile so počnele glave domačih katoličanov, ki so jih žive zakopali v tla do ramen.

Vojaki so poiskali kritja za dvrejem. S Clarencom sem se plazil vso noč okoli samostana in pri slednjem vzdihlu, ki sva ga čula iz poslopja, se je zdržnil kakor otrok.

Samostan je bil dvonadstropno, v utrdbo izpremenjeno poslopje. Nekaj starih topov je gledalo s svojimi žreli čez zid in skozi okno se je svetilo jeklo pušk. Razbojniki so na treh straneh izkopali široke jarkove in jih zvezali z reko, da jih je zalila voda. Četrto stran — samostansko pročelje — je branila ograja bambusovega trsa, ki je bilo v ognju utrjeno. Na vrhu so bile železne konice, tako da ni bilo mogoče priti čez.

Takoj so začeli streljati s topovi na nas, toda nismo se zanie zmenili. Kroglice so letele čez nas. Potem so zaskepetale puške. Tedaj smo nenadoma zagledali tisoč žoltih opic, ki so letale po

FOTO - AUTOMAT

čakalnica kina „Ideal“

6 različnih slik Din 15.— 1796

Novi upravi predseduje kakor doslej g. Alfonz Lorger, podpredsednik pa je g. dr. Meršol.

• Službeni list dravske banovine objavlja v 2. letošnji številki: Zakon o izpremembi § 253. zakona o javnih notarjih; zakon o avtentičnem tolmačenju § 110. zakona o uradnih; uredbi o organizaciji disciplinskega sodišča lekarnarske zbornice v zvezi z disciplinskim sodnim postopanjem; izpremembe in dopolnitve v tarifi o pobiranju žigovine za merila in dragocene kovine; dopolnitve uredbi o draginskih dokladah državnih upokojencev ter pooblastitve za nabavo deviz in valut.

• Naši v Ameriki. V New Yorku so pretekli mesec prvič začeli kazati slovenski govoreči film „Ljubav in strast“. Vse v filmu — govori in petje je slovensko. Filmska zvezda je Rahela Davidovič. Film se sedaj predvaja v New Yorku, pa bo brez dvoma kmalu prišel tudi v druga mesta, kjer so večje slovenske naselbine.

• Mestni sodnik v Clevelandu Artur Day je bil imenovan za člana Common Pleas sodišča. Kakor določa „Ameriška domovina“, bo na izpraznjeno mesto pozvan naš rojak Fran Lavše. Da pride slovenski rojak na tako odlično mesto, je pa priznanje državljanom slovenske narodnosti v Clevelandu, ki tvorijo važen element v demokratiški stranki. Kakor doznavamo omenjeni list, se pripravljajo tudi za blizveza slovenskega mestnega odbornika v Clevelandu g. Ivana Mihelika častna komunalna funkcija. — V bližini Forel City je rojak Pavel Turk dobil delo pri gradbi nove ceste. Ko se je zjutraj peljal na delo, je prišel pod tolo cestne železnice, ki mu je dvakrat zlomilo noko, dobil pa je tudi notranje poškodbe. Franca Bučarja pa je v bližini Brondale zadel avtomobil tako

OTVORITEV BAR-BUFFETA

nesrečno, da je Bučar umrl na potu v bolnico. — Pri zadnjih volitvah je bil rojak Josip Galčič v Rock Springs izvoljen za državnega pravdnika. Galčič je prvi Slovenec, ki ga je doletela ta čast. — V mestu Gilbertu so bili izvoljeni za občinske funkcije rojaki Ivan Kramarčič, Alojz Intihar, Josip Potocnik in Fran Erčul. Zadnji je ob enem občinski sodnik. — Dve sliki znanega slovenskega slikarja Peruška sta bili sprejeti v umetniško galerijo v Washingtonu.

• Nalezljive bolezni. Na področju dravske banovine je v dobi od 8. do 14. decembra 1932. na nalezljivih boleznih obolelo 394 oseb in sicer: na davici 238, na tifusnih boleznih 55, na škrlatnici 49, na šenu 21, na otprnenju tlinika 14, na ošpicah 6, na grižu 5, na otrošnji vročici 4, na nalezljivem vnetju možganov in na krčeviti odrevenelosti pa po 1 oseba.

Polovična vožnja v Maribor

in nazaj je dovoljena z rešenjem g. ministra za promet št. 107211-32 za vse posetnike Zimskopostopnega tedna od 12.—25. jan. 1933. V Maribor se peljete brez vsake legitimacije z celo karto. Pri Putniku ali Sport-Roglič, Grajski trg 1 dobite potrdilo (10 Din) za brezplačen povratek. 1781

• Novembra decembrski zvezek »Ljubljanskega Zvona« izšel. Prvak se razpošilja zaostali 11.—12. zvezek revije »Ljubljanski Zvon«. V tem obsežnem in vsebinsko obilnem splošnem so objavljene pesmi A. Gradnka (prevodi iz Villona), Vide Tauerjeve, Makse Samsove in Iva Brčića, proza iz Fr. Milčičkega, Franceta Bevka in Maksima Gorkoga, dalje eseji in članki Josefa Knapa, Jana Sedivega, Antona Ocvirka in Milene Mohoričeve. V Obzorniku so članki in kritike A. Gspana, A. Ovna, Nikolaja Preobraženskega, Ivana Grahorja, dr. Franja Zgeca, T. Seliskarja, J. Prezelja, A. V. I. Brčića in B. Borka. Priložen je poleg kazala program novega uredništva. O tem zaključnem zvezku 52. letnika »Ljubljanskega Zvona« bomo še priobčili dalje poročilo.

• Žrtve morja. Na obrežju otoka Oliba so pretekli četrtek našli ribiči dva utopljena: Andreja Sambunjana in Iva Lovrića, ki sta se ponesrečila ob prilikih hude nevihte pred štirinajstimi dnevi. Z jadrno čolno sta se v viharu vrnemu odpeljala z otoka Oliba proti Silbi. Od tedaj ni bilo sledu za njima. Trupci, ki sta že razpadali, so prepeljali na Silbo in ju tamkaj pokopali.

• »Franz Josef« grenčica poveča moč umstvenemu in fizičnemu delu.

Najcenejše

je samo ono blago, ki je najbolje! Zato ne sme cena odločati.

Smuči

smuške čevlje, smuško opremo in potrebščine za smučarje, domače in norveško blago, boste kupili najbolje le v trgovini

A. Gorec

d. z o. z., Ljubljana

v palači Ljubljanske kreditne banke in Gosposvetska cesta 14, delavnica.

Za zimske sporte samo najbolje blago!

Najbogatejša izbira, strokovna postrežba, montaža in popravila.

• Dve nesreči pri delu. V sredo popoldne je v tovarni lesenih izdelkov v Jurklostru delavec Tone Robič služil stružnemu stroju, na katerem je izgotavljal ovalen grb jurklostrske graščine. Les se je nepričakovano prelomil in Robič je dobil prste obeh rok med rezila, ki so mu razrezala roki po dlaneh in prstih. Druga nesreča pa se je pripetila delavcu Zamloču, uslužbenemu pri istem podjetju, ko je na lesnem skladišču nakladal les. Zaradi polzkosti tal so ga okrogel les zakotalil na nižje ležeči del, kjer je stal Zamloč: njegov sodelavec je skušal nesrečo preprečiti s tem, da je z vso silo zamahnil s cepinom ob hlood, pri tem pa zadel ob Zamločovo nogo nad kolonom. V sinem curku je brizgala kri iz velike rane. Oba ponesrečenca so prepeljali v celjsko bolnico.

• Smrt pod kolesi vlaka. V Sarajevu je v sredo zvečer na kolodvoru vlak povozil delavca Antona Beliča ter mu odrezal desno nogo. Ponesrečenec je radi izkvaritve kmalu umrl.

KOŠAK (Glej inserat) Prešernova ulica

• Starec z zaščitnim srcem. Pred tedni je Osijeku skušal izvršiti samomor 70-letni zvonar Ante Andušić. V prvi si je zabodel nož ter ranil srce. Domnevalo se je, da ne bo ostal pri življenju. Operacija na srcu pa je dobro uspela in te dni je Andušić z zaščitnim srcem zapustil bolnico.

• Kovac je ponarejal novce. Subotička policija je državnemu pravdniku izročila Petra Varga, starega 65 let, po poklicu kovača, ki je v gostinjski s ponarejenimi novci hotel poravnati račun. Varga priznava, da je ponarejal kovan denar, zagarja pa se, da je storil to zaradi velikega siromaštva.

• Ubežni defraudant. Iz Zagreba je pobegnil bančni uradnik Josip Glojnarčič, ki je ponesrečil 84.000 dinarjev. Policija je izdala za njim ukaz. Na Silvestrovo je izginil iz Zagreba, a doslej ga še niso zasilišali.

• Zasledovan požigalec. Orožniki zasledujejo 40letnega Leopolda D. iz Strazišča, ki se je danes potikal po Dolenjskem, kjer je iskal priložnostnega dela in spal v skednjih pri raznih kmetih. V noči na novega leta dan si je poiskal prenočišče pri posestniku Josipu Slaku na Malem vrhu pri Mirni peči. Sredi noči pa se je v supi, kjer je spal Polde, naenkrat posvetilo in je nastal požar, ki je povzročil Slaku 6000 Din škode. Polde je pred tem že izgnil in ga doslej še niso mogli izslediti.

• Velik požar. Nedavno noč je postala v Bučni vasi žrtev ognja lepa domačija, last upokojenega železniškega revizorja g. Fr. Mramorja, stanujočega v Zablju vasi. Ogenj, ki je nastal na doslej nepojasnjen način, je v kratki uri uničil enodružinsko hišo, svinjak, malo šupo in hlevček.

• Boj za milijone dolarjev se vrši med Satanom in Iskarjotom. Čitalj! Zahtevaj ponudbo pri Ciničovi tiskarni v Mariboru

V obrambo

proti tvorbi golše, proti škrofulozi in predčasemu poapnenju arterij je treba telesu dovajati jod po

Jod-Kent, Jod-Kalij-Iod

zobni pastil. 396

DROGERIJA GREGORIC, LJUBLJANA,
Prešernova ulica 396

KOLINSKO VODO

in parfum toči odprto na litre oziroma dkg v vseh dišavah Parfumerija URAN, Mestni trg 11. Steklenice prinesite s seboj. 1809-a

• Pogon na volkove. Kakor poročajo iz Karlova, so se v tamkašnji okolici volkovi v zadnjem času zelo pomnožili. Tamkašnje lovsko društvo priredi zaradi tega prihodnjo nedeljo pogon na volkove.

• Ne sme v gostilno: Juriju Kranjcu v Hramšah, staremu petdeset let, je okralno sodišče v Celju prepovedalo zahajati v gostilno za dobo dveh let.

• Samoupravca. Pravkar je izšla prva številka nove slovenske revije za komunalno politiko, ki je prišla izhajati kot glasilo županske zveze v Ljubljani. Uvodniku, v katerem uredništvo (dr. Riko Fux) razvija program novega in potrebnega mesečnika, sledi članek »Zakon o upravnem postopku«, nato pa se vrsta članek F. R. »Novi občinski zakon« — F. G. piše o občinskem proračunu v letu 1933, nepodpisana pa o komasaciji občin. Kakor kažejo že naslovi člankov, obravnava novi mesečnik sama aktualna vprašanja, ki zanimajo komunalne sodelavce. Število zaključujoče poročilo o delovanju županske zveze. Vprašanja in odgovori in razsode upravnega sodišča v Celju. — Glasilo naš županov želimo obilo uspeha!

• Uprava »Žene in doma« sporoča, da je kolektor poslala vsem tistim, ki so ga naročili do 4. t. m. Na kasnejša naročila po kolektarja ni mogla poslati, ker je vsa zaloga razprodana. Tiste gospe, ki naročene kolektarje niso plačale, uprava prosí, da kolektarje vrnejo, ker jih nujno potrebuje.

• Plavalasim čitateljem! Opozarjamo, da je za blondinke novo posebno sredstvo za nego las, in sicer »Črna glavica« ekstrahirana z dodatkom sredstva »Haar-glanze« in z oči proti peni. Potemnelim lasem vrne to sredstvo sčasoma zaželjeno prvotno svetlo nijanso. »Extrahirirane« dobite povsod, kjer je v zalogi »Črna glavica« (svetla in temna). Pazite na zelenobeli omot!

DENTISTKA

Albina Forster

zobna praksa v Logatcu

ordinira vse delavne dni, razen srede in sobote popoldne. 1798
TELEFON 6.

• Obleke in klobuke kemično čistí, barva, plisira in lika tovarna Jos. Reich.
• Darujte popornemu društvu slepih Ljubljana, Pod Trančo 2-III.

Iz Ljubljane

u. V proslavo 70 letnice Ljubljanskega Sokola se bo vršil na predvečer slavnostnega občnega zbora v soboto 21. t. m. v uniojski dvorani koncert, pri katerem sodelujejo gospe Pavla Lovsetova, Slovenski vokalni kvintet, orkestralno društvo Glasbene Matice in orkester drž. konservatorija ter pevski zbor Glasbene Matice. Podrobnosti javimo. Vstopnice bodo od srede tedna v predprodaji v Matični knjižarni.

u. Predavanje v Zvezi kulturnih društev. V sredo 11. t. m. ob 20. nadaljuje pod okriljem ZKD v Kazini II. nadstropje sodnik dr. Stojan Bajlić svoje predavanje o sodobni Nemčiji s posebnim ozirom na sedanji razvoj hitlerizma. Predavanje spremljajo lepe sklopitne slike.

u. Sadjarsko in vrtnarsko društvo v šiški. Strokovno predavanje bo v torek 10. t. m. ob pol 8 zvečer v šoli. Na posebnih vabilih je pomota v dnevno. Opozorite eda drugega. Vsi ljubitelji vrtoz dobrodošli. Po predavanju bo vpisovanje novih članov.

zari! krvaveči ostanek roke v blato in kriknil:

»Helena, Helena, ali mi odpuščas?« Križ je vztrepetal in se nagnil naprej, kakor bi se mu hotel približati. Clarence je obležal na tleh in skril obraz.

»Helena, Helena, moja žena, ali mi odpustiš?« In križana je odgovorila:

»Za davno sem ti odpustila...« Križeva sulica se je zarezala v njegovo nogo. Kri je brizgnila na tla. »Ubij me, Raymond.« je slabotno zaklicala.

Položil je revolver na okrnelo roko in pomenil.

»Helena, oba pojdeva v smrt!« Pritisnil je. Križ je omahnil in padel. Na palisado, na palisado!

Z bajoneti smo jo vzeli.

Clarence je prvi vdrl v poslopje. Se zdaj vidim, kako se je boril z dolgonom, ki je mahal z zastavo — potem ga je zadela krogla. Naši vojaki so zavzeli samostan. Uporniki so zagnali vročie stran.

Stotnikovo truplo smo dobili ob telesu njegove žene. Skupaj smo jo pokopali v enem grobu. Toda kakor sem vam že povedal, niemu te hiene še v smrti niso dale miru.

naprej in sulice bodo prebodle telesa posvečenih žena.

Zolti obrazi so se rezali z oken, cevi pušk so hladno gledale izza križev.

Tedaj me je do kosti zazeblu. Nekje blizu je nekdo strašno zatulil.

Clarence je bil. Oči so mu skočile iz jamic, nosnice so mu zadržtele. Zastrmel se je v križane redovnice.

Tedaj so se razbojniki nehali rezati. V grozi so se stresli bambusovi križi. Žene so dvignile glave in še zdaj vidim eno izmed njih sredi zidu, tam, kjer je prej dolgin mahal z zastavo. Odprla je oči in pogledala Clarence. Tako blede je bila, tako angelsko lepa, da se mi je kar čudno zdelo, da je nisem že prej videl. In zagledala se je v Clarence. ... In Clarence vanjo ... in tulil je ... tulil ...

Tedaj je iztrgal Clarence praproščaku našo zastavo, skočil k bambusovemu zidu, kakor mačka se je vzpel nanj in zagnal zastavo z vso silo na golo žensko.

Trobarvna obleka jo je za trenutek zavila, potem je padla na tla. Sulce so jo razrezale Clarence je omahnil s palisade. Roka mu je v skleno odrezala. Priskočili smo mu na pomoč. Odprli nas je s samim pogledom, pokleknil,

naprej in sulice bodo prebodle telesa posvečenih žena.

Zolti obrazi so se rezali z oken, cevi pušk so hladno gledale izza križev.

Tedaj me je do kosti zazeblu. Nekje blizu je nekdo strašno zatulil.

Clarence je bil. Oči so mu skočile iz jamic, nosnice so mu zadržtele. Zastrmel se je v križane redovnice.

Tedaj so se razbojniki nehali rezati. V grozi so se stresli bambusovi križi. Žene so dvignile glave in še zdaj vidim eno izmed njih sredi zidu, tam, kjer je prej dolgin mahal z zastavo. Odprla je oči in pogledala Clarence. Tako blede je bila, tako angelsko lepa, da se mi je kar čudno zdelo, da je nisem že prej videl. In zagledala se je v Clarence. ... In Clarence vanjo ... in tulil je ... tulil ...

Tedaj je iztrgal Clarence praproščaku našo zastavo, skočil k bambusovemu zidu, kakor mačka se je vzpel nanj in zagnal zastavo z vso silo na golo žensko.

Trobarvna obleka jo je za trenutek zavila, potem je padla na tla. Sulce so jo razrezale Clarence je omahnil s palisade. Roka mu je v skleno odrezala. Priskočili smo mu na pomoč. Odprli nas je s samim pogledom, pokleknil,

naprej in sulice bodo prebodle telesa posvečenih žena.

Zolti obrazi so se rezali z oken, cevi pušk so hladno gledale izza križev.

Tedaj me je do kosti zazeblu. Nekje blizu je nekdo strašno zatulil.

Clarence je bil. Oči so mu skočile iz jamic, nosnice so mu zadržtele. Zastrmel se je v

"HIS MASTER'S VOICE" "COLUMBIA"

radioaparati,
gramofoni,
plošče,

VSE SMUČARSKÉ POTREBŠČINE,
SMUČI v veliki izbiri pri

"TEHNIK"

JOSIP BANJAI

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 20.
Telefon 34-19. 1792

u— Spremembe pri ljubljanskem okrajnem sodišču. V postopku razdelitve sodnijskih poslov so bile v novem letu izvršene nekatere spremembe. Ker je sodišče bilo lani zelo obremenjeno, zlasti civilnopravni oddelek, ki je bil dodan še en sodnik od delnega sodišča. Civilnopravni oddelek II. vodi sedaj s. o. s. dr. Vladimir Rupnik, ki je doslej vodil izvršilni oddelek III. oddelek vodi s. o. s. dr. Vladimir Velušček, IV. oddelek s. o. s. Ferdinand Merala, ki je bil doslej pri delnem sodišču. Sodnik g. Janko Müller je prevzel nekatere civilnopravne zadeve, dalje pravno pomoč in stanovniške odgovore. Dosedanji vodja nespornega oddelka VIII. dr. Jože Šenk je prevzel sedaj izvršilni oddelek V. dočim vodi izvršilni oddelek V. a dr. Andrej Dolinar.

Bohemska karneval

S. K. ILIRIJE

se vrši 1. februarja v vseh
prostori hotelu UNION.

u— Prirodoslovna sekcija Muzejskega društva za Slovenijo priredi četrti poljudno-znanstveno predavanje prihodnji četrtek 12. t. m. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Sekcija si šteje v čast, da je pridobila za to predavanje gosp. prof. dr. inž. A. Krála, dekana tehniške fakultete v Ljubljani, ki bo ob številnih skopičnih slikah predaval o razvoju gradbe mišic. Videli bomo mostove od najprimitivnejših pa do najmodernejših drznih konstrukcij. G. predavatelj bo tolmačil vpliv gospodarskih prilik na tehnične zahteve glede prometa, kako je vplival razvoj cest in železnice na konstrukcije mostov, kakšno vlogo igra sedaj železo itd. Sekcijski odbor vabi na to nad vse zanimivo predavanje vsakogar, ki se zanima. Vstopnina običajna.

u— Predavanje SPD o Visokih Turah. Prejeli smo: Opozorjamo planince in prijatelje gorske prirode na predavanje prof. J. Makarja, ki se bo vršilo v torek 10. t. m. ob 20. v Delavski zbornici. Predavatelj nas bo vodil v tistem delu Centralnih Alp, ki se tako lepo vidijo s Triglava. S pomočjo skopičnih slik si bomo ogledali najlepše vrhove Visokih Tur, tako n. pr.: Drehtenspitze, Venediger, Veliki Klek, Wiesbachhorn, Semmling itd. Seznanili se bomo z njih prostornimi ledeniki, lepimi dolinami, vzponi in sestopi. Kdor bo po tem predavanju obudoval s Triglava oddalec v večni sneg in led vzkovane orjake, mu ne bodo več neznani. Tistim pa, ki so že hodili po Visokih Turah, jim bo to predavanje gotovo obudilo lepe spomine na dni, ko so oboroženi s cepinom in derkami kresali po njih ledenikih. Vstopnina za to predavanje se dobi do ponedeljka 9. t. m. dalje v prodaji v pisarni SPD, Masarykova c. 14/I. (palata Grafike) in pa na večer predavanja od pol 20. dalje pri blagajni v delavski zbornici. Sedišče so po 6 Din. stojišče po 3 Din.

u— Oglejte si danes ob 11. zgodovinski vojni velfilm »Douaumont«. Vsi tisti, ki doslej niso mogli zaradi stalno razprodanosti videti prekrasne filmskega velfilma »Douaumont«, naj si ga ogledajo danes ob 11. dopoldne v Elitnem kinu Matič. ZKD je s tem filmom, ki si ga je pridobila s težkimi denarnimi žrtvami, pokazala svojo moč obnove, s kako požrtvovalnostjo je bila priporjena znana francoskega orožja na zapadni fronti. Samo pred Verdunom je položilo nad 400.000 junakov svoje življenje na oltar domovine. Verdun in Douaumont sta imeni, zaplani za večno v povestnici svetovne vojne.

u— Kmetiska dekleta za svojo izobrazbo. V torek se je vršila v prostorih humanistične gimnazije slovenska otvoritev prvega dekliškega tečaja, ki ga prireja Zveza kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani za članice v njej organiziranih društev. Otvoritev tega koristnega tečaja se je poleg 40 deklet iz najrazličnejših krajev banovine udeležilo mnogo odklonih gostov, zastopnikov oblasti in organizacij. Tečaj je otvoril predsednik ZKFD g. Ivan Kronovšek, ki je izrekel dobrodošlico vsem udeležencem tečaja in pozdravil številne goste. Tajnik ZKFD je prečital načrt predavanj, iz ka-

terega je razvidno, da je učna snov zelo primerno izbrana in da bodo naslednja dekleta veliko pridobila. Zlasti so važna predavanja iz kmetijstva (g. inž. Pavlica, Fr. Kafol, inž. Jelačin inž. Wenko), iz gospodarstva (ravnateljica g. Zemljanova) zadrugištva (g. Rožet in Sifer), vrtnarstva (g. Strekelj), iz higijene (g. dr. Petrič in ga. dr. Konvalinka), pravna (dr. Maček in Schauer), organizatorična (g. Kronovšek, g. Kreft, g. Škrabar dr. J. Novak), o narodnem gospodarstvu (ravnatelj g. Gomišček) ter o ženski domači obrbi (ravnatelj g. Račič). Govoril je na to v imenu banske uprave g. inž. Zidansček, v imenu prosvetnega oddelka pa g. Skuli. Številna dekleta pridno sledijo predavanjem kakor tudi poučnim ogledom raznih institucij. Doslej so si ogledale mestno klavirno, obratovanje tiskarne, in v drami predstavo »Vodac«. V načrtu so še razni drugi ogledi. Želimo dekletom, da čim več pridobije na tem poučnem tečaju.

u— Otroci predstavljajo »Cilbanec«. Režiser Ferdo Delak pripravila v okviru »Svobode« zanimivo novost: Zupančičevega »Cilbanca« v živih slikah z otroci od 4-12. leta. Včeraj je priredili za povabljen vajo, ki je pokazala, da se nam obeta res originalno zasnova in zanimivo izpeljava uprizaritve »Cilbanca«. Nastop z otroškimi govornimi zborom odpira nove možnosti in kaže nove oblike mladinskih predstav. »Cilbanec« večer bo prve dni februarja v operi.

u— Pevski zbor Glasbene Matice: Jutri ob 18.15 glasbeni pouk, v torek ob 20. mešani zbor. Nujno zadržani naj se opravijo. Odbor.

u— Združenje trgovcev obvešča vse gospodinjke, da se prične šola na trgovski nadaljevalni šoli v torek, dne 10. t. m. — Uprava

u— Vodstvo dečjega doma kraljice Marije se najpogosteje zahvaljuje vsem, ki so darovali za božično revnih otrok

u— Času primerno! Zaradi pomankanja gotovine se je tvrdka A. & SKABERNE, Ljubljana odločila sprejemati v plačilo tudi hranilne knjižice. Glej današnji oglas!

u— Je, pa ni še pravi. Megla, ki se je dolge dneve vlačila nad mestom in deželo, se je včeraj ponovi še bolj z gostila. Že poprej je nekajkrat poskušalo deževati, a se je kmalu ustavilo, dokler ni včeraj pričelo v zgodnjih jutranjih urah pomale nežežiti. Temperatura je za spoznanje padla, vendar je bil sneg hudo voden. Snežilo je skoro ves dan ter je nastala v mestu še večja brozga, kakor je vladala že doslej. Prav tako je veliko blata tudi na cestah in po tih zunaj. Prišča pa, kakor si ga žele naši športniki, glede na vremensko prognozo se ni pričakovati.

u— Na ulici se je zastrupil. Včeraj okrog 15. se je pojavil v Gradišču neznan, starejši človek, ki se je ustavil pred Kavčičevo pekarno. Nenadoma je prvikel na dan večjo steklenico in jo ponesel k ustom. Napravil je dokaj krepkih požirkov, nakar se je onemel in se zgrudil na tla v blato. Ljudje so mu takoj priskočili na pomoč in ugotovili po vonju, da je nesrečno pil iz. Iz pekarnice so telefonirali po reševalni avto, ki je obupan preprečil v splošno bolnico. Bil je 72letni mestni ubožec Franc Gračner. V bolnici so mu takoj izprali želodec, vendar je njegovo stanje še vedno zelo resno.

u— Iznana sta iz Ljubljane. Bivši trgovski potnik Anton R. iz Mengša je zakrivil v Ljubljani več različnih prestopkov zaradi katerih je bil kaznovan, kar pa ga ni pobiljšalo. Uganja je še nadalje razne nerocnosti, zaradi česar ga je sedaj policija shvala upravitelja iz mesta s prepovedjo povratka za dobo 3 let. Enaka usoda je zadela 22letnega delavca Franceta J. iz Dola pri Ljubljani.

u— Kradel vse, kar pride pod roko. Na policijo prijavljajo ljudje vse moške tatvine. Dandanes se kradе vse od angorske mačke do glavnikov. Prav posebno se zanimajo tatovi seveda tudi za obično in ještine. Najhujši jim je pa denar, kajti za denar se vse dobi. Na delu so žeparji, a niso redki tatovi, ki se vt hotaplja v stanovanja in poščajo gotovino ali dragocene stvari. V Kočevski ulici je tak nepridi prav obiskal predvčeršnjim Jožetu Okor novo ter ji odnesel listnico z 1200 Din gotovine. Posebno veliko imajo zmirati tudi na fotografije aparate. Porokali smo že, da je bilo vliomilno v Požarnikovo izložbo, iz katere je tat pobral kar 5 fotoaparato v vrednosti 7000 Din. Zdal pa je levila tudi Jugoslovanska knjižarna, da je bil izvršen vlom v njeno izložbo, iz katere je ukradel nekdo 2 fotoaparata, vredna 1300 Din.

Iz Maribora

u— Ljudska univerza. V petek 13. t. m. bo večer na Ljudski univerzi posvečen smehu in zabavi. Za obilno mero humora in komike bo poskrbel občinstvu znani humorist Alojz Stadlmayr. Pričetek ob 20.15

u— Za pomožno akcijo za siromišne sloje mesta so nadalje darovali: po 2500 Din Mariborska tekstilna tovarna po 200 Din V. Nedog, I. Tomović, I. Klavžnik in M. Gajšek, po 150 Din P. in A. Albanec, po 130 Din A. Čeh, po 100 Din na F. Golčan, L. Vraček, P. Mandil, M. Frihauf, J. Šiš, dr. F. Vraček, sp. podjetje »Adria«, Tujkoprometna zveza, Hranilno in posojilno društvo delavcev, P. Hesenöhr, P. Zavadlav, V. Vanaš in dr. O. Dernaž. V blagavi so darovali: F. Hohnček, obhutev in 10 kg suhe svinjine, M. Hohnček 150 kg govedine, I. Pregard 18 kosov konfektiskega blaga, Močivnik moško suknjo za 5 ošek, J. Lah 42 kosov raznega konfektiskega blaga, I. Scherbaum 9 raznih oblačil. Vskotno pomožne akcije se vsem darovalcem iskreno zahvaljuje.

u— Razdelitev kazenskega posloja. Pretekli četrtek dopoldne je bil v magistratu posvetovalni zaseden sestanek, ki so se ga udeležili člani mestnega upravnega odbora podžupan Golob in oba svetniki Grčar, Šobot in dr. Kiser, dalje ravnatelj študijske knjižnice dr. Glaser, upravnik mariborskega Narodnega gledališča dr. Brenčič, predsednik Muzejskega društva dr. Kovarčič, predsednik Ljudske univerze inž. Kukovec, v imenu zgodovinskega društva na ravnatelj Vrabl in arh. ravnatelj prof. Baš. O razdelitvi lokalov v postopku Kazine med posamezna našeta mariborska kulturna društva in ustanove se je med navzočimi razvila obširna debata, na koncu katere je bil dosežen vsestranski sporazum. Izdelati je treba še nekaj podrobnosti, kar bo končni predlog predložen mestnemu občinskemu svetu, ki bo v tej dolgotrajni, sporni in nujne vsiljene potrebni zadevi izrekel zadnjo in odločilno besedo.

u— Nove in izbrisane obrtne pravice. V mesecu decembru 1932. je mariborska mestna občina izdala naslednje nove obrtne pravice: 1. Babič izdelovanje perila Slovenska 20; L. Sagadin, krojač, Frankopanova 27; J. Vidmar, gostilna, Strma 11; M. Ramšak, gostilna, Aleksandrova 45, K. Paternik, trgovina, Gosposka 18, stojnica Osrednjih mlekarn iz Ljubljane na Glavnem trgu; S. Amon, prodaja avtomatiziranih adresarjev, Strossmajerjeva 6; D. Stefanovič, trgovina, Gosposka 32; J. Preac, trgovina, Tattenbachova 3; I. Dokl, trgovina z aparati, Aleksandrova 55, T. Majer, hotel in restavracija, Masarykova 4; Kuder gostilna, Kopaška 17; M. Stibler, kavar, Aleksandrova 45; G. Baslečić, restavracija, Grajski trg 4, F. Fuchs, trgovina, Stritarjeva 21 in I. Hoffer, gostilna, Taborska 4. — Izbrisane pa so bile v preteklem mesecu naslednje obrtne pravice: J. Košuta, špedicija, Kralja Petra trg 6, tv. »Jugotekstil«, tovarna, Trg Svobode 3, I. Božič, krojač, Sodna 30; R. Lah, trgovina Koroska 17; tv. »Cibac«, prodaja kemičnih in kozmetičnih izdelkov, Mejska 56 in J. Pogorevcnik, mesar, Vrtna 11.

u— Prodaja cenenege mesa. Mestna občina bo prodala jutri 9. t. m. od 8. jutraj dalje na stojnici za oporečno meso pri mestni klavnic 350 kg tečlega mesa po 5 Din za kg in sicer največ po 2 kg na osebo.

u— Nekaj števil iz mestne klavnice. Lani so zaklali v mariborski mestni klavnici 2062 volov, 582 bikov, 2413 krav, 802 telet, 5264 telet, 18 ovc, 23 kozličev, nad 50 kilogramov težkih svinj 10.085, nad 30 kilogramov težkih svinj pa 1520 in 23 prašičev za pečenje ter 392 konjev. Uvožen je bilo lani zaklane živine: 368 goved, 11.164 telet, 28 ovc, 2495 nad 50 kg težkih prašičev, 1435 pod 50 kg težkih prašičev, 60 kozličev, 1689 kilogramov govedine v kosih in 800 kilogramov svinjine. Skupno je bilo lani konsumiranih nad 48.000 glav razne živine.

u— Včerajšnji živiliški trg. Kljub temu, da je včeraj jutraj močno snežilo, so pripeljali slaninari na tukašnji trg 32 voz slanine in sveže svinjine, dočim so drugi kmetje postavili na prodaj samo 5 voz poljskih pridelkov in 4 voze sadja. Perutnine je bilo okrog 700 komadov. Cene svežega mesa in perutnine so padle.

u— Nezgoda pri sankanju. Predvčeršnjim je padel med sankanjem 14letni, v Dobrenju stanujoči posestnik sin Ivan Bauman tako nesrečno, da si je zlomil levo roko nad zapestjem. Zdravi se v bolnišnici.

u— Zastrupljenje z alkoholom. Na praznik 6. t. m. se je 17letni posestnik sin Franc L. iz Maribora tako napil vina in drugih opojnih pijač, da je okrog 20. na stopilo alkoholno zastrupljenje in so ga morali reševalci z avtomobilom prepeljati v bolnišnico.

u— Ogenj. Včeraj opoldne okrog 12.30 so se vneli tramvi na podstrešju Askercve ulice 5 zaradi prevet zakurjenega počil pri posestniku Ivanu Letnarju, ravnatelju tvrdke »Zlatorog«, Gasilci so bili takoj na licu mesta in so goreči tram pogasili ter preprečili nadaljnjo nevarnost.

u— Nepojasnjena krvava zgodba. Mariborski reševalci so prepeljali na praznik Treh kraljev večer v tukašnji bolnišnici 35letnega lovškega paznika Ivana Požarja iz Dogaš, ki ga je napadel neznan napadalec in ga nevarno ranil na glavi. V samoobambi je Požar nameril prot napadalcu svojo puško in sprožil. Napadalec je bil zadet vendar je izginil. Istočasno pa je reševalni avtomobil naložil v Dogaš tudi 22letnega posestnikovega sina Ivana Kušerja iz Bohove, ki je izjavil, da se je pred Draščičovo gostilno v Dogaših srl z nekim lovcom, ki ga je potem obstrlel. Strel ga je zadel v desno stegno. Orožniki preiskujejo vso zadevo.

u— Obsojena ponarejevalca denarja. V začetku lanskega maja so se pojavili v obmejni občini Libelice ponarejeni kovanci po 1 avstrijski srebrni šiling in pa dvedinarski kovanci. Orožniki so po podrobnih poizvedbah izsledili ponarejevalca denarja v osebah 24letnega delavca Feliksa Škorjanc in 32letnega tesarja Jožeta Gorenjaka, oba s Črneškega vrha Gorenjske in je tedaj posrečilo pobegniti v Avstrijo, kjer pa so ga oblasti kmalu pričele in je bil obsojen zaradi ponarejanja šilingov na 6 mesecev težke ječe ki jo je odsedel v celovških zaporih. Po odločeni kazni so ga avstrijske oblasti izročile našim in je stal včeraj Gorenjak skupno s svojim pomočnikom Škorjancem pred mladim kazenskim senatom tukišnjega okrožnega sodišča. Oba sta svoje dejanje in ponarejevalske zmoglosti odkrito priznala in povedala, da sta izdelala in spravila v promet 26 kovancev po 1 šiling in 3 novce po 2 Din. Obsojena sta bila: Škorjanc na 9 mesecev strogega zaporja in 120 Din denarne kazni, Gorenjak pa na 3 mesece strogega zaporja in 120 Din denarne kazni.

Iz Celja

u— Gospod dr. Lujo Vojnovič, kr. delatelj pri mednarodnem inštitutu za intelektualno sodelovanje v Parizu, o katerem smo beležili, da zopet biva v Celju, nam sporoča, da ne piše knjige o Dubrovniku, marveč v francoskem jeziku »Zgodovino Dalmacije (Historie de Dalmatie) od najstarejših dob do 1918.

u— Članski sestanek JRKD za mesto Celje, ki bi se moral vršiti v sredo 11. t. m. je preložen na sredo 18. t. m. ker bo 11. t. m. zvečer občni zbor Sokolskega društva v Celju.

u— Celjsko pevsko društvo poziva vse pevce in pevke, da se zanesljivo udeležijo pevskih vaj, ki bodo v torek 10. t. m. v moški, v sredo 11. t. m. za ženski in v petek 13. t. m. za mešani zbor. Društvo bo priredilo v kratkem koncert.

u— Iz krajevnega odbora UVI v Celju. Na občnem zboru krajevnega odbora Udruženja vseh invalidov 6. t. m. so bili izvoljeni v upravni odbor g. predsednik Mačar v p. Orel, kanetani v p. Kovarčič, Fröhlich, Oset in Zidarič, za namestnike Dojer, Faktor in Zlender, v nadzorni odbor g. Šostarec, Lukar in Viletič, za namestnika na Hudoklin in Ribič. Delegata za oblastno skupščino sta g. Kovarčič in Fröhlich. Glede trafik je krajevni odbor na stališču, da se morajo oddajati samo vojni žrtvam, in le če teh ni, se lahko dodelijo drugim interesentom. Krajevni odbor namerava ustanoviti novo trafiko v Komenskova ulici 25 in postaviti bančnico črnilno pred nosilcem Mestne hiše.

u— Obrtni napisi po novem obrtnem zakon. Mestno načelstvo v Celju opozarja vse obrtnike in trgovce na določila § 28 zakona o obrtnih, ki obravnava napise na

obrtih in trgovskih lokalih. Napise je treba najkasneje do 1. marca t. l. spraviti v sklad z zadevnimi predpisi. Proti obrtnikom in trgovcem, ki bi svojih napisov ne spravili v sklad z zakonom o obrtnih, bo mestno načelstvo postopalo kazensko po določilih obrtnega zakona.

u— Neznani mrtvec. Na Ločici pri Vranskem so našli v četrtek 5. t. m. neznanega, okrog 65 let starega berača nezvestnega. Občina je odredila njegov prevoz v celjsko bolnico, neznane pa je že med potjo od Zaleca do Petrovč umrl na vozu. Prepeljali so ga v mrtvašnico bolniškega pokopališča na Dobrovi pri Celju. Mrtvec je srednje velik, neobrit in je močno osivel.

u— Tatvina. Pred dnevi je neznan tat ukradel nekemu čevljarju iz izložbene omarice pred delavnico na Mariborski cesti 23. par golzarjev v vrednosti 300 Din.

u— Mestni kino. Danes ob pol 17., pol 19. in pol 21. in jutri ob pol 21. zvočna opereta »Cesarjeva ljubica« in zvočni žurnal.

u— Nabavite si takoj nove srečke drž. razredne loterije, ker se bo žrebanje pričelo že 12. t. m. Srečke dobite v celjski podružnici »Jutra«.

Iz Tržiča

u— Vsako nedeljo in vsak praznik vozi turistični avtobus zvečer od gostilne Ankele, Sv. Ana ob 19.30, od hotela »Posta«, Tržič ob 20. izpred hotela »Stara posta« Kranj ob 20.30 direktno v Ljubljano. — Iz Ljubljane nazaj ob 23.30 izpred kavarne Evrope t. j. po končani gledališki predstavi. Ta turistični avtobus vozi vso zimo in poletje enako. — Avtopodjetje P. Gorican, Tržič.

Iz Kranja

u— Vsako nedeljo in praznik vozi turistični avtobus zvečer od gostilne Ankele, Sv. Ana ob 19.30, od hotela »Posta« Tržič ob 20. izpred hotela »Stara posta« Kranj ob 20.30 direktno v Ljubljano. — Iz Ljubljane nazaj ob 23.30 izpred kavarne Evrope t. j. po končani gledališki predstavi. Ta turistični avtobus vozi vso zimo in poletje enako. — Avtopodjetje P. Gorican, Tržič.

Iz Trbovelj

u— Zupanstvo (vojaški oddelek) poziva vse v Trbovljah bivačajoče mladeniče rojene leta 1915, ne glede na pristojnost, da se osebno javijo na občinskem uradu soba št. 2 v svrhu vpisa v vojaško evidenco od 1. februarja do 1. marca med uradnimi urami.

u— Sodni uradni dnevi v Trbovljah bodo v občinski hiši št. 16 21. t. m., 4. in 18. februarja in 4. in 18. marca od pol 10. do 12. in od 13. do 16. v Hrastrniku na občinski pisarni 14. t. m., 11. februarja in 11. marca.

Iz Hrastrnika

u— Lepa prireditvev deca otroškega vrta je bila na praznik Sv. Treh kraljev v Sokolskem domu. Ljubke prizore s petjem in igranjem sta vodili gđinji vrtnarici Bačohova in Gregorčeva. Učiteljica gđica Paternostrova pa je vodila deco dečke in dekliške šole pri izvajanju lepe božične igrice. Prireditve so se vršila v korist revne dece.

u— Pri posvetovalnici za matere opravlja zdravniško službo oba tukašnja zdravnik g. dr. Neuberger in dr. Arnske. Pri službi se izmenjavata in noben ni drugemu podrejen. To objavljamo po želji g. dr. Neubergerja v dopolnilo nedavnega članka o posvetovalnici za matere.

u— Sokolsko društvo bo imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo 15. t. m. ob 9 dopoldne v Sokolskem domu.

u— Kino Narodni dom bo predvajal danes ob 15. in 20. film »Dva morskasa«.

Iz Novega mesta

u— Na zadnji občinski seji je podal župan g. dr. Režek poročilo, da je kralj. banska uprava razrešila dolžnosti občinskega svetnika g. bičarja prof. J. Metel in ga sone na Grmu g. Ljudevika Puša, a istočasno imenovala za občinskega odbornika gosp. Andrija Adamca, veleposelnika in kleroparskega mojstra. Novo mesto je postalo samostojna zdravstvena občina. Na okrožni kralj. banske uprave glede podrore za brezposelne je občinski zastop odobril prispevek 1000 Din. Vrtil se je pretes novega občinskega zakonika. Od podanih polnilnih, kako bi se pregrupirale nove obrtne, je odbor sklenil, da ostane mestna občina v obsegu, ki ga predvideva osnutek sreskega načelstva. Med služainostmi je prišla na vrsto tudi ureditev novega, nujno potrebnega perišča, ki naj bi bilo postavljeno v Kandiji. Prišlo se je na to, da se prišče postavi takoj, ko privolita v to lastnika ozemlja g. Vovk in Škodeli in dasta mestni občini stalno služainostno pravico. Mestni zastop je tudi odobril, da se iz mestnega gozda prodra 2800 kubičnih metrov smrekovega lesa. Prodaja in sežnja se bo javno razpisala. Za nakup potrebnega zemljišča, kjer naj bi stalo novo urejeno živinico sejišče, se je po občinskem zastopu imenovala komisija, v katero sta priležnivo naolog gradbenih strokovnjakov iz občinskega odbornika g. Josip Windischer in in g. Josip Pančič. Če ne bodo nogažnala dovedla k uspehu, se bo zupanstvo poslužilo razlastitvenih pravice. Glede plačevanja občinske trošarine na vino se je sklenilo, da se bo letos vneljala občinska kontrola na vino in se bo trošarina računala od faktilnega litrekega konsumsa.

u— Kriminalna statistika novomeškega okrožnega sodišča je zanimiva in je prinašala zlovi v številnih in v primerjavi s prejšnjimi leti. Tako n. pr. je bilo v letu 1929 385 presilov in poizvedb: leto 1930 že 585, leto 1931 kar 1319, lani na 350. Kazenskih zloev, v katerih je bilo pristojno okrožno sodišče v svojem območju, pa je bilo v l. 1929. 550 l. 1930 1551, l. 1931 1808 in lani 667. V območju novomeškega okrajnega sodišča je kriminalista številno neznačno padla (4%), dočim je v sosednem območju okrožnega sodišča nekoliko narasla.

Iz Krškega

u— Vajna odredba sreskega načelstva. Sresko načelstvo je izdalo odredbo, ki bo pripomočla k povzdiči tuiskega prometa in mesta samega. Pol. ki drži od ceste mimo Konališča, se zapre za promet z živino in vozovi. Vlačilna pot od konališča pri ubožnici v Krškem do mosta žez Savo se zapre promet s kolosaj in vozovi Pol od Zaleca do bolnice v Krškem se zapre promet z vozili in kolosaj. Promene se tudi odredniti smeti na vlačilno pot in savsko obročje. Zav. pot se to odredbo tola ne odredniti in zav. ti, da se bodo edino na to način prenapelje naprežali, ki se za delo in za delo naprežajo zaradi dajanja napreževalnih bolavnic. Bolavnicke ceste I. reda je dovolil Krško za vsi vozni promet zato naj avto ne obročje ostane varno šetališče in pot izključno za nasante.

čokolada za odvajanje
deluje blago in zanesljivo
Ne škoduje!

Odobreno od Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravstva
S. štev. 245 od 19. 4. 1932.

u— Tujski promet v l. 1932. Posel le-tovišča Krškega je bil lani kolikor toliko zadovoljiv. Prišlo je lani v Krško skupaj 278 tujcev, od teh 13 izomencev. Naiveč izletov je bilo na Trško goro, v Sremič, Libno in Stojdrago.

Iz Ptujja

u— Pozivajo se vsi mladeniči, rojeni leta 1913, ki stanujejo na področju mestne občine Ptuj, da se javijo na magistratu kot naborni obvezniki najkasneje do 31. t. m. Pozivajo se tudi vsi mladeniči, rojeni leta 1915, stanujoči v Ptujju ne g'ede na njihovo pristojnost, da se javi najkasneje do 31. t. m. v svrhu vpisa v seznam vojaških obvezancev.

u— Uradni dnevi za kontrolo bodo v Ptujju od 23. do 28. januarja.

u— Gibanje prebivalstva. V področju zupanije sv. Petra in Pavla se je v letu 1932 rodilo 184 otrok, umrlo je 135 oseb, poročilo pa se je 52 parov. V območju mestne zupanije pa se je rodilo 50 otrok (24 iz mesta, 26 iz okolice). Umrlo pa je 32 oseb v mestu, 62 v bolnici in 30 v hiralnici. Mrtvorjenih otrok je bilo 9, nezakonskih pa 3 iz mesta in 6 iz okolice.

u— Za brezposelne. Javna borza dela v Mariboru je sporočila tukašnjemu magistratu, da se bodo izplačale podpore brezposelnim iz Ptujja in okolice, in sicer le tistim, ki so delali v zadnjih dveh letih vsaj osem mesecev in bili v tem času zavarovani pri OUZD, odnosno tudi tistim, ki so bili v zadnjem letu vsaj štiri mesece zaposleni. Vsi prizadeti imajo izpolniti predpisani formulir in je v to svrhu potrebno, da se predloži delavska knjižica mestnemu uradu, ki jo bo dostavil podružnici borze dela v Mariboru. Ta bo knjižico vrnila s potrebnimi formulirami zaradi izpolnitve. Pomipni se, da sezonski delavci ne dobivajo podpore.

u— Kronika kazenskih zloev. V preteklem letu se je število kazenskih zloev priptajskem sodišču glede na novelo znatno zvišalo. Vseh kazenskih zloev, ki jih je lani sodilo sodišče, je bilo 1402 (leta 1921. pa 833). Primerov, v katerih so se vodile poizvedbe za pristojno okrožno sodišče, je bilo 415 (422), pravnih pomoči je bilo 451, komisij izven sodišča pa 24. Razglašeni sodb je bilo 729, med tem ko so se ostali spori rešili brez razprav. Prizivov je bilo vloženih 120, pritožb pa 9.

u— Posipajte hodnike! V zadnjem času se je opazilo, da se pločniki, ki so predvsem namenjeni pešcem, zanemarijo v pogledu pesipanja. Tudi živali trg, ki zelo visi, bi bilo skrajno potrebno dnevno nospati. Enako dravski most, ki ga dnevno pasira delavstvo in mnogi drugi pešci.

u— Huda telesna poškodba. Nedavno sta se srečala pri vasovanju v Spuhli pri Ptujju kmetijska fanta Jožef Ljubec in Konrad Korosec, oba doma iz Spuhli. Ljubec je tirjal od Korosca 60 Din, ki mu jih je bil rekoč posodil. Korosec je to tako »zežalo«, da je skočil k bližnjemu plotu, utrgal dolgo lato in udaril Ljubca na tlinik tako močno, da se je onesvestil

Iz Ljutomera

★

GORNJE PIRNIČE. Severno Šmarne gore stoji vasiči Spodnje in Gornje Pirniče. Obe vasiči veže obšinska cesta iz Vikeč pod Šmarno goro do tovarniškega mostu v Medvedo. Vasič stojiata nekoliko izvišeno, da je razgled na vse strani, posebno pa na zahodno in severno stran očarljiv. Družabno življenje je bilo tu zelo mrtvo. Odkar pa deluje na novo ustanovljeno Prosvetno društvo, je v vasi vse preorojeno. V društvu se goji narodno petje in pred kratkim je uprizorila Linhartova komedija »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Igra je dokol dobro uspela; igralci preprosti fantje in dekleta, so prvič nastopili na odru prazn zadovoljivo. Igra se je še isti dan ponovila in obisk je pričal, da ljudstvu ugaňajo prireditve. Dramatski odsek pripravlja za svečnico že novo igró (burko), ki bo prinesla obilo smeha, da se malo pozabi; kriza, ki se noče premakniti nikamor. — Za ves šolski rajon se je ustanovila tudi električna zadruga, ki je že sklenila pogodbo z g. Madičem v Kranju za napeljavó elektrike. Pogajanja so se zelo dolgo časa vlekla, a slednjič je prišlo do sporazuma. Gradnja se že transformator v Gornjih Pirničah. Upanje je, ako ne bo zima ovirala nadaljnjih del, da se začne s postavljanjem drog iz Medvod za napeljavó električne visoke napetosti. Tako bo poslednja vas v tem okolišu imela električno luč in prilika bo dana, da se tudi tu razvije industrija, ker lega kraja je zelo lepa in pristopna na vse strani.

SV. JERNEJ PRI POLICANAH Tujec bi sodil, da v naši lepi in prijazni vasici vse drustveno delo počiva, če na si ogledaš celovadnico, gledališki orod in knjižnico, bos sprevredil, da Sentjernejski sicer ne obesa vsega na veliki vzrov, smo pa tem marljivo pri delu. Nekaj spominov! V avgustu lanskega leta je priredila sokolska četa svoj javni nastop. Nastopila je moška in ženska deca, vsakih po 20. Dalje četniki (80) skupno s četniki sosednih čet. Posebna vrsta Sokolčev je izvajala tekmovalno plezanje in druge na drogu. Vse program so izpopolnili člani in članice Dravinskega okrožja. Dan te bil krasen, obisk rekorden in nastop je daleko prekašal onega iz prejšnjega leta zlasti, ker je nad vse marljivo pevski zbor iz Polican sodeloval in je godba na hrastu marljivo

**Tat, ki se mu oči orose,
ko ugleda plen**

Novo mesto, 7. januarj

Fart je v noči od 6. na 7. oktobra lani ukradel posestniku Strniši Jostpu v fari Šmilhej-Stopiče razno mizarsko orodje in oblačila v vrednosti 800 Din. Pokradeno blago je hitro vnovčil. V noči od 4. na 5. novembra lani je ukradel posestniku Ovnici Francu v isti fari ameriško žago, ki je bila med brati vredna 300 Din, in prodal za 50 Din. Prati kamsee pa je vzel soimenjaka posestniku Badovincu Janku iz Ostriž pri Sočah razno avtomobilsko orodje in hupo v vrednosti 500 Din. Baš s to tavnino, pa je imel čudovito smolo. Lastnik tega orodja se je bil dan pred tavnino priprtel s svojem avtomobilom zaradi nekega defekta v Novo mesto. Voz je dal zapeljati v popravilo v škedijsko mehaniki delavnico, kjer je bila poprava hitro izvršena. Že drugi dan je prišel Badovinc baš v škedijsko delavnico ponujat v nakup orodje in hupo, za malenkostni znesek 40 Din. Mehanik Edvard Pletič, ki je bil avto popravil, je hupo takoj spoznal in jo tatu odvzel s izjavo, da mu jo bo plačal lastnik sam. Na ta pomočnikove odzove so se drnli tak tučvirji na mehanike delavnice, ker so mu donuščale moči. Vendar so ga kmalu izsledili in prijavili v zapor. Gabriel je tako velik priatelj tute lastnine, da je pri zaslišanju dejal: »Meni od orose, ko zagledam pripraven plen!« Delomrznežu so naprtili še druge številine tatvine, izvršene po belokrajnskih zidnicah.

Zadnja leta se je na Gorenjskem razvil

Sokolsko društvo žalec. Zopet je akademija na Silvestrovo podala nekako bilanco sistematičnega dela v društvu. Akademijo samo je tvorilo osem telovadnih točk, pavze pa je izpolnil sokolski orkester, pomnožen s člani orkestra v Laskem. Moralni uspeh akademije je daleko presegal gmot-

10. x. 1981. Ljubljana: 1. go. s skrbno pripravo in posrečeno

Članje bodo tekmovali v sedmih tekmovalnih skupinah, in sicer: v obliki tekmi vrst (višji, srednji in nižji oddelek), slednji v dve skupini, kar bo omogočilo, da bodo pri tekmi sodelovali lahko tudi začetni telovadci, zlasti: bo lahka tekma v drugi skupini nižjega oddelka. Poleg obče tekmočnikov se bodo, vršile seveda tudi obče tekme za prvenstvo saveza, tekme poedin. cev v šeststoročju in desetstoročju, tekmovalna posameznikov v poedinah panogah, n. pr. skokih, metih in tekih, plavalne tekme v plavanju in skokih v vodo, tekma župnih vrst v izmenskem teku (stafetah), izmenskem plavanju in skokih. Sedmo skupino tvorijo smučarske tekme, ki bodo že v februarju. Za članice predvideva razpis poleg obče tekme v višjem, srednjem in nižjem oddelku še občo tekmo za prvenstvo članic v savezu, dalje troj in četverboj posameznice, tekmo v poedinah panogah za najboljši uspeh, v plavanju in skokih v vodo, tekmah župnih vrst v izmenskem teku in plavanju, smučarske tekme in kot osma skupina tekmovalje v odrskih nastopih. Važen je predpis, da mora sleharna župa k obliki tekmi postaviti v srednjem oddelku vsaj po eno vrsto, isto tako pa tudi za nižji oddelek. Pripadniki ruskega šolskega podsaveza za Jugoslavo tekmujejo po istem redu in predpisih kakor pripadniki jugoslovenskega Škola. Sleharna vrsta mora šteti vsaj 6 telovadcev, vodnik vrste ne tekmuje. Dovoljena sta največ dva namestnika za vsako vrsto.

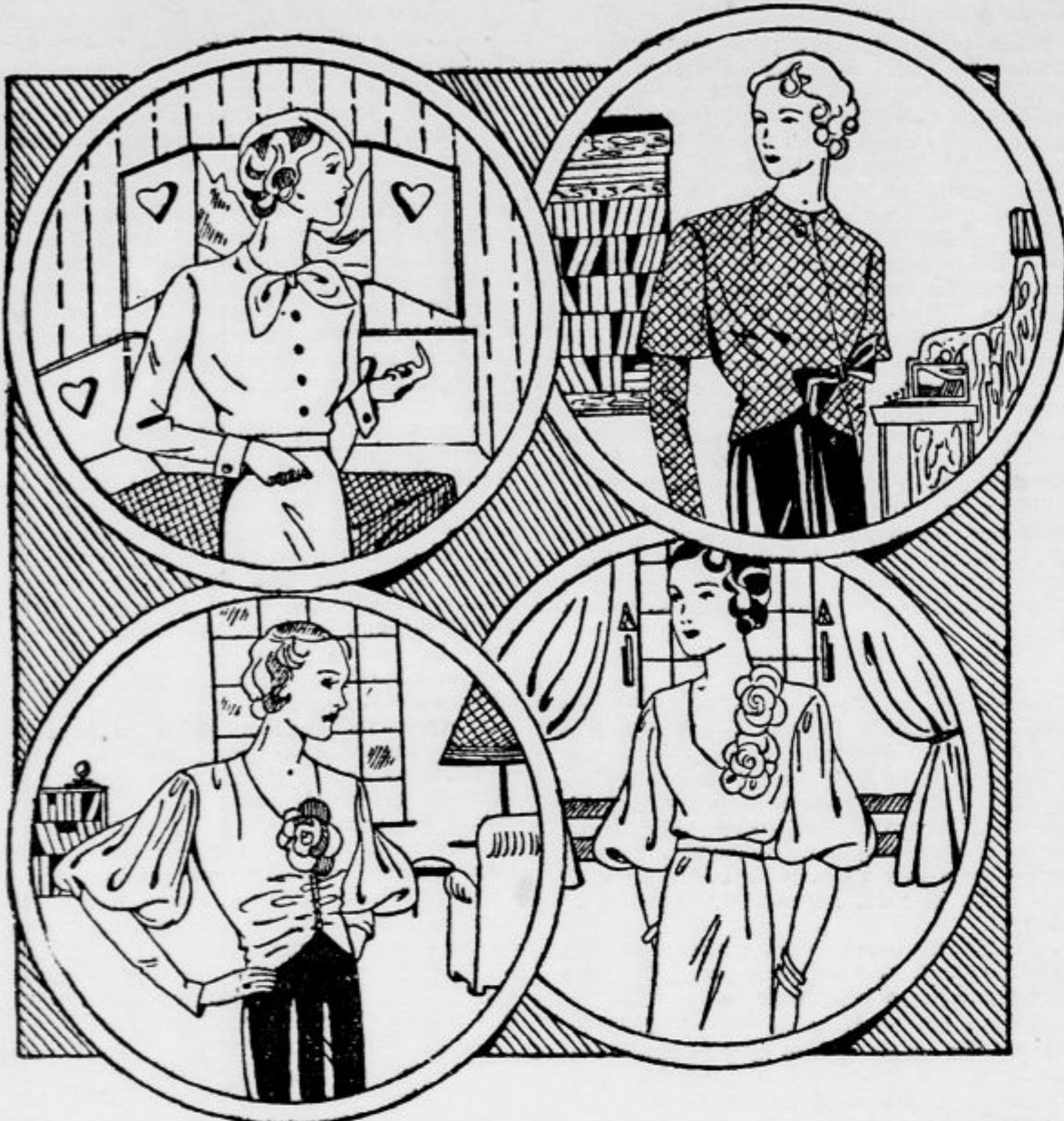
Schorski, Jürgen v. Hastings, ca. 1918.

Sploh vse kaže, da je šahovsko življenje nerazdružljivo od kavarne in da le tam ugodno uspeva. Posebni šahovski klub izven kavarne ne vleče. Do te izkušnje prihaja tudi Ljubljanski šahovski klub, ki na željo članov šahistov pravkar resno razmišlja, da bi prenesel vnovič svoje delovanje v eno izmed reprezentativnih naših kavnarn. Morda bi celo šlo s kombinacijo dveh lokalov hkrati? Skorajšnja odločitev je tembolj pereča, ker je pred dumi splošni turnir LSK, ki je kot pripravljalni turnir za določitev letošnjih kandidatov v reprezentanco na saveznem turnirju velike važnosti. Te dni bo sklicana anketa vseh igralcev in dokončno urejeno tako pravašno vprašanje lokala, kakor tudi sološnega turnirja. In tako bomo — ako Bog da — šahisti kmalu štitali v našem listu poročila o uspehih naših nadbudnih ljubljanskih šahovskih bojevnikov.

Mirko Krasec

Mirko Kragell

KRALJESTVO MODE

Bluza

Čim so postali kostumi znova moderni, se je tudi bluza uveljavila in žanje danes slavnostne uspehe, kakor pred desetletji. Za dolga leta je moda izkjučila kostume, a tudi tu je obveljalo staro pravilo »on revient toujours...« . Po dolgem pozabljenju so kostumi zmagali na celi črti, njih usode pa je, kakor vedno, deležna tudi bluza.

Kakor da bi hoteli bluza odkodovati za to, da so jo tako dolgo po krivem zamenjali, so se modni umetniki z naravnost ognjevitno vneto poglabili v to poglavje in nam dan za dnem prinašajo v tem pogledu nekaj novega, originalnega. Ni čuda, torej, da vidimo bluza v vseh mogočih oblikah; servirajo nam jo k športnemu križu, k popoldanskemu kostumu in k dolgemu, večernemu križu. Poslednja moda nam prinaša kot posebno novost dolga krila z novimi kazalki, ki se nosijo posebno za gledališče. Seveda se krilo in kazalka razlikujeta ne samo po barvi, temveč tudi v tvorbi. Tako n. pr. kombiniramo krilo iz svilenega baržuna z bluza in težke, moderne svile, ki seveda odgovarja vsem zahtevam nove linije ter ima široke »polokrave« in peterokoten s svetlo modrim okrasjem (zadnja skica).

Nasprotno pa poudarja športna bluza popolno stvarnost. Te modele izdelamo najraje iz mehkega flanela ter jih opremimo z moškimi manšetami ter z vrsto gumbov po sredi. Izrez se tesno prilaga vratu, zaključuje ga metulček iz istega blaga. Seveda ni treba, da bi bila bluza enobarvna. Modeli te vrste so jako čedni, če jih izgotovimo iz pestrega, karirastega flanela (1. skica).

Sploh so letos bluza iz vzorčastega tvortva jako priljubljene. Kako lepo pristojata

k enostavnemu rjavemu križu oranžno vzorčasta bluza! Pri vratu jo zapnemo z enostavnimi rjavimi gumbi, ob strani pa jo zavezemo z rjavo penčijo. Bluza ima na ramenih kratke rokavce, ki dajejo sicer enostavnemu modelu nekoliko originalen videz (2. skica).

Ljubka novost so popoldanske bluza, ki jih nosimo preko temnega krila. Izdelamo jih iz svetle svile, ukrojene pa so tako, da se tesno oprijemljejo života. Enostavni, srčasti izrez ob vratu okrasimo s svetlo kontrastne barve. Široki »kraki« rokavi so tudi na bluza izredno učinkoviti (predzadnja skica).

Moda bluza se je letos tako razširila, da mora vsaka elegantna žena imeti vsaj en bluza model take ali drugačne vrste. Upamo, da bo iz naše serije skic znala črpati novih idej...

Otroška nočna obleka

Je zlasti pozimi velike važnosti. Gre za to, da očuvamo otroka prehlada, kajti spalnica tudi pozimi ne sme biti ponoči zakurjena. Poznamo tri vrste nočne obleke: spalnica srajco, pižamo in nočni overal. Izdelamo jih navadno iz vzorčastega ali enobarvnega flanela lepe pastelne barve. Be-

li flanel učinkuje že po enkratnem pranju nesveže, zato priporočamo barvastega, ki je otroku v posebno veselje. Naša skica

odlično
belo
platno

predstavlja tri moderne tipe spalne otroške obleke:

Na prvem mestu je pižama s svetlim ovratnikom in belimi gumbi. V sredi vidimo overal iz vzorčastega flanela, ki lahko služi tudi kot igralna obleka. Zadnja skica predločuje spalnica srajco, ki zlasti deklicam srčkano pristojata.

Barvaste čopke

moremo označiti kot eno najbolj zanimivih modnih podrobnosti. Uporabljamo jih za trotoirske, kakor tudi za popoldanske obleke, v prvem primeru jih izdelamo iz vol-

ne, drugače pa iz svile. Najnovejši čopki so progasto barvasti ter jih pritrđimo na krajih kakšnega šala ali pa na komolcih, kjer se končuje gornji nabrani del rokavov (skica).

O spanju

V spanju se možgani zaradi zmanjšane delavnosti manj preskrbljeni s krvjo; tako tudi opažamo, da so vsa stanja, ki povzročajo odvajanje krvi iz možgan, ob enem vzrok zaspanosti. Na ta način si lahko razlagamo zaspanost po obilnem obedu, ko lije kri v velikih množinah k hranilnim organom, ali zaspanost po zim, po velikih izgubah krvi, pri slabosti itd. Preobličja krvi v možganih pa prepodi spanec. Nemirno spimo v toplih nočeh, v preveč zakurjenih sobah, po razburjenjih, po težkem duševnem delu ali pa s praznim želodcem, če ne večje nase trebušni organi zadostne množine krvi. Izkušnja uči, da zdravi, dobro hranjeni ljudje potrebujejo manj spanja, da se spočijejo, kakor bolniki ali ljudje slabotnejše konstitucije. Zaradi tega je slabokrvnim deklicam priporočati daljše spanje in jim nikakor ne zadošča 7 ur. Stari latinski pregovor: »Sex ant septem horas dormire sat est senex juvenique« (šest ali sedem ur spanja je dosti in starcu in mladu) velja za močne, zdrave, le z delom ne preveč obtežene ljudi.

Posebno potrebujejo spanja zdravi otroci. Dočim prespe dojenčki skoro ves čas, razen takrat, ko dobivajo hrano, morajo otroci, ki hodijo v šolo, od šest do osem let stari, spati deset do dvanaest ur dnevno. Zdravemu odraslemu človeku zadošča sedem ur spanja, starejši ljudje pa potrebujejo še mnogo manj. Ker je v spanju telesna delavnost manjša, je tudi produkcija telesne toplote manjša. Zaradi tega moramo skrbeti za oedejo, ki omejuje preveliko oddajanje toplote; kajti telo je med spanjem občutljivo za ohlajitev in je močno disponirano za prehlajenje. S tem pa ni rečeno, da motajo biti spalnice jako tople. Narobe: priporočljivo je, da je spalnica mrzljša od sobe, kjer navadno bivamo, ker se na ta način doseže manjša količina krvi v možganih, kar je potrebno za osvežujoče spanje. Svarimo pred premočnim odevanjem, posebno pri otrocih. — Tudi pri odraslih je spanje pred pretoplo oedejo nemirno. Priporočamo, da se kolikor mogoče odvadite pernč in rajši uporabljate volnene oedeje. Pozne večerje in uživanje večjih množin pišča pred spanjem tudi moti spanec. Važno je,

da zapustite jutranji otroci posteljo takoj, ko se prebude.

Znano je, da se javlja spenec pri nekaterih ljudeh zvečer ob gotovi uri, še preden je nastopila popolna utrujenost, katero hoče organizem s tem signalom preprečiti. Če se to uro prebudi, zaspanec preneha, vendar spanje potem ni več polnovredno. Nadajlje je potrebna mirna okolica, zaradi tega moramo spati po noči. Kriva je misel, da nočno spanje lahko nadomestimo z dnevnim. Tega ne dosežemo niti z jutranjim niti s popoldanskim spanjem. Če čutimo kljub zadostnemu nočnemu spanju po jedi potrebo po spanju, je to dokaz, da je nastal velik pritok krvi k drobovju in da je v možganih manj krvi, kar povzroča zaspanost. Popoldansko spanje je nepotrebna in nezdružljiva razvada. Če čutimo po obedu potrebo po miru, zadošča polurni počitek na divanu v vodoravni legi. Od dela izmuri, nervozni ali pa starejši ljudje trde večkrat, da ne morejo spati, kar je splošno škodljivo za zdravje. Če se opusti preveliko duševno deo, če se izogibamo razburjenju, kakor tudi če opuščamo razburjajoče pijače, čaj itd., se večkrat izboljša to stanje. Če ne moremo spati, so priporočljivi mrli obkladki na glavo in tilnik, predvsem pa tople kopeli nog in mlačna, par minut trajajoča splošna kopel. Spalnica mora biti prostorna, hladna, dobro prezračena in tiha. Nočna svetilka ni potrebna, ker zastuplja zrak z ogljikovo kislino.

Radio

Nedelja, 8. januarja.

LJUBLJANA 7.30: Gozdarstvo. — 8.15: Nasveti za kmetovalce. — 8.15: Gimnastika. — 8.45: Poročila. — 9.15: Versko predavanje. — 9.30: Prens cerkvene glasbe. — 10.15: Elektrotehnika. — 10.30: Ali bo kmalu boljše v našem gospodarstvu? — 11.15: Salonski kvintet. — 12.15: Glas, poročila, plošče. — 13.15: Živnoroja. — 13.30: Koncert pevskega kvinteta. — 14.15: Plošče. — 14.30: Vomergerjeva »Voda«. — 20.15: Kompozicijski klavirski koncert g. Mihovila Logarja iz Beograda. — 20.30: Wagnerjeva opera »Tannhäuser« na ploščah. — 22.30: Glas, poročila, lahka glasba.

BEograd 12.30: Slovanska glasba. — 13.15: Ciganska godba. — 19.15: Koncert orkestra. — 20.15: Pravoslavne božične pesmi. — 21.15: Nadaljevanje zborovskega petja. — 22.20: Lahka glasba. — ZAGREB 11.30: Koncert na ploščah. — 17.15: Ciganska godba. — 20.15: Operetni večer. — 21.15: Nadaljevanje operetne glasbe. — PRAGA 19.15: Godba na pihala. — 20.15: Kabaretni program iz Mor. Ostrave. — 21.15: Simfonični koncert. — 22.20: Plošče. — BRNO 19.15: Ves program kakor v Pragi. — VARŠAVA 17.15: Mešan glasbeni program. — 20.15: Poljuden koncertni večer. — 21.30: Arje in pesmi. — 22.15: Lahka in plesna glasba. — DUNAJ 13.30: Prens orkestra iz gledališča. — Plesni večer. — KÖNIGSBERG 20.15: Proslava humorista Wilhelma Buscha. — Plesni večer iz Berlina. — MÜHLACKER 19.30: Plošče. — 20.15: Program kakor v Königsbergu. — 22.50: Plesni večer iz Berlina. — BUDIMPEŠTA 19.10: Dramski večer. — 21.15: Koncert ciganske kapele. — 22.30: Lahka in plesna glasba. — RIM 17.15: Popoldanski koncert. — 20.45: Operetni večer.

Ponedeljek, 9. januarja.

LJUBLJANA 12.15: Plošče. — 12.45: Dnevne vesti. — 13.15: Glas, plošče, borza. — 17.30: Wagnerjeva ura salonskega kvinteta. — 18.30: Esperanto. — 19.15: Srbohrvaščina. — 19.30: Zdravstvena ura. — 20.15: Prens koncerta iz Zagreba. — 22.15: Glas, poročila, plošče.

BEograd 12.05: Radio-orkester. — 13.30: Narodna glasba na harmoniko. — 20.15: Prens iz Zagreba. — 21.50: Ciganska godba. — ZAGREB 12.30: Plošče. — 17.15: Prens zvočnega filma. — 20.15: Koncert jugoslovenske glasbe. — 20.45: Klavirske sonate. — 22.10: Plesna glasba. — PRAGA 19.05: Prens iz Prage. — 20.35: Pesmi R. Straussa. — BRNO 19.35: Kabaretni program. — 20.15: Tregrilev spominski koncert. — 21.15: Lahka glasba iz Mor. Ostrave. — VARŠAVA 17.15: Violinski in pevski koncert. — 20.15: Operetni večer. — 23.15: Plesna glasba. — DUNAJ 11.30: Godalni kvartet. — 17.15: Popoldanski koncert. — 20.15: Zvoki starega Dunaja. — 22.15: Plesna glasba. — BERLIN 20.15: Balada »Izgubljeni sin«. — 21.15: Mešan program. — Plesna glasba. — 24.15: Orkestralni koncert. — KÖNIGSBERG 19.15: Arje in pesmi. — 20.05: Literaren program. — 21.10: Komorna glasba. — MÜHLACKER 20.05: Večer Joh. Brahmsa. — 22.15: Koncert na orgle. — 23.15: Nočni koncert iz Monakovega. — BUDIMPEŠTA 17.15: Ciganska godba. — 19.40: Prens

opere iz gledališča. — Koncert orkestra in solistov. — RIM 17.15: Koncert orkestra. — 20.45: Večer lahke glasbe.

Torek, 10. januarja.

LJUBLJANA 12.15: Radio-kvartet. — 12.45: Dnevne vesti. — 13.15: Glas, plošče, radio-kvartet. — 17.30: Valčkova ura salonskega kvinteta. — 18.30: Nemščina. — 19.15: Ženeva in Zürich. — 19.30: Sorica. — 20.15: Prens simfoničnega koncerta z Dunaja. — 22.15: Glas, poročila, salonski kvintet.

BEograd 11.15: Radio-orkester. — 19.15: Narodna glasba. — 20.15: Orkestralni in pevski koncert. — 21.50: Ciganska godba. — ZAGREB 12.30: Plošče. — 17.15: Popoldanski koncert. — 20.15: Prens koncerta z Dunaja. — 22.10: Prens zvočnega filma. — PRAGA 19.20: Koncert iz Brna. — 20.15: Prens simfoničnega koncerta iz Bratislave. — 22.15: Ciganska godba. — BRNO 19.20: Koncert godbe na pihala. — 20.30: Beethovnovi in Mozartove skladbe. — 21.30: Plošče. — VARŠAVA 17.15: Simfonični koncert. — 18.15: Lahka glasba. — 20.15: Poljuden koncertni večer. — 21.10: Nadaljevanje koncerta. — 22.15: Plesna glasba. — DUNAJ 11.30: Godalni kvartet. — 15.20: Schumannov »Karneval«. — 17.15: Popoldanski koncert. — 19.25: Tirolska glasba. — 20.05: Orkestralni koncert: Mahlerjeve simfonije. — 22.15: Plesna glasba. — BERLIN 20.15: Mešan program. — Stari ples. — KÖNIGSBERG 20.10: Koncert opernega orkestra. — MÜHLACKER 19.30: Plesna glasba na ploščah. — 20.30: Operni večer. — 22.20: Nočni koncert filharmoničnega orkestra. — BUDIMPEŠTA 17.15: Madžarske pesmi. — 18.15: Vojaška godba. — 19.45: Koncert Lisztovega društva. — Plesna in ciganska godba. — RIM 17.30: Lahka glasba. — 20.45: Violinski koncert. — 22.30: Simfonične skladbe na ploščah.

Glasbeni spored dobrodelne akademije

Ljubljana, 7. januarja.

Rdeči križ in ljubljansko mestno nadzorstvo sta v prid mestni pomožni akciji priredila dobrodelno akademijo, ki je bila v četrtek zvečer v dvorani Sokolskega doma na Taboru. Spored je bil poverjen dvema mladostnima koncertnima korpusoma, namreč mladinskemu zboru »Trboveljski slavček« in mladinskemu orkestru Glasbene Matice. Prvega voda A. Suligoi, drugega pa K. Jeraj, oba sta si že pridobila mnogo simpatij med publiko, ki je tudi to pot napolnila do zadnjega kotička obsežno taborško dvorano.

Prvi nastop je imel orkester, ki seveda zdaj, ko se šolski pouk prav za prav še ni dobrodober prišel, ni bil popolnoma kompleten, ki pa se je moral pri eni točki še celo deliti v dve skupini. Vzlic temu je zvenel godalni korpus enotno in polno in vse prednašanje je bilo do potankosti izdelano. Posebno važnost polaga prof. Jeraj na dinamično raznolikost ter na prefinjenost prednašanja. Orkester je izvajal tri narodne pesmi v obdelavi prof. Jeraja, kakor tudi Mokranjčev drugi rukovet (ohridske pesmi) in kot zaključek Janečkov tretji stavek iz male suite za godala. Iz tehničnih ozirov je vodstvo koncerta strnjilo obe orkestralni točki v eno, začetno, nakar je burno pozdravljen nastopil zbor trboveljskih otrok, ki so si svoj sloves stekli že pri svojem lanskoletnem koncertu, nato pa tudi v Zagrebu in drugod. Nastop na tej akademiji je le še utrdil njegov sloves ter pokazal odlično discipliniranost zboru ter neverjetno požrtvovalni trud zborovodje. Otroci so zapeli lep spored, povodni že znanih pesmi za mladinsko, odnosno ženski zbor z in brez spremljave klavirja. Posebno pozornost je vzbudil nastop makedonke solistice, ki je s simpatičnim, čistim glasom zapela sopranski solo v Adamovi »Uspavanki« in Mokranjčevi »Ne ranih« ter bila nagajena s priščinim, dolgotrajnim aplavzom. Zbor sem je bil dežen mestoma vprav viharini ovacij, ki so prisilile zborovodje, da je ponavljal, odnosno dodal nekaj pesmi, med njimi tudi himno rudarskih otrok. Klavirsko spremljavo je pri nekaterih pesmih oskrbel vztrajni in verni sodolavec Suligoi, g. A. Portot.

Pred poslednjo točko je imel kratek nagovor na zbrano občinstvo nestor slovenskih igralcev, g. Danilo, ki je v štirih besedah pozval vse navzoče, da se po koncertu poslužijo pripravljene in se udeležijo plesa in zabave. Večina publike se je pozivu radevolje odzvala in živahna zabava se je razvila pozno v noč. L. M. 6.

Ali si že član Vodnikove družbe?

nem stanniku. Okrog vratu je imel žvoredno kravato, v njej pa iglo. Noge so mu ticalje v belih hlačah.

»Buržuji!« je jeknil v Tiškinem arcu. »Bele hlače ima, iglo v kravati in stannik... Samo rokavice nima...«

Planil je k potniku, del knuto med nogo in z obema rokama zgrabil za kovčeg.

Mladi mož se je nasmešnil.

»Kam naj zapelem?« je čez knuto bruhnil Tiška.

»Glej ga no, kako se mu mudi!... V Potapovo...«

»Prosim! Poldrugi rubelj... Kobilca, nak, konj je isker, da nikoli tako...«

»Nu, dobro...«

Tiška je uslužno popravił sedež in kolesel se je premaknil.

»Ali imate enega samega konja pri hiši?« je vprašal potnik in prižgal cigareto.

»Hudič!« je pomislil Tiška, se napravil, kakor da vprašanja ni slišal, ustavil konja, zlezal s telega in kar tako, brez potrebe, pričel popraviłti komat.

»Ali ste iz mesta?« je nedolžno vprašal Tiška in lezel nazaj na telego.

»Da, iz mesta...«

»Trgovca, kaj?«

Tujec se je zasmeljal.

»Kako si pa uganil?«

»Praksa,« je važno odgovoril Tiška.

»Praksa! Glej no, glej!...«

»In s čim trgujete?« je Tiška vtičudo nadaljeval pogovor.

»Tako... sploh...« se je nasmešnil potnik. »Odkod pa imas to svojo prakso?«

»Praksa?« se je obregnil Tiška. »Mi smo mi bii trgovci, vsaj nekaj podobne-

P. Volženin:

Zadel je...

Avtobiografija: L. 1886. sem se rodil v Moskvi, v okraju, ki mu pravijo »Tišina«. To dejstvo je pritisnilo na moj karakter globok pečat: tihi glas, počasne kretnje in lična ubranost mojih napevov me rezko ločijo od šumnih sobratov okoli »Begovote«. Ista okolnost me je silila in me še danes sila, da voljno vzamem nase vsako breme, ki mi ga naklozi: 1. 1919. sem čital lekcije o Hallejevem kometu, leta 1920. sem bil pomočnik režiserja neke divizijske gledališke skupine, 1. 1921. sem spet čital lekcije, zdaj pa čitam rokopise hudomušnevsamoukov, ki jih dobiva naš humoristični list »Begovota«. Če bom zaradi tega znorel, bo s tem tok dogodkov le nalahno prekinjen. Zdaj so mi zraven tega še naročili, naj pišem drame in jaz jih pišem, to se ve, vsaka je tri mesece prepozno oddana. Drugače sem pa zelo len in če časih delam ponoči, to samo zato, da bi se prelenil, da bi delo opustil. Med svoje najboljše stvari prištevam protifarske stihe. Hudobni jeziki mojih sovragov pravijo, da sem bil nekoč sam dijakon in da zdelj svojo maščevalno muzo pitam z mrzlo do nekega protopopa, ki je bil na moj račun navravil kariero. To seveda ni res. Od sodotnih pisateljev nahajam cenim Mihaila Tagoreva in Rabindranata Zosentika. Od mrtvih pa Erenburka.

P. Volženin.

Stara dva sta Tiško odpravljala na postajo.

»Glej, Tiho,« je dejal Stepan, popravljal seno, ki je lezlo izpod vrče in odganjal muhe, ki so mu neprestano sedale na sivo, napol plešasto glavo, »glej in poslušaj. Konja mi nikar preveč ne goni. In prepoteni mi treba nikogar voziti; če pa bo potnikov malo in izvoščkov dosti...«

»Ne bo jih dosti!« je Darja prepričevalno potimala. »Kje neki! Konja je!«

»Defaktno stopi k človeku,« je Stepan nadaljeval s svojimi navskli.

»Dobro!« je zehnil Tiška.

»Nikar ne zehaj! Poslušaj, kaj ti pravi oče! Naravnost k njemu stopi in delikatno zgrabi za kovčeg: kam ukazate peljati? Ne gre, da bi vsakega nagovoril, kakor bi se ti ravno zdelo. Če boš kakemu nepznanu dejal tovariš ali pa tovarišu gospod — boš slabo opravil... Prepričan bodi, da bo tako... Recimo, da pride damica v klobučku...«

Stepan se je s knuto zamisljeno počesal tam pod hrbtom in vzdihnil.

»Nu, recimo, damica s klobučkom. Nu, kaj boš dejal?«

»A jaz?«

»Ne! Kobilca! Kako si neumen! Ti, kdo pa drugi?«

Tiška je zamisljal s trepalnicami, po biskovno mahnil z roko pod nosom in si obrišal rokvav v srajco.

»Prosim, bom dejal, gospodična državljanka... Kam pa? Tudi jaz sem ravno tja namenjen!«

»Nu, bedak,« ga je prekinil Stepan, »dobro si zadel. In potam?«

»Ne bo drago... Moja kobilca, ta vam je...«

»Se mar norčuješ ali kaj? Kobilca! Kaj pa misliš! Mar meniš, da so takele damice kar tako... Tisto zastran kobil je kar rajši pusti, takih reči ne slišijo rade... Nespodobne se jim zde...«

»Čemu nespodobne?« se je začudila Darja.

»Vrag vedi... Dosti sem hodil okoli njih, hvala bogu! Med sabo in po plesih so skoraj gole, pomile, kar se pa živali tiče, so pa sila občutljive... Ko sem služil pri gospodu Suhostojevu, je nekoč njihova gospodinja šla po vrtu in je sredi poti ležala nekako ščena. Ustavila se je in mi zaklicala: »Hej, Stepan, ali grize?« — »Kdo?« vprašam, »tote ščene?« Potem mi je gospodinja dejal, da se vulgarno izražam.

»Kako pa se pravi po njihovem?« je vprašala Darja in odprla usta.

»Pes... Če je še tako ščena, moraš reči: pes. Kobilca, žrebe, mula, vsemu temu se pravi: »Konj... Nu, naprej, kaj boš potem dejal?«

Tiška je nezaupljivo pogledal kobilco.

»Kaj pa hočeš... Saj nisem neumen, da ne bi vedel...«

»Postoj!« je strogo kriknil Stepan. »Nič se nikar ne ceremoni! Povej, kaj boš potem dejal?«

»Potem?« je zapihal Tiška. »Potem bom dejal: Konj je isker, kmalu bova tam.«

»Nak, ne tako! Gospodičnam v klobučku je treba ponuditi mirnega konja. Mirn je, reci, najboljši miren v vsej soseki. Nu, dobro! In ko boš spjel za postaje, ne pljuj okoli sebe. In pazi, kaj boš govoril. Nič dosti nika ne vrči jezika, nekateri tega ne marajo... Če bo potnik začel govo-

riti, se najprej preprčaj od kod se je vzel, da bo prav zadel... Marsikdo še rad kaj primakne, če med pogovorom zadeneš ravno v sredo. V obliki ga glej. Saj boš takoj videl, kakšne branže je možakar. Če je iz stranke, potem le glej, da mu ne zineš kaj o naši krčmi, ki smo jo imeli. Če je on za vladno, moraš biti tudi ti; če je on za zblizanje mesta in vasi, moraš biti tudi ti za zblizanje. Enega samega konja imamo, reci... Komaj ga krmimo...«

»In če izvedo...« ni mogla izdržati mati.

»Kaj se pa ti vtiškaš vmes? Izvedo,« jo je jezno prekinil Stepan. »Kdo bo izvedel? Saj menda vendar ne bodo povpraševali za legitimacijo, vsaj jaz mislim tako. Zdelj pa poslušaj,« to rekši se je spet obrnil k Tiški, »zgođi se ti lahko, da boš peljal nepmana, veržnika... Trgovino ima v mestu ali kaj podobnega... Tega se pa kar loti.

»O, gospod! Čemu naj se vendar tako laže?« je zajavkala mati.

»Pusti me! Prakso imam... Praksa — to ti je nekaj!... Če boš zadel ravno v sredo, bo čisto gotovo kaj primaknil. Nu, zbogom!... Stoj! Sto-o-oj! V obraz ga glej! Če ima kožnat suknič, aktovko — potem je sovjetski. Zmečkan klobuk, iglo v kravati — to je nepman.«

Tiška je pokimal z glavo in pognal. Stepan je pogledal za njim in namah zahropel:

»Bele hlače!... Ro-ka-vi-ce! Buržuji!«

Tiška je nekaj kriknil, počil z bičem in izgubil v oblaku prahu.

Iz vagona je skočil mladi človek v lah-

Saharski kralj

Zgodba iz vojnega meteža ob Soči

Po skoro mirnih tednih poslavljajoče se zine je začela soška fronta sončnega pomladnega popoldneva spet grozeče godrnjati, kakor da bi se dramila iz lenčbene otroposti ogromna pošast, ki je bila doslej prihuljeno dremala med kraškimi skalami. Ob Grmadi je zdaj pa zdaj zaregljal kletavski tak-tak strojni pušk in se zaletavali v skalovje tako veselo in spoštljivo, kakor bi na veliki petek vrteli raglje neugnani vsiki razposajenci. Rraa, rraa, so odmevali strelski pušk od skale do skale, od morja sem pa so preko Seslijana in Vižovelj javkale granate. V Slivno so menda padale ali bogve kam.

Tisoč glav je imela pošast. Glasovi in izhljuvki, ki so vrel iz teh žrel so barvali ilovnate in lapornate obraze z zidno ožidico in izpreminjali vojnike v živali, ki jih je vodil bolj nagon kakor razum, ko so trgali svoja izmučena telesa iz objemov besne smrti.

Za Grmado so pele brnečo pesem velike kovinske ptice. Drdranje, ki se je čulo od daleč skoro kakor slabo slšno zvonjenje z visoke daljne dore, je postajalo močnejše in že so se kopčili beli oblaki pod komaj vidnimi peroti, bleščočimi se v preobitici sončnega sija. Skoro vsako sekundo se je razpočil v bližini letal nov šrapnel in pomnožilo jato belih oblčnih kep.

Kraška zemlja pa je vlekla nase pomladno oblacilo. V zlati sončni kopeli so se razuzdano smejele gole skale in ruševine razdejanih vasi. Tisoči kletvice živih in tisoči vzdihov umirajočih in ranjenih so se z veseli v to zemljo, pa je vendar Vesna ni pozabila. Se razpadajoče zidovje je okrasila s slabotnimi travicami.

Pred baterijo šestmetrnikov, zakrinanih in skritih med grmovjem blizu vnožja nizkega hriba, je domovala v dolinici gradbeno kompanija. Tri barake je imela in mnogo nočnih počivališč, zgrajenih iz lesenih kolov in pekratih s strešicami iz desek, je bilo posejanih po kamenju. V kompaniji so bili vojniki menda vseh avstrijskih narodnosti, govorili med soboj vojniško latovščino, ki se je v določen letih krave vihere udomačila v avstrijski vojski. Besedni zaklad teje jezika, ki ga je ustvarila vsija sila, je šel morda kakih trideset izrazov — dovolj, da so vojni tovariši lahko med seboj izmenjavali najglavnejše misli.

Okrog barak so se gnetle koščne postave — v umazane vojniške cunje obloženi kosi ilovice in laporja, kakor iztrgani iz zemlje zato, da se premikajo, trne in groze drugim takim postavam s trpinčenjem. Huda je bila zima, huiša in neoprijetljiva kakor italijanske granate ki pozimi niso tako pogosto jokale nad njihovimi glavami. Sreča so jim igrala in unadili obraze so se živahne blesteli v vročem soncu. Od morja sem je slišala topla sonca prijazno kakor tiha pesem dekle, hrepencečo po ljubem, in božala z mehkiimi šanicami ušesa in nosove, ob katerih so vročično gorele vdrti oči. Božajoči neugnaniki ni jemal pomladnega čara niti smrad, ki ga je nosila pod nosove s slabo zakopanih grobov ali pa ga je pobirala raz gniječe konjske tovarise, ki so ležali napol razpadli ob cesti, držeči skozi razdejano vas.

Trije rojaki, hrivec Meden, mesar Jug in enoletnik — edini enoletnik pri kompaniji brez šarže, pa je obdržal v vojniški latovščini kar *»me »injetgar«* — so bili napravili pod pritlikavim gabrom iz starih desk mizo in klopi, pa so mavslali, kakor da bi se zabavali nedeljskega popoldneva pod vsako lipo.

Blizu kvartopircem se je zleknil po tleh Ukrajinec Vasil. Sonce mu je žgalo rjavica, on pa je polglasno pel pesem o kozakih, ki ob polnoči živjajo odhajajo na pohod, in o črnooki Marusenki, ki bridko plaka za svojim izvoljencom. Brez konca in kraja so se vrstile ukrajinske pesmi, duhetle po široki ruski steni. Otrdela srca, katerih trdota je že bilo začelo pomladno srce so se bolj in bolj talila, kvartopircem je postajala živalska strast in pisane nadohice so padale čedalje mirneje na trilo mizo.

Korporal Petek, v civilu trgovec, se je bil pravkar vrnil s kratkega dopusta iz Trsta in se je približal kvartopircem.

»Nova ofenziva bo,« je bil izvedel nekje. Italijani so navlekli pred nas kopo težkih baterij, baje 24centimetrnikov in novih metalkov min.

Tovariši so ga obstopili, on pa se je obrnil proti enoletniku:

»Kaj si zmerom tako zamišljen? Ne veš, kako zapeljiva so tržaška dekleta! Z menoj bi bil šel. Za pet hlebov kruha me je obrnila taka spogledljiva stvarca. Ne verjamem, če ji hja kaj dosti nad podgurnim križem. Za tobak sem bil namenil kruh, pa hudiš s tobakom in kruhom! Ko me je srečala, me je kar vprašala po hlebcih in se zasmejala.

ga... Moj oče je imel krómo — najboljšo v soseski... Boljševiki so nam jo vzeli...»

»Tako...»

»Ah imate pri vas v mestu tudi boljše-vike?« je poizvedoval Tiska.

»Kajpak Tvoj očka je imel torej s'ino-sti zaradi teh boljše-vikov?«

»Seveda. Brata so ustrelili.«

»Zakaj?«

»Kdo ve? Prišli so in ga ustrelili.«

»Nu, in zdaj? Kaj pravi zdaj tvoj očka o boljše-vikih?«

»Nič. Učimo jih.«

»Kako učimo?«

»Enostavno. Moj očka in stric Jegor sta poštno naklestila seikora* Čudina.«

»Zakaj?«

»O očetu je napisal v časopis, da Stepan Sugrobov kuha žganje... Vrečo smo mu vrgli čez glavo, da ni videl, kdo ga tepe, potem sta ga pa...»

»To sta ti junaka!« je dejal potnik.

»Primaknil bo« je pomislil Tiska in pričel neusmiljeno v'iti bič nad kobilo.

da mi je zavrela vsa oprhla kri, kolikor mi je se ni bilo posušilo zimsko krkovanje. Potem pa me je prišla in vlekla s seboj...»

»Morda si pa kar sam rad šel.« je pripomnil mesar in vsa družina se je zakrohotala.

»Seveda se nisem dal prositi. Hudič, saj že pol leta nisem videl ženskega krila. Lačna je bila tako, da je hlebec kar na mestu pogoltala. Pa ni bila navadna pocestnica. Šale s potepinkami me resnično ne mikajo, pri moji duši ne, kadar imaš priložnost za kaj imenitnejšega. Zato sem ji tudi dal vseh pet hlebov, čeprav bi bila lahko prav tako moja za en sam hlebec. Kar zaljubljen sem se in bom zdaj morda tudi tako žalosten, kakor je naš enoletnik.«

Enoletnik je molčal, kakor da ni čul zbadljivih besed.

»Kje pa stanuje tista tvoja deklica?« je boječ vprašal hrivec. Njegovo vprašanje se je čulo tako sluzasto in koprnečo po pustolovstvu z mladimi dekleti, da so tovariši ponovno planili v smeh.

»Mar bi mi jo rad ugrabil, sladkosnednik kisi!« je zajljal mesar, »tako kakor je enoletniku zapeljal dekle tisti madžarski praporsčak?«

Komaj je bil izpregovoril te besede, že mu je bilo žal, da je z neobzdranim jezikom dregnul v občutljivo srce, pa je menil proti enoletniku:

»Vem, da si mehak. Vrag naj vzame babe in njihovo nezvestobo! Meni doma zapeljuje ženo, pa me nič ne boli. Ko se vrnem, saj se bom menda, ji pokažem vrata, pa konec! Ne žaluj za babo Pojši si kakšno tako kakor naš Petek, pa bo vsa tvoja žalost odromala med hudiče!«

»Kaj je bilo, za vraga, treba, da sem vam povedal svojo neumno zgodbo,« je z resničnim obžalovanjem v glasu menil naposled enoletnik. »Zdaj se pa igrate z menoj in z mojo neumnostjo. Če se odkrito izjavim, je v meni užaljena le samoljubnost, ker me je ženska zapustila, ko so me imeli v kletki in mi so grozili, da me bodo kot prekletega Srba poslali v krtovo deželo... Kdaj je že bilo to? No, začetku pretekle jeseni, preden so me iz ječe pormili med vojnike... Takrat sem bil strašno mlad.«

»Zdaj si pa morda že star, kajne, dečko?« ga je zavrnil mesar.

»Postušaj!« je govoril dalje enoletnik. »Takoale računam: Svet že več let stoji na glavi in življenjske izkušnje mi rasejo čez moja leta. Po teh izkušnjah so se mi torej pomnožila leta preko tiste starosti, ki mi jo je darovala priroda... Ječe se prav za prav takrat nisem prav nič bal, saj sem bil zaljubljen mlad tepec videl ves svet z ječo vred v samem cvetju. Prišli so v naš kraj madžarski vojniki. Trije dnevi so zadostovali, kakor so mi pisali zdoma, da si je pridobil praporsčak dekletovo naklonjenost... Pa kaj vas vse te čenče zani-majo!«

Enoletnik je umolknil z občutkom, da je spet napravil veliko neumnost, ker je razgaljal svoje notranje življenje pred tridim tovariši. Zastrel je pred sebe. Utihnila je tudi ostala trojica. Poslušati so začeli jok granat.

Vasil se je bil pomaknil više v skale in je še vedno pel. Čudno se je mešal zvok mehkih ukrajinskih pesmi z godnjanjem fronte.

»Ne bi mavslali?« se je spomnil Petek, ki sta ga počasi minevali živahnost in do-bra volja, ki ju je bil prinesel od mlade Tržačanke. Pograbil so karte. Enoletnik je igral ravnodušno Hrivec, mesar in Petek pa so vsa-ko igro spremljali s kletvicami in kvantami, da so se besede kar iskile, kakor bi bile polne elektrike. Prevpi so hoteli same se-be in ves tisti nemir, ki se je nagon-ko pojavljal pri vojnikih pred bližajočim se zlom, kakor se vznemirja živalstvo tik pred, ne-vihto. Pozabiti so hoteli Damoklejev meč, vseč nad njimi. Nič ti ne pomega, če se ga bojiš. Kadar pade, je konec, ali pa, če te le malo čenče, se vrneš spet med tahirirar-je in ljudi.

Vasil je začel mrmrati pesem o steni. Enoletnik je zmedeno igral, preveč je bil razmišljen, premehak je bil, ni se rodil za vojnika in niti ne za ljubimca preživanih deklet, ki niso rada zvesta, pa je poslušal melanholično pesem, videl steno, ki se je širila od obzorja do obzorja, stena se je izpremenila v pečeno Saharo, kjer ni človeka in kjer ni vojne.

Kvartopirci so se bliskovito vrgli na tla. Nad njihovimi glavami je bilo kratko javk-nilo in nato je zagrmelo na griču Vasilova pesem je utihnila. Grgrajoči kriki so se nekajkrat zasekali v tresočo se napetost in nato zamrli.

Ko se je bil nolegal cvečič dež granatnih drobov in koškov razbite skale, se je enoletnik, bled in ves drgetajoč, napotil vrti prostoru, kjer je bil sedel Ukrajinec. Našel ga je z drobecem v čelu mrtvega. Kri je rdečila belino skal, steklena groza mrtvečevih odprtih oči se je nepremično upirala v brez-dajnost. Prvega mrliča je videl enoletnik, od kar je na bojišču. Prišel je bil na fronto z zimo, a pozni so bili imeli pri gradbeni kompaniji le redke bolnike.

Baš, ko so lezli po skalah ostali tovariši da bi morda pomagali Vasilu, je priletela nekam v bližino druga granata. Enoletnik se je vrgel na tla prav čez mrtvega Vasilu, ki ga je pri tem obrnil tako, da se je mrtvečev pogled vsesal prav v njegove oči s svojo srepo grozo in z osteklenim protestom.

Tovariši doli pri barakah so začeli klicati enoletnika.

»Uvod v peklenko pesem, ki se bo začela morda že jutri,« je menil Petek, ko se je enoletnik vrnil. »Našo baterijo so izvo-hali in bo z njo vred vzel vrag tudi nas. Udarce takele granate v polno, pa ne bomo več mavslali. Še krikniti ne bomo utegnili!«

Po večerji, ki so jo sestradani želodci prav hitro pospravili, je nekajkrat zani-javkalo v zraku in zagrmelo v skalah, potem pa je nastopil somrak in pošast s sikajoči-mi žreli se je potuhnila in zleknila med skale.

»Čudne misli me danes obhajajo že ves dan,« je pripovedoval no večerji enoletnik tovarišu Petku, ki je bil njegov ožji savinjski rojak. »Vsi vsi ste krepkeje narave, a mene vsa ta nesmiselna krvava vihra grize v dno duše. Vem, da je neumen ves moj od-por. Hočem se ga otresti in se udati v uso-do, pa ne gre. Ne najdem, vidiš, za vse to medsebojno klanje niti drobnega zrnca ka-kega opravičila.«

V enoletnikovih očeh se je pojavil zago-neten blešč, da je Petek vznemirjen pogle-doval tovariša.

»Tako nenadno mi je prišla na um Saha-ra, ko sem poslušal ukrajinske pesmi in le-žal poleg mrtvega,« je nadaljeval enoletnik v vročini zamaknenosti. »Prostrana je ta pečena dežela, brez naših savinjskih kolo-bit, brez naših kletcev in brez naših hribov... Mislim, da je vsa ravna. Morda so ponekod nagradeni tudi griči peska, ki jih je znesla skupaj pušavska burja... V puš-čavi ni ljudi... Moja misel je tale: En človek je dober, dva sta tekmeča, v množini pa so ljudje živali... V kaki majhni oazi Sahare bi živel sam brez človeških živali... Sam bi bil in bi kraljeval obširnemu ozem-lju. Nikdar se ne bi vojskoval, ker bi se ne mogel s kom...«

»Bolani si, dečko, pomlad te je prevzela. Mi, ki smo pri poslu od začetka vojne in smo pasli uši po različnih frontah, smo že vsi doživeli podobne trenutke. Pa smo jih preboleli. Kdor jih ni, podpira z nosom zemljo ali ždi v blaznici. Nič ti ne pomaga odbor, udaj se v uso-do, rabi razum in ču-vaj priročni nagon, pa se utegneš izviti iz krepeljev smrti. Saj je res, da naše vojko-vanje za Avstrijo v nas, ki nismo Nemci, nima, kakor bi dejal, prepričevalne sile. No, jaz sem postal stroj in upam, da me morda demontirajo, preden mi polomijo kolesje.«

»Moj si, dečko, pomlad te je prevzela. Mi, ki smo pri poslu od začetka vojne in smo pasli uši po različnih frontah, smo že vsi doživeli podobne trenutke. Pa smo jih preboleli. Kdor jih ni, podpira z nosom zemljo ali ždi v blaznici. Nič ti ne pomaga odbor, udaj se v uso-do, rabi razum in ču-vaj priročni nagon, pa se utegneš izviti iz krepeljev smrti. Saj je res, da naše vojko-vanje za Avstrijo v nas, ki nismo Nemci, nima, kakor bi dejal, prepričevalne sile. No, jaz sem postal stroj in upam, da me morda demontirajo, preden mi polomijo kolesje.«

»Menda sem res bolan. Čutim, da nekaj strašnega visi nad menoj in da se bo to zdajci odrgalo... Odkar sem na fronti, kam je to? To je vera, da boš doživel nekaj sinlega, lepega... Strašna je ta izguba... Kakor da sem izgubil samega sebe... Ni to zavrnjena lubezen zaljubljenega mlade-niča, ni to ljubljena ženska. Mislim, da se mi vera v veliki dan ne bo več vrnila, ako bom sploh odnesel glavo z bojišča... Pesem ubitega Ukrajince mi še zmerom brni v ušesih. Ruska stepta Sahara...»

Petek je kimal ves presenečen in zavzet. Ni vedel, kaj mu naj se reče. Prijel je pri-jatelja pod pazduho in ga povedel k nje-govemu ležišču. Nato je poiskal v žepu za-mazan ovojček aspirina mu ga dal in dejal: »Vzem! In leži! Ko prespiš svoje bolne misli, boš spet zdrav.«

Ponoči je odšel oddelek kompanije po-pravljat rezervne rove. Narednik Baltheser, ki mu je granatni drobec v Karpatih izpre-menil obraz v pravcato sojvo glavo, je pri-lezel iz pisarne in odredil, da je treba pri-praviti zaklone proti granatnim drobcem, češ, da se bo morda kmalu začela nova ita-lijanska ofenziva. Ob morebitni hudi ofen-zivi pa da tudi tahirirari pri taboriških grad-benih kompanij niso posebno varni, kar da je pravkar pokazala izguba enega moža.

Medtem ko so nekateri tovariši bili s krampi v skale in pripravljali zavetja, a drugi pokopavali mrtvega pevca, je taval enoletnik sam okrog barik. Po kratkem le-žanju je bil zapustil ležišče, ker odredili spance ni bil hotel zatistiti njegovih oči.

Krajce lune je svetil nad Krasom in vse je bilo mirno. Enoletnik je sedel na skalo m razmišljal. Klical si je s silo v spomin prijetne dogodke iz domače vasi, da bi se otresel mračnih misli, ki so sile v vanj. Svo-mnjal se je tistega velikonočnega ponedelj-ka, ko sta napravila z Vero izlet na Goro Ojiko. Ko sta se vrnala, sta naletela pri ne-kem vinogradu na klopi. Sedla sta. Toplo je bilo. Breskev je cvetela nad njima. Veri-ne temne oči so bile krotke in udane kakor se nikoli. Boječ je bil in skoro je jeljal, ko je govoril besede ljubezni. Nagnil se je k njej in jo je objel z roko okrog pasu ne-rodno in začetniško. Pa mu je sama ponudila usta... »

Kakor da je že sto let od tistega časa, je pomislil enoletnik. Pa saj se to ni nikdar zgodilo. Vse je le pravljica... »

V daljši so brnele kletne ptice in njih glasovi so bili tako enakomerni, da so mu začeli naposled le klicati dremavico na oči. Počasi je odtaival k ležišču, vendar dolgo časa ni mogel zaspati. Ko pa je zaspal, so ga mučile zmedene sanje... »

Slišal je gorooljski zvon. Veličastno je plaval njegov močeni glas nad Savinjsko dolino. Enoletnik je stal v podzemski ka-peli gorooljske cerkve. V kotu so se ogla-sale orole. Mehki akordi so se svečano raz-livali po molilnici.

»Kje pa so ljudje?« je v sanjah ugibal enoletnik. Tedaj pa je videl svoje tova-riše. Pred oltarjem je kimala narednikova sojva glava. Ukrajinec Vasil je polagal pr-ste na tapke orgel in pel svojo pesem o Ma-rusenki. Votle so bile Vasilove oči in ostek-lenela groza je gledala po tovariših, kakor da se je večnost zazrla vanje. V strahu je iskal enoletnik svoje tri prijatelje, pa je bilo tako čudno temno, da jih ni dosegel z očmi. Za trenutke sta se prikazala Ma-džar in Vera, enoletnik je planil za njima, a sta mu izginila izpred oči. Vasil je tolkel po tipkah počasi in enakomerno kakor stroj in pel, neprestano pel o Marusenki, kozakih, stepti, izgubljenem življenju in o Sahari. Na-enkrat se je molilnica izpremenila v Saha-ro. Nikjer ni bilo več tovarišev, le orgle so še tiho donele in žalostna pesem se je iz-gubljala v daljavi... Zdalci se je znašel enoletnik na majhni saharski oazi. V daljavi je začelo grmeti. Nevihata se je priprav-ljala, silna nevihta nad puščavo Saharo. Vedno močnejše je grmelo, strele so udaria-le... »

Petek je prišel k prijatelju: »Kaj se spiš?« Enoletnik je planil z ležišča in se ves omoten napotil s Petkom k zaklonu, kjer sta se že stiskala Meden in Jug.

Mračno je še bilo. Dan je bil še na po-rodu. Tisočglava pošast je bljuvala peko in ognjen. Skoro en sam debel, valujoč glas se je čul, spremljan od sikanja, živživanja, mijavkanja in rezgetanja, kakor bi se podili po zraku obenem z granatami nevidni zli duhovi.

»V bližino barak še ni padla nebeha, a proti bateriji že streljajo,« je izjeljal ka-kor v tolažbo hrivec Meden.

Vsi so bili bleli in vsi bi radi skrili dr-čet, ki jim ga pa ni bilo mogoče premagati, kakor je pač v prirodi od pamtveka tako, da se vsaka živa stvar do skrajne meje bori za svoj obstanek.

Mesar Jug je bil najmirnejši. »Poizkusimo mavslati, pa bomo laže pre-bavljali to pesem. Morda nas niti ne bodo obstreljevali.«

Ko se je zdanilo, so začeli igrati Ob kr-čevitih zamahih so padale karte po tleh. Nič ne bi bil pri igri. Na barve skoro niso pazili. Mesar bi bil rad šaljiv in je izkušal reči kakšno okroglo, pa se mu nobena ni posrečila. Petek je izkušal razločevati po glasovih vrste granat in je menil, da pa-dajo tudi že mine v strelske jarke in tam okrog.

»Teh ne bo k nama, se je tolažil hrivec. Zada na vrhu grička se je zdaj pa zdaj dvignil v zrak oblak dima in sikajočih smr-tonosnih drobov.«

Ure so minevale. Sonce je že bilo sredi neha in je oblivalo svet s svojim žarom. Kakor zasmehovanje se je občutilo boža-nje pomladnega vetra. Kaj ni dovolj pro-stora, sonca in pomladi za vse ljudi na sve-tu? Kak bes je obsedel človeštvo, da se je postavilo v dva tabora, ki zdaj drug drugega ubijata z vsemi grozotami tehniških odkritij?

Menda kakih sto korakov pred glavno ba-rako se je razpočila težka granata in drobi-ci so buhnili v deske. Nikogar ni bilo tam. Druga se je razletela bliže. Vse se je tiščalo v zaklonih matere zemlje. Kvartopircem so karte kar same od sebe zlezle iz rok.

»Za vraga, ali je treba, da smo postavlje-ni tako blizu topov, da bomo z njimi vred šli k vragu?« je godrnjal mesar.

Blazni kratki jav-jav nad glavami se je ponavljal.

Odnokod se je slišala glasna molitev v nemškem jeziku. Eden, menda sam nare-dnik, pobožen Gornjštajerec, je molil na-prej rožni venec, drugi pa so mu mrmraje odgovarjali. Tako skrivnostno mračno je donela molitev, da se je zdelo, kakor da mrličji molijo na svojem lastnem pogrebu.

Oglušujoč ropot, nezadržani kriki in mo-lilici so utihnilli.

Enoletnik se zrl iz oči neznošno trplje-nje, iz katerega je še sijal onemogel odpor, ki pa se mora zdajci izpreveči v blaznost. Od nekod je prineslo drobec, ki je podrl ovirca. Enoletnik ni videl, kam ga je zadelo, a zapazil je kri, ki je pordečila tla. Tudi me-sar je že ležal negibno na tleh. Kdaj pa je padel? Ali je mrtev ali ranjen? Enoletnik in Petek sta jima hotela pomagati, a sta ugo-tovila, da je njuna pomoč nepotrebná.

Zopet eksplozija težke v bližini. Petka je zadelo in curek krvi je pordečil enoletni-kovo obleko. Enoletnika sta oplazila nezna-ta drobeca po licu in roki in je malenkostno krvavel. Dvignil se je, kakor da ga je po-gnala neznana sila kvisku, pogledal je med krčevitim drgetanjem okrog sebe in ko je videl na skali raztrgano sojvo glavo nare-dnikovo, je skočil izza zaklona, se postavil pokoncu in zakričal:

»Saharski kralj protestira! Saharski kralji protestira!«

V tistem trenutku je stopil enoletnik v nov svet. Postl je saharski kralj. Sam bo kraljeval veliki državi, kjer ni živali, ho-dečih po dvch nogah in svoj razum zlorab-ajočih v strahotno medsebojno mučenje.

Saharski kralj je poskočil in začel bežati. Tekel je čez hrib. Nič ni čutil bolečin, ko se je zadel v kamenje. Brzel je mimo raz-bitega topa in brezbržno teptal mehko krvavo zmes. Zdal pa zdaj ga je podrazil granaten drobec.

Ves okrvavljen in strgan je kakor po ču-dežu prebrodil pekel in se naposled zadaj za hribom zgrudil na tla.

Proti večeru ga je nezvestnega pobrala saniteta in odnesla na obvezovališče. Imel je polno majhnih ran. Ko so mu dali injek-cije, da se je pomiril, ga je vprašal sanite-jec rojak, kako se piše.

»Jaz som saharski kralj.«

»Was sagt er?« bi rad vedel sanitetni na-rednik.

»Ich bin der König von Sahara!«

»So, so,« je menil narednik in mu pogle-dal v oči, iz katerih je zevala praznosta blaz-nosti.

V vojniški bolnišnici je bil oddelek za mignejše živčne in duševne bolnike. Saha-rski kralj je imel svojo posteljo v kotu. Na tablico nad posteljo je eden tovarišev napi-sal: Der König von Sahara. Ljudje se ven-dar pišejo tako ali tako in imajo imena, za-kaj bi ga ne imel tudi saharski kralj, če ne drugega, vsaj tistega, ki si ga je prilastil sam.

Eden v oddelku tudi ni imel imena, pa so mu ga dali drugi. Dojenček se je ime-noval. Velik, močan, mlad fant je bil in po bolniški sobi je stopal včeti, kakor bi se šele učil hoditi. Njegove oči so bile ka-kor oči deteta, ki bi rado nekaj povedalo, pa ne more, ker šele zbira svojo pamet. Nikake besede niso dobil od njega. Niso vedeli, od kod je doma in ne kake narod-nosti je. Napol golega so bili pobrali na bojišču na takem mestu, da bi bil morda lahko tudi Italijan.

S saharskim kraljem se je razgovarjal največ Dunajčan Granata, tudi še mlad fant. Kadar ga je prišlo, se je malce zvil, sikajoče zažvižgal, poskočil in zarjul po-dobno ko granata, kakor se razleti. Prve dni, ko so ga privedli v bolnišnico, je imel take muhaste trontutke zelo pogosto. Zdal so ga začeli že minevati. Sicer pa je rad govoril in z največjim zanimanjem poslušal saharskega kralja, kadar mu je ta raz-vijal svoj načrt, kako bo kot saharski kralj odšel na svojo oazo in kako bo od-tam poslal vsem vladarjem sveta noto, naj se vojna odpravi.

Velik čudak je bil tudi Mrlič. Sarajevčan je bil. Vedno je govoril, da ga je na so-skem bojišču podžala granata s kamenjem in ubila.

Poleg teh je bilo v sobi še šest bolnikov. To so bili kimačev. Granata jim je dal ta imena. Vsi so kimali in umikali glave pred drobič in strelji, dasi se v sobi niso razie-tavale granate in v njej ni bilo tak-takanja strojnih pušk.

Bolnikom sta stregli dve usmiljenki, ena podnevi, druga ponoči. Podnevná, imeno-vana sestra Agata, je bila mlada, zelo po-božna in dobrosrčna. Bolnikom je rada priporočala molitev. Kimačev, katerih mogni so bili kolikor toliko v redu, je pripovedovala, da bodo v tej sobi počasi morda vsi ozdraveli. Takega menja da so zdravniki Z božjo pomočjo s pobe-² molitvijo da bo ozdravljenje še hitrejše. V pomoč je bil usmiljenkam stalno kak mo-čan strežnik, če bi se morda zgodilo, da bi dobil kak bolnik napad besnosti.

Saharski kralj je predsedel po cele dneve na svojem stolu in sestavljal protest proti vojni. Kadar so pogledali, kaj je bil na-pisal, so našli včasih po cele strani papirja, popisane z besedo »Protestiram!« Včas-h je čedalj tudi druge besede: kri, Vasil, sojva glava... Zdravniki si teh besed ni-so znali razlagati, sodili pa so, da pomenijo počasno vračanje spomina.

Kadar sta razpravljala saharski kralj in Granata o odpravi vojne, je bil ta razgo-vor tako čuden in tako zanimiv, da so ga poslušali vsi razen Dojenčka, ki ni čul in ne videl ničesar okrog sebe. Tudi sestra Agata, ki so ji od prepogostih solz vdrti oči kazile mladi obraz, je vedno poslušala in iz njenih dobrih oči so v curkih polzele solze. Menda še ni bila dolgo pri tem mu-čenem poslu. Posebno saharski kralj in Dojenček sta se ji smilila. Dojenček je bil včasih lotilo, da je zankal. Njegov jok je šel do mozga celo Mrliču, ki je bil sicer že davno pokopan. Usmiljenka se je v ta-kih trenutkih navadno vsa blela vsedla na stol in njene ustnice so šepetale iz molit-venika litanije ali bogve kaj.

Bila je pozna jesen. S kostanjev

Saharski kralj

Zgodba iz vojnega meteža ob Soči

Po skoro mirnih tednih poslavljajoče se zine je začela soška fronta sončnega pomladnega popoldneva spet grozno gdnjati, kakor da bi se dramila iz klenčne atiposti ogromna pošast, ki je bila dolejš prihuljeno dremala med kraškimi skalami. Ob Grmadi je zdaj pa zdaj zaregljal klepetavi tak-tak strojnih pušk in se zaletavai v skalovje tako veselo in spočitno, kakor bi na veliki petek vrteli raglje neugnani vaški razposajenci. Rraa, rraa, so odmevali strelj pušk od skale do skale, od morja sem pa so preko Sestljana in Vižovelj javkale granate. V Slivno so menda padale ali bogve kam.

Tisoč glav je imela pokost. Glasovi in izbljuvki, ki so vrelj iz teh žrel so barvali ilovinate in lapornate obzore z rjido oledico in izpreminjali vojneke v živali, ki jih je vodil bolj naon kakor razum, ko so izšli svoja izmučena telesa iz objemov besneče smrti.

Za Grmado so nele brnečo pesem velike kovinske ptice. Drdranje, ki se je čulo od daleč skoro kakor slabo slšno zvonjenje z visoke daljne gore, je postajalo močnejše in že so se kopčili beli oblaki pod komaj vidnimi perotmi, bleščecimi se v preoblični sončnega sija. Skoro vsako sekundo se je razpočil v bližini letal nov šumel in pomnožil jato belih oblakov kep.

Kraška zemlja pa je vlekla nase pomladno oblaklo. V zlati sončni kopeli so se razuzdano smejale gole skale in ruševine razdejanih vasi. Tisoči kletvice živih in tisoči vzdihov umirajočih in ranjenih so se že vsesali v to zemljo, pa je vendar Vesna ni pozabila. Se razpadajoče zidovje je okrasila s slabotnimi travicami.

Pred baterijo 18centimetnikov, zakrinkanih in skritih med grmovjem blizu vnožja nizkega hriba, je domovala v dolinici gradbeno kompanija. Tri barake je imela in mnogo močnih podvžnikov, zgrajenih iz lesenih kolov in pokritih s strešicami iz desek, je bilo posejanih po kamenju. V kompaniji so bili vojniki menda vseh avstrijskih narodnosti, govoreči med seboj vojniško latovščino, ki se je v dolgih letih krvave vihere udomačila v avstrijski vojski. Besedni zaklad teja jezika, ki ga je ustvarila višja sila, je štel morda kakih trideset izrazov — dovolj, da so vojni tovariši lahko med seboj izmenjavali najglavnejše misli.

Okrog barak so se gnetle kočene postavice — v umazane vojniške cunje obličeni kosi ilovice in lanorja, kakor iztrgani iz zemlje zato, da se premikajo, trpe in groze drugim takim postavam s trnjenjem. Huda je bila zima, huša in neoprijetnejša kakor italijanske granate ki pozimi niso tako pogosto jokale nad njihovimi glavami. Sreča so jim igrala in unadili obrabi so se živahneje blesteli v vročem soncu. Od morja sem je šušlala črna senca prijazno kakor tih pesem dekleta, hrepencega po ljubezni, in božala z mehkiimi sapicami ušesa in nosove, ob katerih so vročično gorele vdrti oči. Božajoči neugnanki ni jemal pomladnega čara niti smrad, ki ga je nosila pod nosove s slabo zakonanih grobov ali pa ga je pobirala raz gnjoče konjske tovarike, ki so ležali napol razpadli ob cesti, držeči skozi razdejano vas.

Trije rojaki, brivci Meden, mesar Jug in enoletnik — edini enoletnik pri kompaniji brez sarže, pa je obdržal v vojniški latovščini kar ime »injerigar« — so bili na pravilni pod pritlikavim gabrom iz starih desk mizo in klopi, pa so mavšali, kakor da bi se zabavali nedeljega popoldneva po vaško lipo.

Blizu kvartopircem se je zleknil po tleh Ukrajinec Vasil. Sonce mu je žgalo rjavica, on pa je polglasno pel pesem o kozakih, ki ob nopolni živjave odhajajo na pohod. In o črnooki Marusenki, ki bridko plaka za svojim izvoljenem. Brez konca in kraja so se vrstile ukrajinske pesmi, duhteče po široki ruski stepi. Otrdela srca, katerih trdota je že bilo načelo pomladno srce so se bolj in bolj tatala, kvartopircem je pojemala igrala strast in pisane podobe so padale čedalje mirneje na trilo mizo.

Korporal Petek, v civilu trgovec, se je bil pravkar vrnil s kratkega dopusta iz Trsta in se je približal kvartopircem.

»Nova ofenziva bo,« je bil izvedel nekje. »Italijani so navlekli pred nas kopo težkih baterij, boje 24centimetnikov in novih metulcev min.«

Tovariši so ga obstopili, on pa se je obrnil proti enoletniku:

»Kaj si zmerom tako zamišljen? Ne veš, kako zapeljava to tržaška dekleta! Z menoj bi bil šel. Za pet hlebov kruha me je obrnila taka spogledljiva stvarca. Ne verjamem, če ji imaj kaj dosti nad podgum in križem. Za tobak sem bil namenil kruh, pa hudič s tobakom in kruhom! Ko me je srečala, me je kar vprašala po hlebeh in se zasmejala ga... Moj oče je imel krémo — najboljšo v soseski... Bolševiki so nam jo vzeli...«

»Tako...«

»Ah imate pri vas v mestu tudi boljše vike?« je poizvedoval Tiška.

»Kajpak. Tvoj očka se imel torej sitno, sti zaradi teh boljše vikov.«

»Seveda. Brata so ustrelili.«

»Zakaj?«

»Kdo ve? Prišli so in ga ustrelili.«

»Nu, in zdaj? Kaj pravi zdaj tvoj očka o boljše viki?«

»Nič. Učimo jih.«

»Kako, učimo?«

»Enostavno. Moj očka in stric Jegor sta poštno naklestila seikora. Čudina.«

»Zakaj?«

»O očetu je napisal v časopis, da Stepan Sugrobov kuha žganje... Vrečo smo mu vrgli čez glavo, da ni videl, kdo ga tepe, potem sta ga pa:«

»To sta ti junaka!« je dejal potnik.

»Primaknil bo!« je pomislil Tiška in pričel neusmiljeno vitiiti bič nad kobilo.

Na mizi je ležalo povabilo v okrožje. Pri mizi je Stepan z zaveti udrihal po Tiški. Ob strani je stala mati in jokala.

»Bele hlače!« je rignal Stepan. »Igra? Kdo ima iglo, a?... Kdo? Lenin! Pravil sem ti, da glej v obraz! V obraz! V obraz! V obraz!«

In Tiška se je ko vrtavka zavrtel po izbii.

da mi je zavrela vsa oprhla kri, kolikor mi je se ni bilo posušilo zimsko crkovanje. Potem pa me je prišla in vlekla s seboj...«

»Morda si pa kar sam rad šel.« je pripomnil mesar in vsa družina se je zakrohotala.

»Seveda se nisem dal prositi. Hudič, saj že pol leta nisem videl ženskega krila. Lačna je bila tako, da je hlebec kar na mestu pogoltala. Pa ni bila navadna pocestnica. Sale s potepinkami me resnično ne mikajo, pri moji duši ne, kadar imaš priložnost za kaj imenitnejšega. Zato sem ji tudi dal vseh pet hlebov, čeprav bi bila lahko prav tako moja za en sam hlebec. Kar zaljubljen sem se in bom zdaj morda tudi tako žalosten, kakor je naš enoletnik.«

Enoletnik je molčal, kakor da ni čul zbadljivih besed.

»Kje pa stanuje tista tvoja deklica?« je boječe vprašal brivce. Njegovo vprašanje se je čulo tako sluzasto in koprnečo po puštolovstvu z mladimi dekleti, da so tovariši ponovno planili v smeh.

Enoletnik je molčal, kakor da ni čul zbadljivih besed.

»Kje pa stanuje tista tvoja deklica?« je boječe vprašal brivce. Njegovo vprašanje se je čulo tako sluzasto in koprnečo po puštolovstvu z mladimi dekleti, da so tovariši ponovno planili v smeh.

Kraška zemlja pa je vlekla nase pomladno oblaklo. V zlati sončni kopeli so se razuzdano smejale gole skale in ruševine razdejanih vasi. Tisoči kletvice živih in tisoči vzdihov umirajočih in ranjenih so se že vsesali v to zemljo, pa je vendar Vesna ni pozabila. Se razpadajoče zidovje je okrasila s slabotnimi travicami.

Pred baterijo 18centimetnikov, zakrinkanih in skritih med grmovjem blizu vnožja nizkega hriba, je domovala v dolinici gradbeno kompanija. Tri barake je imela in mnogo močnih podvžnikov, zgrajenih iz lesenih kolov in pokritih s strešicami iz desek, je bilo posejanih po kamenju. V kompaniji so bili vojniki menda vseh avstrijskih narodnosti, govoreči med seboj vojniško latovščino, ki se je v dolgih letih krvave vihere udomačila v avstrijski vojski. Besedni zaklad teja jezika, ki ga je ustvarila višja sila, je štel morda kakih trideset izrazov — dovolj, da so vojni tovariši lahko med seboj izmenjavali najglavnejše misli.

Okrog barak so se gnetle kočene postavice — v umazane vojniške cunje obličeni kosi ilovice in lanorja, kakor iztrgani iz zemlje zato, da se premikajo, trpe in groze drugim takim postavam s trnjenjem. Huda je bila zima, huša in neoprijetnejša kakor italijanske granate ki pozimi niso tako pogosto jokale nad njihovimi glavami. Sreča so jim igrala in unadili obrabi so se živahneje blesteli v vročem soncu. Od morja sem je šušlala črna senca prijazno kakor tih pesem dekleta, hrepencega po ljubezni, in božala z mehkiimi sapicami ušesa in nosove, ob katerih so vročično gorele vdrti oči. Božajoči neugnanki ni jemal pomladnega čara niti smrad, ki ga je nosila pod nosove s slabo zakonanih grobov ali pa ga je pobirala raz gnjoče konjske tovarike, ki so ležali napol razpadli ob cesti, držeči skozi razdejano vas.

Trije rojaki, brivci Meden, mesar Jug in enoletnik — edini enoletnik pri kompaniji brez sarže, pa je obdržal v vojniški latovščini kar ime »injerigar« — so bili na pravilni pod pritlikavim gabrom iz starih desk mizo in klopi, pa so mavšali, kakor da bi se zabavali nedeljega popoldneva po vaško lipo.

Blizu kvartopircem se je zleknil po tleh Ukrajinec Vasil. Sonce mu je žgalo rjavica, on pa je polglasno pel pesem o kozakih, ki ob nopolni živjave odhajajo na pohod. In o črnooki Marusenki, ki bridko plaka za svojim izvoljenem. Brez konca in kraja so se vrstile ukrajinske pesmi, duhteče po široki ruski stepi. Otrdela srca, katerih trdota je že bilo načelo pomladno srce so se bolj in bolj tatala, kvartopircem je pojemala igrala strast in pisane podobe so padale čedalje mirneje na trilo mizo.

Korporal Petek, v civilu trgovec, se je bil pravkar vrnil s kratkega dopusta iz Trsta in se je približal kvartopircem.

»Nova ofenziva bo,« je bil izvedel nekje. »Italijani so navlekli pred nas kopo težkih baterij, boje 24centimetnikov in novih metulcev min.«

Tovariši so ga obstopili, on pa se je obrnil proti enoletniku:

»Kaj si zmerom tako zamišljen? Ne veš, kako zapeljava to tržaška dekleta! Z menoj bi bil šel. Za pet hlebov kruha me je obrnila taka spogledljiva stvarca. Ne verjamem, če ji imaj kaj dosti nad podgum in križem. Za tobak sem bil namenil kruh, pa hudič s tobakom in kruhom! Ko me je srečala, me je kar vprašala po hlebeh in se zasmejala ga... Moj oče je imel krémo — najboljšo v soseski... Bolševiki so nam jo vzeli...«

»Tako...«

»Ah imate pri vas v mestu tudi boljše vike?« je poizvedoval Tiška.

»Kajpak. Tvoj očka se imel torej sitno, sti zaradi teh boljše vikov.«

»Seveda. Brata so ustrelili.«

»Zakaj?«

»Kdo ve? Prišli so in ga ustrelili.«

»Nu, in zdaj? Kaj pravi zdaj tvoj očka o boljše viki?«

»Nič. Učimo jih.«

»Kako, učimo?«

»Enostavno. Moj očka in stric Jegor sta poštno naklestila seikora. Čudina.«

»Zakaj?«

»O očetu je napisal v časopis, da Stepan Sugrobov kuha žganje... Vrečo smo mu vrgli čez glavo, da ni videl, kdo ga tepe, potem sta ga pa:«

»To sta ti junaka!« je dejal potnik.

»Primaknil bo!« je pomislil Tiška in pričel neusmiljeno vitiiti bič nad kobilo.

Na mizi je ležalo povabilo v okrožje. Pri mizi je Stepan z zaveti udrihal po Tiški. Ob strani je stala mati in jokala.

»Bele hlače!« je rignal Stepan. »Igra? Kdo ima iglo, a?... Kdo? Lenin! Pravil sem ti, da glej v obraz! V obraz! V obraz! V obraz!«

In Tiška se je ko vrtavka zavrtel po izbii.

da mi je zavrela vsa oprhla kri, kolikor mi je se ni bilo posušilo zimsko crkovanje. Potem pa me je prišla in vlekla s seboj...«

»Morda si pa kar sam rad šel.« je pripomnil mesar in vsa družina se je zakrohotala.

»Seveda se nisem dal prositi. Hudič, saj že pol leta nisem videl ženskega krila. Lačna je bila tako, da je hlebec kar na mestu pogoltala. Pa ni bila navadna pocestnica. Sale s potepinkami me resnično ne mikajo, pri moji duši ne, kadar imaš priložnost za kaj imenitnejšega. Zato sem ji tudi dal vseh pet hlebov, čeprav bi bila lahko prav tako moja za en sam hlebec. Kar zaljubljen sem se in bom zdaj morda tudi tako žalosten, kakor je naš enoletnik.«

Enoletnik je molčal, kakor da ni čul zbadljivih besed.

»Kje pa stanuje tista tvoja deklica?« je boječe vprašal brivce. Njegovo vprašanje se je čulo tako sluzasto in koprnečo po puštolovstvu z mladimi dekleti, da so tovariši ponovno planili v smeh.

Kraška zemlja pa je vlekla nase pomladno oblaklo. V zlati sončni kopeli so se razuzdano smejale gole skale in ruševine razdejanih vasi. Tisoči kletvice živih in tisoči vzdihov umirajočih in ranjenih so se že vsesali v to zemljo, pa je vendar Vesna ni pozabila. Se razpadajoče zidovje je okrasila s slabotnimi travicami.

Pred baterijo 18centimetnikov, zakrinkanih in skritih med grmovjem blizu vnožja nizkega hriba, je domovala v dolinici gradbeno kompanija. Tri barake je imela in mnogo močnih podvžnikov, zgrajenih iz lesenih kolov in pokritih s strešicami iz desek, je bilo posejanih po kamenju. V kompaniji so bili vojniki menda vseh avstrijskih narodnosti, govoreči med seboj vojniško latovščino, ki se je v dolgih letih krvave vihere udomačila v avstrijski vojski. Besedni zaklad teja jezika, ki ga je ustvarila višja sila, je štel morda kakih trideset izrazov — dovolj, da so vojni tovariši lahko med seboj izmenjavali najglavnejše misli.

Okrog barak so se gnetle kočene postavice — v umazane vojniške cunje obličeni kosi ilovice in lanorja, kakor iztrgani iz zemlje zato, da se premikajo, trpe in groze drugim takim postavam s trnjenjem. Huda je bila zima, huša in neoprijetnejša kakor italijanske granate ki pozimi niso tako pogosto jokale nad njihovimi glavami. Sreča so jim igrala in unadili obrabi so se živahneje blesteli v vročem soncu. Od morja sem je šušlala črna senca prijazno kakor tih pesem dekleta, hrepencega po ljubezni, in božala z mehkiimi sapicami ušesa in nosove, ob katerih so vročično gorele vdrti oči. Božajoči neugnanki ni jemal pomladnega čara niti smrad, ki ga je nosila pod nosove s slabo zakonanih grobov ali pa ga je pobirala raz gnjoče konjske tovarike, ki so ležali napol razpadli ob cesti, držeči skozi razdejano vas.

Trije rojaki, brivci Meden, mesar Jug in enoletnik — edini enoletnik pri kompaniji brez sarže, pa je obdržal v vojniški latovščini kar ime »injerigar« — so bili na pravilni pod pritlikavim gabrom iz starih desk mizo in klopi, pa so mavšali, kakor da bi se zabavali nedeljega popoldneva po vaško lipo.

Tovariši doli pri barakah so začeli klicati enoletnika.

»Uvod v peklenko pesem, ki se bo začela morda že jutri.« je menil Petek, ko se je enoletnik vrnil. »Našo baterijo so izvohalj in bo z njo vred vzel vrag tudi nas. Udarce takele granate v polno, pa ne bomo več mavšali. Še krikniti ne bomo utegnili!«

Po večerji, ki so jo sestradani želodci prav hitro pospravili, je še nekajkrat zamajkalo v zraku in zagrmelo v skalah, potem pa je nastopil somrak in pošast s sikajočimi žreli se je potuhnila in zleknila nad skale.

»Čudne misli me danes obhajajo že ves dan,« je pripovedoval po večerji enoletnik tovarišu Petku, ki je bil njegov ožji savinjski rojak. »Vi vsi ste krepkejši narave, a mene vsa ta nesmiselna krvava vihra grize v dno duše. Vem, da je neumen ves moj odpor. Hočem se ga otresti in se udati v usodo, pa ne gre. Ne najdem, vidiš, za vse to med-obojno klanje niti drobnega zrnca kakega opravčila...«

V enoletnikovih očeh se je pojavil zagorenel blešč, da je Petek vznemirjen pogledoval tovariša.

»Tako nenadno mi je prišla na um Sahara, ko sem poslušal ukrajinske pesmi in ležal poleg mrtveca,« je nadaljeval enoletnik v vročini zamaknenosti. »Prostrana je ta peščena dežela, brez naših savinjskih kolobiti, brez naših klečev in brez naših hribov... Mislim, da je vsa ravna. Morda so ponekod nagradeni tudi griči peska, ki jih je znesla skupaj pušćavska burja... V puščavi ni ljudi... Moja misel je tale: En človek je dober, dva sta tekmeča, v množini na so ljudje živali... V kaki majhni oazi Sahare bi živel sam brez človeških živali... Sam bi bil in bi kraljeval obširnemu ozemlju. Nikdar se ne bi vojskoval, ker bi se ne mogel s kom...«

»Bolan si, dečko, pomlad te je prevzela. Mi, ki smo pri poslu od začetka vojne in smo pasli uši po različnih frontah, smo že vsi doživeli podobne trenutke. Pa smo jih preboleli. Kdor jih ni, podpira z nosom zemljo ali ždi v blaznici. Nič ti ne pomaga odbr, udaj se v usodo, rabi razum in čuvaj prihodni nagon, pa se utegneš izvit iz krempljev smrti. Saj je res, da naše vojskovanje za Avstrijo v nas, ki nismo Nemci, nima, kakor bi dejal, prepričevalne sile. No, jaz sem postal stroj in upam, da me morda demontirajo, preden mi polomijo kolesje.«

»Mar bi mu jo rad ugrabil, sladkosnednik kislj,« je zajejal mesar, »tako kakor je enoletnik zapeljal deklet tisti madžarski praporščak?«

Komaj je bil izpregovoril te besede, že mu je bilo žal, da je z neobzdranim jezikom dregnul v občutljivo srce, pa je menil proti enoletniku:

»Vem, da si mehak. Vrag naj vzame babe in njihovo nezvestobol! Meni doma zapeljuje ženo, pa me nič ne boli. Ko se vrnem, saj se bom menda, ji pokažem vrata, pa konec! Ne žaluj za babo. Poišči si kakšno tako kakor naš Petek, pa bo vsa tvoja žalost odromala med hudiče!«

»Kaj je bilo, za vraga, treba, da sem vam povedal svojo neumno zgodbo,« je z resničnim obžalovanjem v glasu menil napolen enoletnik. »Zdaj se pa igrate z menoj in z mojo neumnostjo. Če se odkrito izjavim, je v meni užaljena le samoljubnost, ker me je ženska zapustila, ko so me imeli v kletki in so mi grozili, da me bodo kot prekletega Srba poslali v krtovo deželo... Kdaj je že bilo to? No, začetku pretekle jeseni, preden so me iz ječe porinili med vojnike... Takrat sem šel bil staro mlad.«

»Zdaj si pa morda že star, kajne, dečko?« ga je zavrnil mesar.

»Poslušaj!« je govoril dalje enoletnik. »Takole računam: Svet že več let stoji na glavi in življenjske izkušnje mi rasejo čez moja leta. Po teh izkušnjah so se mi torej pomnožila leta preko tiste starosti, ki mi jo je darovala priroda... Ječe se prav za prav takrat nisem prav nič bal, saj sem kot zaljubljen mlad tepec videl ves svet z ječo vred v samem cvetju... Prišli so v naš kraj madžarski vojniki. Trije dnevi so zadovoljevali, kakor so mi pisali zdoma, da si je pridobil praporščak dekletovo naklonjenost... Pa kaj vas vse te čenče zanimajo?«

Enoletnik je umolknil z občutkom, da je spet napravil veliko neumnost, ker je razgaljeval svoje notranje življenje pred tridim tovariši. Zastrmel je pred sebe. Utihihla je tudi ostala trojica. Poslušati so začeli jok granat.

Vasil se je bil pomaknil višje v skale in je še vedno pel. Čudno se je mešal zvok mehkih ukrajinskih pesmi z godrnjanjem fronte.

»Ne bi mavšali?« se je spomnil Petek, ki sta ga počasi minevali živahnost in dobra volja, ki ju je bil prinesel od mlade Tržačanke.

Porabili so karte. Enoletnik je igral ravnodušno. Brivce, mesar in Petek pa so vsako igro spremljali s kletvicami in kvantami, da so se besede kar iskrile, kakor bi bile polne elektrike. Prepričali so hoteli same sebe in ves tisti nemir, ki se je nagončlo pojavljati pri vojnikih pred bližajočim se zlom, kakor se vznemirja živlstvo tik pred, nevihto. Pozabiti so hoteli Damoklejev meč, vseč nad niti. Nič ti ne pomaga, če se ga bojiš. Kadar pade, je konec, ali pa, če te le malo česne, se vrneš spet med tahiritarje in ljudi.

Vasil je začel mrmrati pesem o steni. Enoletnik je zmedeno igral, preveč je bil razmišljen, premehak je bil, ni se rodil za vojnika in niti ne za ljubimca preživanih deklet, ki niso rada zvesta, pa je poslušal melanholično pesem, videl steno, ki se je širila od obzorja do obzorja, stena se je izpremenila v peščeno Saharo, kjer ni človeka in kjer ni vojne.

Kvartopirci so se bliskovito vrgli na tla. Nad njihovimi glavami je bilo kratko javknilo in nato je zagrmelo na griču Vasilova pesem je utihnila. Grgojoči kriki so se nekaikrat zasekali v tresočo se napetost in nato zamrli.

Ko se je bil nolegal cveleči dež granatnih drobovec in koščkov razbite skale, se je enoletnik, bled in ves drgetajoč, napotil proti prostoru, kjer je bil sedel Ukrajinec. Našel ga je z drobcom v čelu mrtvega. Kri je dečila belino skal, steklena groza mrtvečevih odrtih oči se je nepremično upirala v brezdanjost. Prvega mrliča je videl enoletnik, od kar je na bojišču. Prišel je bil na fronto z zimo, a pozimi so bili imeli pri gradbeni kompaniji le redke bolnike.

Baš, ko so lezli po skalah ostali tovariši da bi morda pomagali Vasilu, je priletela nekam v bližino druga granata. Enoletnik se je vrgel na tla prav čez mrtvega Vasilja, ki ga je pri tem obrnil tako, da se je mrtvečev pogled vsesal prav v njegove oči s svojo srepo grozo in z osteklenim protestom.

Krajec lune je svetil nad Krasom in vse je bilo mirno. Enoletnik je sedel na skalo in razmišljal. Klical si je s silo v spomin prijetne dogodke iz domače vasi, da bi se otresel mračnih misli, ki so silele vanj. Spomnil se je tistega velikonočnega ponedeljka, ko sta napravila z Vero izlet na Goro Oljko. Ko sta se vračala, sta naletela pri nekem vinogradu na klopico. Sedla sta. Toplo je bilo. Breskev je cvetela nad njima. Veri-ne temne oči so bile krotke in udane kakor še nikoli. Boječ je bil in skoro je ječljal, ko je govoril besede ljubezni. Nagnil se je k njej in jo je objel z roko okrog pasu nerodno in začetniško. Pa mu je sama ponudila usta... »

Kakor da je že sto let od tistega časa, je pomislil enoletnik. Pa saj se to ni nikdar zgodilo. Vse je le pravilica... »

V dalji so brnele jeklene ptice in njih glasovi so bili tako enakomerni, da so mu začeli naposled le klicati dremavico na oči. Počasi je odstavil k ležišču, vendar dolgo časa ni mogel zaspiti. Ko pa je zaspal, so ga mučile zmedene sanje... »

Slušal je gorooljski zvon. Veličastno je plaval njegov močeni glas nad Savinjsko dolino. Enoletnik je stal v podzemski kapeli gorooljske cerkve. V kotu so se oglašale orle. Mehki akordi so se svetočno razlivali po molitnici.

»Kje pa so ljudje?« je v sanjah ugibal enoletnik. Tedaj pa je že videl svoje tovarise. Pred oltarjem je kimala narednikova sojva glava. Ukrajinec Vasil je polagal prste na tapke orgel in pel svojo pesem o Marusenki. Votle so bile Vasilove oči in osteklenela groza je gledala po tovariših, kakor da se je večnost zazrla vanje. V strahu je iskal enoletnik svoje tri prijatelje, pa je bilo tako čudno temno, da jih ni dosegel z očmi. Za trenutek sta se prikazala Madžar in Vera, enoletnik je planil za njima, a sta mu izginila izpred oči. Vasil je tolkel po tipkah počasi in enakomerno kakor stroj in pel, neprestano pel o Marusenki, kozakih, stepi, izgubljenem življenju in o Sahari. Nankrat se je molitnica izpremenila v Saharo. Nikjer ni bilo več tovarišev, le orgle so še tiho donele in žalostna pesem se je izgubljala v daljavi... Zdajci se je znašel enoletnik na majhni saharški oazi. V daljavi je začelo grmeti. Nevihta se je pripravljala, silna nevihta nad puščavo Saharo. Vedno močnejše je gmelno, strele so udarjale... »

Petek je prišel k prijatelju.

»Kaj se spisi?«

Enoletnik je planil z ležišča in se ves ometen napotil s Petkom k zaklonu, kjer sta se že stiskala Meden in Jug.

Mračno je še bilo. Dan je bil še na porodu. Tisočglava pošast je bljuvala pekel in egeji. Skoro en sam debel, valujoč glas se je čul, spremljan od sikenja, živjaganja, mijavkanja in rezgetanja, kakor bi se podili po zraku obenem z granatami nevidni zli duhovi.

V bližino barak se ni padla nobena, a proti bateriji že streljajo,« je izjecljal kakor v tolažbo brivce Meden.

Vsi so bili bledi in vsi bi radi skrili drget, ki jim ga pa ni bilo močeno premagati, kakor je pač v prirodi od nantiveka tako, da se vsaka živa stvar do skrajne meje bori za svoj obstanek.

Mesar Jug je bil najmirnejši.

Poizkusimo mavšati, pa bomo laže prebavljali to pesem. Morda nas niti ne bodo obstreljevali... »

Ko se je zdnilo, so začeli igrati. Ob krčevitih zamahih so padale karte po tleh. Nič ni bil pri igri. Na barve skoro niso pazili. Mesar bi bil rad saljiv in je izkušal reči kakšno okroglo, pa se mu nobena ni posrečila. Petek je izkušal razločevati po glasovih vrste granat in je menil, da padajo tudi že mine v strelske jarke in tam okrog.

ŠAH

Urejuje dr. Milan Vidmar

Iz Hastingsa prihajajo razveseljeva poročila. V trenutku ko pišem te vrstice, vodi naš mladi mojster Vasa Pirc v mojstrskem turnirju, pred Flohrom in Sultan-Khanom. Turnir pa ni vsakdarja reč.

Božični mojstrski turnirji v Hastingsu imajo od nekdaj 10 udeležencev. To pomeni 9 kol, 9 možnih točk. Po četrtem kolu jih ima Pirc 3 in pol. Pa je že igral s Flohrom in Sultan-Khanom. Prva nagrada se mu smeja.

Težko je prerokovati. V petih kolih se primeri marsikaj. Nevaren nasprotnik je prav gotovo Lajoš Steiner. Toda nevaren je vsem. Pirc ni izgubil živcev v spopadu s Flohrom, ne bo jih izgubil proti Steinerju.

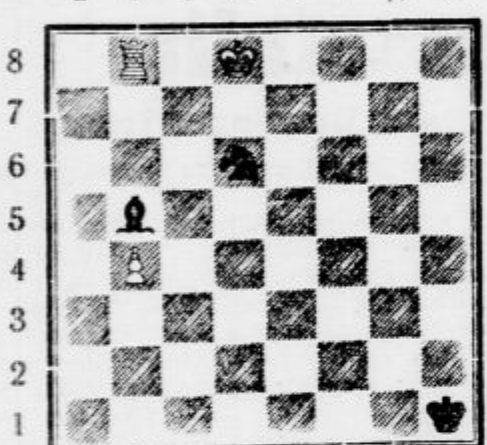
Upajmo! Kako težko je doseči prvo mesto, vem iz izkušnje Leta 1925. sem igral v Hastingsu. Tudi takrat nas je bilo deset. Aljehin je bil najnevarnejši konkurent. Sili Yates je bil še v areni. Stari Janowski je igral.

Tudi takrat je bilo 9 možnih točk. Dosegel sem jih 8 in pol. Prve nagrade pa ne! Tudi Aljehin je namreč nabral 8 in pol točke in delila sva prvo in drugo nagrado. Oba sva dobila vse partije, samo drug z drugim sva remizirala.

Tudi taki konci so torej možni. Zato je prav lahko mogoče, da sem se urezal, če po četrtem kolu trdno upam na Pircovo zmago. Seveda bi se nerad urezal. Ne sebi, temveč Pircu na ljubo, ki je izredno simpatičen in izredno nadarjen mojster. Naš, slovenski mojster.

Iz Hastingsa se nimam partij. Zato pri našim danes čudovito študiju češkega komponista Havela. Opozoril me je nevede na njo češki mojster Dele. Prav hvalen sem mu za ta šahovski biser. Priprčan sem, da bo študij vsem našim šahistom izredno ugajala.

a b c d e f g h

Beli: Kd8, Tb8, b4 (3 figure)

Črni: Kh1, Lb5, Sd6 (3 figure)

Beli, na potezi, zmaga.

Bojne sile so lepo uravnotežene. Dve lahki figuri odtihata običajno trdnjavo in kmeta, pa še jima ostane majhen presežek. Zmaga mora biti tedaj v zgornji poziciji zelo skrita. Saj je res zelo, zelo skrita. Havel si je izmislil genijalen manever in ga vžil v zelo preprosto, toda zelo elegantno obliko.

Črni bo vedno rad žrtvoval lovca za kmeta, bežal s skakačem in kraljem in remiziral. Končen je trdnjava in kralja proti skakaču in kralju je remis. Skakač pa se mora seveda vedno sukati v bližini svojega kralja, sicer je izgubljen.

Poskusite najprej:

1. Kd8—e7!

Napad je na videz zelo neprijeten. Toda po:

1. — — —

2. Kc7—b6

3. Tb8—d8

4. Kb6—a5

Sd6—e8+

Lb5—d7

Ld7—a4

La4—c6

5. b4—b5

6. Ka5xb5

Nč jasnega ne da:

1. Kd8—e7

Skakač in lovec se vedno podpirata v apertnem umikanju. Varianta je pa vendarle nekoliko kašna. Baš zato najbrž svoj čas Havel s svojim študijem ni dobil prve nagrade, ko je z njo tekmoval v mednarodnem študijskem turnirju.

Po vsem tem ostane samo še napad:

1. Tb8—b6!

ki ne dopušta nobene šahre. Črni mora rešiti figuro, kar se mu posreči le, če igra:

1. — — —

2. Kd8—e7

toda črni ima še obrambo:

2. — — —

3. Tb6—c6!

Črni lovec ne sme zapustiti skakača, ne sme pa tudi izpuščati polja b5, sicer mu uide beli kmet. Ostati mora, če hoče ali ne, na svojem mestu. Črni ima samo odgovor:

3. — — —

4. Tb6—c6!

Poglejte kako so se vse figure premaknile za eno polje: Tb6—c6, Kd8—e7, Lb5—c4, Sd6—e5. Samo črni kralj in beli kmet sta ostala: kjer sta bila. Očividno je rešitev skrita v odnosu črnega kralja do ostalih figur.

Kako naj sedaj črni reši svojo figuro? Isti recept, ki ga je odzdravil prvič, ga mora odzdraviti tudi drugič:

4. — — —

5. Kc7—f6

6. Tc5—d5

7. Td5—d4

Zopet so se vse štiri figure premaknile posevno za eno polje: Tc5—d4, Kc7—f6, Lc4—d3 in Sc5—f4. Zopet sta črni kralj in beli kmet mirovala. Bojišče se je še bolj približalo črnemu kralju. In to naj belemu koristi?

Se enkrat se črni lahko reši s prežukanjem manevrom, ki mu je že dvakrat pomagal iz zagate:

7. — — —

8. Kf6—g5

Kaj pričakujete sedaj? Seveda 9. Td4—e4, Sh5—g3; 10. Te4—e3. Toda črni bi bil vendar sigurno rešen. Črni kralj bi posegel v borbo.

To je najpresenetljivejše, da bližina kralja črnemu ne pomaga, temveč da mu škoduje. Beli namreč v 9. potezu še lahko odloči bitko. Črni skakač je zašel na linijo svojega kralja in to ga pogubi!

9. Td4—e4+!

10. Th4×h5

11. Kg5×h5

In beli kmet ima prosto pot.

Mehanizem te čudovite študije je izredno natančen. Kakor ura vam teče. Ideja je popolnoma svojevrstna, nenavadna. Havel je velik komponist.

Senzacija z Dunikowskim

V pariškem procesu proti Dunikowskemu je prišlo te dni do hudih spopadov med obtožbenim braniteljem in glavnim strokovnim izvedencem za rudoslovje. Branitelj Dunikowskega je namreč izjavil, da lahko predloži sodišču odličnega učenjaka ki bo potrdil, da ima Dunikowski prav, te možnosti pa se ne bo poslužil vse dotlej, dokler bo sodni dvor vztrajal pri dosedanjem naziranju. Po teh besedah je nastal v sodni dvorani silen hrup. Branitelj je še nadalje govoril in dejal, da je bil Dunikowski prav tako kakor Gakle preverjen o pravilnosti svojega posilstva. Državni tožilec je vse te argumente zavnil s kratko ugotovitvijo, da je Dunikowski čisto navaden slepar in pustolovec. Dunikowski vztraja pred sodiščem s trditvijo, da noče izdati svojega postopka.

Janko Kač:

GRUNT

»Konec —«, je vzdihnil Kolenc in izhropel v Terentijevem naročju. Ženski sta zakrllili z rokami in obupno zablompali, da se je čul njun divji plač na ceto. Terentij je pokrival gospodarja, mu sklenil roki na prsih in odšel. Nagio se je vrnil z veliko smetišnico žagovine, da je počel pod pred posteljo. Ničesar ni vedel o pismu, zato ga je pometel z žagovino vred v smetišnico in zakopal na vrtu, da ne pride človeška kri na gnojnice...

Zaman je iskala Nežika ljubljeno pismo, ko se je zavedla svojega položaja. Nikjer ga ni bilo. Vprašala je Mico in Terentija po njem. Nobeden ga ni videl, samo to sta čula, da je rekel Janez, da Tonče živi. Oba sta sodila, da se je Janezu bledlo v smrtnem boju. Nežika je pa le trdila, da je imela Tončevo pismo v rokah.

»Le kam je izginilo? Kam je moglo izginiti?« je zastoj skušala dognati nesrečna Nežika, že dvakrat vdova, prvič po ženinu, drugič po možu.

V svoji osamelosti se je zatekla Nežika domov k materi, da najde pri njej tolažbo. Ko ji je mlada vdova pripovedovala o Tončevem pismu, ni mogla mati več strpeti, da se ne bi obtožila zaradi pisma, ki ga je zažgala.

»Dvoje pisem,« je vzklila Nežika, »toda vendarle ne vem, ali je Tonče živ ali mrtev. Zakaj me Bog tako tepe?«

Lep pomladan dan je bil, ko so pokopavali Kolenco. Nobeno oko ni ostalo suho, ko so zapeli v naglici skupaj spravljani pevci:

»Pomlad vse se veseli,
ko vsaka ptička žvrgoli...«

VI

Ko se je vrnila Mica od pogreba, se ji je zazdelo, da je prišla v tujo hišo. Sedla je na posteljo v Napoleonovi hiši in predla svoje misli.

»Vse je končano! Zadnja vez, ki je družila stoletja Kolenčev rod z njegovo zemljo, je pretrgana. Jaz, zadnja njegova naslednica, bom krehala v kotu ter stregla tujim ljudem iz pesti vsak grizljav kruha in vsako kapljico kave. Na mladi pa nobene spremembe! Od mikala se je mojemu sinu, da se šteti za tujca. Za Tonča, če pride nazaj. Hudo je res darovati telo bolniku, toda kadar gre za poslednjo vez stoletnega rodu z gruntom, ne sme biti nobena žrtev prehudu. Kravne srage, stoletja kapajoče na zemljo, terjajo tudi od ženske žrtev. Kako lepo bi bilo, če bi smela čakati potomca, ki bi nesel našo kri v nova stoletja. Na rokah bi nosila snaho in popihala prostor, kamor bi sedla blagoslovljena ženska. Tako pa bom morala gledati, kako se bodo pasli na Kolenčevini tujci ljudje, ki jim bo stara Mica le v napoto. Oteti je treba grunt pred njihovimi grabeljivimi rokami! Čemu sem le dala grunt iz rok, ko je še plalo v mojih bokih življenje in sililo v nov rod. Zaradi sina, da bi ostal doma. Tisočkrat bodi prekleta vojna in njeni valpti naj pogl-

nejo brez zaroda! — Zinitno pismo piše: »Drug za drugim bosta dediča, če ne bo otrok! Kje neki naj se vzamejo, ko je Nežika kakor deska od vratu do stopal. Sama bo pogazila naš grunt. Ne boš ga! Še so moji boki polni in še vre v njih življenje. kakor ukazuje luna od ščipa do ščipa. Ne boste mi ukrali tisočletne dediščine Kolenčevega grunta.« Tako je predla petdesetletnica svoje čudne misli, ki so silile v neki grozni sklep...

Nežika je sedela na zakonski postelji vsa razdejana v sebi. Razum je žaloval za prijateljem Janezom — kot moža ga ni nikoli ljubila —, srce pa je iskalo njeno prvo in edino ljubezen — Tonča, da ji pomaga nositi križ. Slabost jo je obšla in jo spomnila drobižka pod sreem: »Njegova bo Kolenčevina. V dobrega sina ga bom vzgojila. Vesel bo svoje zemlje in tudi naju ne bo podil izpod strehe. Srečno bomo živeli, samo da se vrne moj od mrtvih vstali Tonče.«

Tako jo je prevzela vsa bodoča sreča, da ji je kar sama privrela na jezik otožno sladka pesem:

»Nate, ljubi, v noči čakam,
solze mi teko iz oči...«

Pesem je predramila Mico iz njenih misli. Da sanja, je pomislila najprej, potem pa je planila po stopnicah. Bliskovito je odprla vrata, da je snaha tisti hip umolknila.

»Tak taka ptica si ti!« je vzrojila tašča. »Še smrdi po svečah v hiši, ti pa je poješ in se veselíš prihoda svojega prvega ljubčka, ko si se srečno iznebila neljubega moža. Fej te bodi!« In je pljunila proti Nežiki.

»Ne zmerjajte me, mati!« je zaprosila zbegana Nežika. »Samo se mi je zapelo in bi niti ne vedela, da sem sploh pela, da mi tega niste vi povedali.«

Tako nedolžno prosoje je gledala Nežika, da se je še celo razburjena tašča umirila in popravila svoje hude besede: »Pomisli, kaj bi ljudje rekli, če bi te čuli, da poješ, ko še Janezov grob niti zasut ni.«

Teden dni po pogrebu je šlo življenje na Kolenčevini spet svojo staro pot, kakor sta ukazala in dovoljevala zemlja in vreme. Nežika je bila vse dni pri dnaricah na polju, Mica pa je kuhala doma za ljudi in živino. Fidelčka je v rokah že zelo onemogla po hudem protinu, ki ji je grdo skrevenčlil prste. Srce in jezik pa sta ostala še mlada in zdrava. Posedala se je grela na Kolenčevi klopi, pa je prisledla Mica. O hudem letu je tožila Fidelčka, da bi jo Mica ne pustila praznih rok izpred hiše. Pravkar je zavila za svinjaki Nežika, noseča malo južno na polje, pa ni dal Fidelčki jezik miru:

»Nekaj se je govorilo, da vaša ni sama.«

»Kje se bo pa vzelo,« je malomarno pripomnila Mica.

»Saj tudi druge tako pravijo,« je pritrdila starka in pristavila:

»Nekaterim se pa vendar malo pozna, posebno pri prvem, če so globoke.«

»Slabo vidiš, Fidelčka! Še enkrat rečem: Kje se bo pa vzelo,« jo je potapljala Mica po rami in stopila po dvoje jajčk zanj na pod, kjer so nesle pod stražo kokoši.

Najlepša smrt

Odgovor na vprašanje, katere je najlepša smrt, je že z vsakega drugega stališča težak, z znanstvenega pa še posebej. Kaj je sploh smrt? In kaj je življenje? Znanstvenik mora tu predvsem ugotoviti, da se vsa dogajanja, ki jih označujemo v splošnem z besedo »življenje«, v ničemer ne razlikujejo od dogajanj v svetovju, ki ga splošno imenujemo »svetovje mrtvih stvari«. Tudi v tem svetovju moremo ugotoviti vse znake živga sveta: delitev podelnih tvorov (n. pr. pri kristalih), staranje (pri nekkih kemičnih raztopinah in kovinah) itd. Šele po celokupnosti vseh dogajanj se živi svet razlikuje od mrtvega sveta.

»Živa substanca« sama na sebi se isto tako v bistvu ne razlikuje od mrtve substance. Tako sestoji iz istih snovi kakor ta in njeno zgradbo zasledimo tudi v neživi substanci.

Šele po organizaciji določenih snovi se razlikujeta druga od druge. »Smrt« bi tedaj morda opredelili kot trenutek, v katerem so prenehala vsa omenjena dogajanja in jih tudi ne moremo več ugotoviti. Da gre za vso vseh teh dogajanj, je lahko dokazati. Saj smrt, oziroma umiranje se vrši v vsakem organizmu neprenehoma, ne da bi zaradi tega umrl vse organizem. Pri gnitju odmirajo n. pr. tisoči in tisoči stanič, a šele če doseže to umiranje neko določeno stopnjo, umre organizem v celoti. Tudi smrt, oziroma težka poškodba življenjsko važnih organov, srca, možganov, hrbteničnega možga itd. lahko povzroči to splošno smrt. A tudi tukaj je treba nekaj pripomniti: Običajno govorimo o smrti, kadar prenehajo delovati ti tako zvali življenjsko važni organi. S fiziološkega stališča pa to nikakor ni povsem točno. Poznamo primere, da so v nekem bitju, tudi v človeku, prenehale absolutno vse funkcije teh organov, n. pr. utrip, dihanje, čutenje posamezne tkiva iz teh bitij pa so presadili na drugo bitje ali redi jo in so živele ter celo rasla dalje. Nasprotno so dosežli pri popolnoma mrtvem bitju, da so posamezni njegovi življenjsko važni organi, presajeni v primerne okoliščine, živeli še dolgo časa po splošni smrti tega bitja.

S fiziološkega stališča smrt tedaj ni časovna točka, temveč časovna daljica. In tu pridemo do odgovora na vprašanje, ki smo si ga zastavili v začetku, namreč na vprašanje o najlepši smrti.

Človek namreč sploh ni sposoben, da bi fizično čutil vse spremembe, ki vodijo njegovo telo v smrt ali ne — v obeh primerih se te spremembe namreč načelno ne razlikujejo. Človek občuti lahko samo bolečine, s katerimi je zvezan proces smrti, in najlepša smrt mora biti potemtakem smrt brez bolečin. In tu je treba pripomniti še nekaj.

Če se ranimo na kakršnemkoli mestu telesa, ne začutimo bolečine v istem trenutku, temveč šele čez določen čas, kolikor ga potrebujejo žilci, da »brzavojno« s tega mesta občutek bolečine do možganov. Zato moremo domnevati, da so v vojni umrli v smrti brez bolečine, torej s tega stališča »najlepši smrti«, tisti, ki so postali žrtve strela v glavo, pri čemer je strel možgane razdeljal in jih napravil nesposobne za občutek bolečine. »Lepa« smrt bi bila v tej zvezi tudi smrt pod giljotino.

Pri mnogih boleznih lahko govorimo o smrti brez bolečin celo tedaj, če vsi znanstveni znaki govorijo na videz drugače. Tako n. pr. pri navidezno tako boleznih boleznih d'halnih organov. Čim postane krvni obtok in dihanje neredna ter slabotnejša, se v krvi prične kopičiti ogljikova kislina. Tu pa učinkuje kot dobrodojen omamljajoč strup, žilci in možgani postanejo neobčutljivi in bolnik zapade v stanje, ki je prilično podobno spanju. Tudi strašnega hropanja med agonijo in kr-

čevitih stresljev telesa ne čuti več.

Pri drugih boleznih povzroča isto neobčutljivost bakterije. Že davno pred smrtjo nastopi tu omrtničevost živčnega sistema, tako da se umirajoči ne sveda več svojega stanja. V drugih primerih vodita spet splošna izčrpanost ali oslabeitev srca do pooknega konca brez bolečin. Velik pomen ima tudi duševno stanje umirajočega, kajti če se je ta vdal že prej neizbežnosti smrti in je ne smatra za nič strašnega,

Ameriška inteligenca

Pereč problem, ki beli glave onstran morja

Pri zadnjih predsedniških volitvah je večina ameriškega ljudstva glasovala za Roosevelta, a ne morda v veri v posebne vladne sposobnosti demokratske stranke, temveč iz protesta proti republikanski stranki, ki je bila svojo nesposobnost dovolj dokazala.

Moderno življenje z njegovimi stalnimi porastom prebivalstva, z vsemi njegovimi duševnimi, znanstvenimi in tehničnimi pridobitvami je veliko težje vladati nego pred 50 leti. Nezadovoljstvo in negotovost se je polastila vseh, nezaupanje do državnikov in strank narašča kakor povsod tudi v Ameriki od dne do dne. Že l. 1916. je bil položaj zelo napet. Ko je pretlo, da bo svetovni vrtnec zagrabil tudi Ameriko, so Američani delali evropske državnike odgovorne za katastrofo. Ralph Adams Cram, ki je prvi dvignil to obtožbo, pa ni pozabil dostaviti, da tudi v Ameriki in zlasti v Ameriki primanjkuje ljudi, ki bi bili kaj vredni.

Ta trditve se je izkazala kmalu potem za znanstveno točno. Ko je namreč Amerika zbrala za vojno 1.700.000 prostovoljcev, ji je primanjlovalo ljudi, ki bi funkcijali kot častniki. saj stalne armade prej ni imela. Med temi prostovoljci je torej začela iskati inteligentnih ljudi, in sicer je v to namen uporabila tako zvano Binetovo metodo za preizkušnje inteligence. Ta metoda, ki zelo zanesljivo s pomočjo določenih vprašanj, pokaže »duševno starost

Žepne pečice za zmrznjence in bolnike

Tehniki so se dolgo a brez posebnega uspeha bavili s konstrukcijo prtičave pečice, ki bi jo človek po potrebi lahko nosil s seboj. Morala bi biti v prvi vrsti kot likor moči majhna pa priročna in popolnoma varna. Patentiranih je bilo že nešteto izumov: na vročo vodo in olje pa na kurjavo za ogeljem ali petrolejem, toda vsaka novost je imela dovolj nedostatkov, da se ni mogla udomačiti. Posebno pa pečice z živim ognjem gotovo nikdo ne bi rad nosil s seboj.

Šele zdaj se je komiču dr. Čelnicu posrečila praktična konstrukcija »žepne pečice« in sicer na kemični osnovi. Čelnic ne kuro svojo pečico z nobenim običajnim goriv, marveč z vodo in sicer ne v smislu kakšnega sistema centralne kurjave, kjer kroži po grelnih vroča voda, marveč neposredno z mrzlo vodo, ki sama kemično proizvaja toploto.

Čelnicov izum bi se lahko smatral za delo potegavščino, če ne bi izumitelj pred strokovnjaki dokazal, da res drži, kar obeta. Njegov sistem kurjave je vrh tega še zelo preprost. Neki prašek določne kemične sestave začne, kakor hitro pride v stik z vodo, razvijati veliko množico toplote. Gre za mirno zgorevanje brez plamena, za pojav, ki je dokaj pogost pri kemičnih procesih.

Ta pečica je v bistvu najpreprostejša reč, ki si jo moremo misliti. Ploska vrečica

tedaj zanj res ne bo tako strašna. Vsekakor pa moramo biti v vsakem primeru zelo previdni in previdni ob umirajočem ter moramo upoštevati, da jim sluh med vsemi čuti večinoma najpomnejše preneha delovati in da jim lahko prizadenemo z neprevidnim govorjenjem in v zadnjem trenutku bridkost, tudi če so na zmagi vidi povsem brezbržni.

K sreči je tudi medicina sposobna, da olajša bolnikom in trpečim zadnje ure z uporabo primernih sredstev, ki jih uspevajo. Proti smrti ni nobenega leka, pravi pregovor, toda za mirno in lepo smrt jih je dovolj — in tudi v tem je nekaj tolažbe.

kakšnega človeka, je pokazala porazne rezultate (seveda so jih objavili šele po vojni). Povprečni Američan ima po teh preizkušnjah in po poznejši komaj inteligentno stopnjo 14letnega dečka, 45 odstotkov ljudi je še pod stopnjo 12letnikov, 14 milijonov ljudi kažejo normalno inteligenco in samo 4 in pol milijona ljudi pripada duševni eliti.

Te številke, ki jih baš danes mnogo premlevajo, dajejo povod za resno skrb glede bodočnosti ameriškega ljudstva, tem bolj ker se kaže, da imajo duševno višje stojčci krogi najmanjše število potomcev, dočim se manjvredni element zelo množi. Lloyd M. Groves, ki je temu problemu posvetil knjigo, je prišel do zaključka, da bo v nekoliko letih velika večina občanov nesposobna ne samo rešiti politične in socialne probleme kot voliči, temveč jih celo razumeti. Edina rešitev bi bila diktatura duševne elite.

To sicer niso specialno ameriški problemi, ker opažamo isto povsod drugod po svetu, značilno pa je, da se baš demokracija Amerika najbolj bavi z mislijo, da bi volilno pravico dali samo tistim, ki se izkažejo za inteligentno preizkušnjo vredni. Mnogi volivci bi potem seveda ne ostali, a morda bi bilo to ljudstvu samo v korist, ker ne bo več v takšni meri kakor do sedaj izkoriščano od ropa željnega strankarstva in nesposobnih, s frazami nabitih politikov kakor v sedanjih razmerah.

se napolni s kemičnim praškom, potlej se pa skozi odprto navrhu vlije vanjo za kavino žličico vode. V nekaj minutah se vrečica segreje in postane kmalu tako vroča, da je ne moreš več držati v rokah. Doslej so pečico praktično preskusili že pri bolnikih in se je izvrstno obnesla. Posebno pri revmatičnih boleznih so zmerom potrebni takšni termofori, da so brž pripravljeni kadar se pojavijo bolečine. Doslej pa je bilo s temi reči težko, ker razen pri blazinicih na električno gretje, ni bilo nikoli toplota takoj na razpolago. Čelnicovi pečici zadostuje za podkurjenje nekaj kapljice vode in ta je gotovo zmerom in povsod pri roki.

Temperatura in trajanje gretja se da natančno uravnavati zgolj z množino vode. Grelna blaznica je uporabna 200 ur zaporedoma, potem pa se nasuje vanjo neki regeneracijski prašek in spet je voljna dajati toploto nadaljnjih 200 ur. Turisti in raziskovalci polarnih krajev si od pečice zelo mnogo obetajo in tudi prof. Piccard bi jo bil pri zadnjem vletu v stratosfero vzel s seboj, da se ni poslija zakasnila.

Dr. Čelnic pa ima mimo žepnih pečic na kurjavo z vodo v načrtu tudi gretje prostorov in celih poslopij po svojem sistemu. Treba bo samo konstruirati priprave peči, kar je lahka naloga tehnike. Slednjic priporoča Čelnic svoj prašek tudi za čiščenje ulic pozimi. Če se le malce praška vsuje na sneg, se takoj začne razvijati toplota in sneg se staja, kakor bi mignil in ne da bi pustil kakšne umazane ostaline.

Brez posebnih dogodkov bi bil potekel mesec marec, da nista dve nepričakovani novici zmotili toka časa. Topel pomladni popoldan je bil na tiho nedeljo, 17. marca, ko so se zgrinjale silne množice na tabor v matico doline, Zalec, na voh, vseh v pisanih trobojnicah slovenstva, vmes so hiteli pešci, da je bila široka cesarska cesta skoraj pretesna. Vsi strankarski spori so potihnili, ko so se poljubljali pri navdušenih klicih tisočglave množice bivši politični nasprotniki. En kluc je vezal ves narod: Svoboda hočemo na svoji zemlji... Eno samo pesem je pela tisti topli večer vsa dolina: »Lepa naša domovina...«

Od hiše do hiše je šla vesela blagovest o skorajšnjem koncu vojne morije. Redek je bil dopustnik, ki se je vračal na fronto, saj je bilo tako lepo čakati v zeleni hosti konca...

Drugi dogodek je bil prav majhen, a je vendar po svojih posebnostih razburil vso dolino. Odkar je umrl Janez, je prišlo redko kakšno pismo h Kolencu. Kdo naj tudi piše in komu! Tudi od hiše ni šlo nobeno pismo, če izvzamemo Terentijeva, ki jih je pisal, čeprav ni dobil nikoli nobenega odgovora, vsak mesec po eno, češ: morda pa le dospe kakšno tja v stavropolsko okolico in pove njegovi ženi, da je še živ in da se kmalu vrne. Vsako pismo je oddal Terentij sam na pošto, da ga ni po nepotrebnem skrbelo, ali je šlo pisanje res naprej. Na cvetno nedeljo je spet nesel pismo na pošto, ko ga pokliče poštarica: »Ruski! Ti si pri Kolencu, kaj ne?«

»Sem gospodičnac,« je odgovoril Terentij.

»Za tvojo gospodinjjo Nežiko je dospelo pismo iz Rusije. Tu ga imaš, mu je pomnila pismo.«

»Hvala! Dobro ga pa izročim,« je rekel, vzel pismo v roke in čital na žigu: Nižnij Novgorod. »Tonče je pisal! Še je živ!«, se je razveselil Terentij, ki je č

Iz življenja in sveta

Tople zime Njih dobre in slabe strani

Letošnja mila zima (vsaj doslej mila) ni redka izjema med zimami, to vemo že po izkušnjah iz prejšnjih let. Toda zgodovina pozna naravnost abnormno tople zime.

V januarju l. 1186. so v Srednji Evropi cvetela drevesa in v maju je bilo sadje in žito že zrelo. Na novoletni dan l. 1539. so ljudje trgli vijolice in so se kopali na prostem. V decembru l. 1839. so žuželke letale v soncu in na češki Snežki so imeli v senci 10 stopinj toplote. V decembru leta 1868. je vladala celo povprečna temperatura 19 in pol stopinje. Ljudje so trgli trobentice in lovili metulje. Tudi leta 1916. so v okolici Frankfurtu v januarju cvetela sadna drevesa.

Seveda pa takšne zime v splošnem ne pomenijo nič dobrega. Mrzle zime imajo lahko še tako velike mase snega, ta sneg se čez dan polagoma odtaja in izgine do pomladi, ne da bi povzročal poplavlne katastrofe in druge neprijetnosti. V toplih zimah pa preti neprestano nevarnost, da nenadni nastop mrzlot uniči vso vegetacijo, ki se predčasno prebudi pod vplivom toplote. Vrh tega zapade lahko vmes sneg v velikih množinah in se vreme potem obrne na toplo, grozi katastrofalne poplave. Tudi je znano, da se prehladi v mladih zimah bolj na dnevnem redu nego v mrzlih. Posledica toplih zim so običajno tudi po dežju skisane pomladi in poletja.

Sonce in radio

Ugotovitve vremenslovno-magnetske opazovalnice

Prof. Schindelhauer s potsdamskega meteorološko-magnetskega opazovalnice je napisal zanimivo odkritje. V opazovalnici imajo že nekaj časa svojevrsten aparat, ki beleži dan in noč električne pojave v ozračju. Pri tem je prof. Schindelhauer opazil, da se iste motnje ponavljajo vsakih 27 dni.

Ker je to doba, v kateri se sonce zavrti v polnem obratu okrog svoje osi, je takoj misliti na zvezo med temi motnjami in sončnim vrtenjem. Začel je stvar preiskovati in je opazil, da tudi radio registrira te motnje, in sicer so se istovrstne motnje ponavljale vsakih 27 dni, tudi če na videz ni bilo nobenega zunanje povoda za to. Tako je odkril sonce kot enega glavnih povzročiteljev vsega tistega piskanja in hrščenja, ki spravlja neke dni najbolj vnetega poslušalca radia v

obup in ki mu je tem bolj nerazumljivo, če je ozračje »čisto«, v bližini pa ni nobenih električnih strojev, tramvajev itd.

Da more sonce v tem smislu, vplivati na radijsko sprejemanje je končno povsem umljivo, saj izžareva neprestano električno nabite delce, elektrone, proti zemlji. Znano pa je, da izžareva sončna površina te elektrone zelo neenakomerno in da so največja ognjišča tega izžaravanja slavne sončne pege, ki romajo na sončni površini okrog sončne osi. Takšne pege imajo pogostoma dolgo življenje in tako se lahko zgodi, da pokažejo svoj vpliv na zemlji ponovno.

Proti temu pojavi za sedaj seveda nimamo še nobene pomoči, saj ga je znatnost šele odkrila, vendar se je tehnika že začela zanimati zanj in mu bo prej ali slej gotovo napravila konec.

Zalivski tok Ekspedicije, ki proučujejo njegove skrivnosti v polarnem pasu

Visoko v severnem Lednem morju križarita ta čas dva ruska ledolomila, »Knipovič« in »Persia«. »Persia« s 360 t ima 24 mož posadke in 8 učenjakov na krovu pod vodstvom prof. Vaznesceva. »Knipovič« s 120 t ima 12 mož posadke in 6 učenjakov pod vodstvom prof. Olivskega. Obema odpravama je namen proučiti v prvi vrsti skrivnostne struje Zalivskega toka skozi Barentsovo morje.

Ta tok ima za plovbo, a tudi za vse podnebje okrog tega morja velevažno vlogo. Zalivski tok je tisti, ki omogoča po Barentsovemu morju plovbo tudi v zimskem času, dočim je vzhodnejše Karaško morje,

ki leži na istih vzporednih, plovno kvečjemu samo dva meseca v letu. Karaško morje je pač odrezano od Zalivskega toka.

Se bolj vidne so razlike med zapadnimi in vzhodnimi obalami Grumantov in Nove Zemlje. Dočim je zapadna obala Grumantov otvorjena večji del leta, ni »Persia« l. 1925. niti v avgustu našla prostega dohoda do vzhodnih obal. Vse to stori Zalivski tok, ki ga prof. Vaznescev z vso upravičenostjo imenuje vremensko tovarno za Srednjo, a tudi za Severno Evropo. Zato ni brez pomena, da bi proučili natančno vlogo, ki jo ima Zalivski tok v svojih polarnih delih.

Ptice in njih gnezda

Stara gnezda s pršicami in klošči

Običajno mnenje veli, da ptice znova uporabljajo gnezda, ki so jih zgradile v prejšnjem letu, in zlasti vrtnarji, ki jim je na tem, da se v njih vrtovih mudi čim več ptic, stara gnezda čuvajo. To je pa čisto napačno.

Zadnja raziskovanja kažejo, da so samo štorije in dnevne roparice tiste, ki se vračajo v stara gnezda ptice pevke, ki imajo kot uničevalke golazni največji pomen, pa si vsako leto spletojo novo gnezdo. Le izjemoma, če imajo v letu več zarodov, uporabljajo neke vrste ptic isto gnezdo. Drugače pa se izogibajo starih gnezdi, kar ima svoje tehtno ozadje.

V starih gnezdih se redi namreč v velikih množinah vsakovrsten mrčes, kakor pršice in klošči, ki so zelo nevarne mlademu zarođu in jim tudi z mra ne more do živga. Zlasti umetna gnezdišča, ki jih postavljajo uvideljni gospodarji pticam po drevesih, se napolnijo s tem mrčesom in potem ni čudno, da se jih ptice izogibajo. Umni gospodar bo torej čez zimo uničil in sežgal vsa stara gnezda po grmovju in bo dobro očistil lesene hišice, ki jih nastavlja pticam po drevesih, in to tako, da se škodljiva golazen ne bo razširila morda na domačo perutnino.

Univerzalna družba tetk

Univerzalna družba tetk se je osnovala v Londonu, kjer ima svojo osrednjo pisarno v Sloane Street 192, SW 1, podružnice pa so tudi v Parizu, Bruslju, Madridu in Florenci. Družba da vsakomur na razpolago tetko, ki spremlja in vodi po svetu mlade in odrasle dame. Centrala ima tetke registrirane po njihovih posebnih lastnostih in v tem pogledu lahko vsakomur ustreže.

Smučarske drese

iz najboljšega švedskega lodna, kompletne, s čepico, iz blaga samo za drese, najcenejše pri

DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA

Zakaj? – Zato!

Zakaj je pametneje nositi pozimi dvojno tanjšo obleko nego enojno, debelejšo?

Zato, ker je plast zraku med obleko in telesom kot slab prevodnik toplote tisto, kar zadržuje telesno toploto in brani mrazu dostop do telesa. Pri dvojni, čeprav tanjši obleki, pa je plast tega zraku večja.

Zakaj dajejo severnjaki ribjemu olju v svoji prehrani takšno prednost?

Zato, ker je mast izvrsten dobavitelj toplote in daje in pr. dvakrat toliko toplote kakor beljakovine ali ogljikovi hidrati.

Zakaj se nam vidijo osebe v žalni obleki vitkejše nego iste osebe v svetli obleki?

Zato, ker se svetle svetlobni dražljaj razširja na sosedna mesta mrežnice in ustvari tako večjo podobo svetlega dela, temni deli pa se pri tem na videz zožijo. Zaradi tega razvoja ali iradiacije se nam vidi tudi črn kvadrat na belem polju manjši nego isto tolikšen bel kvadrat na črnem ozadju. Zasečeni deli mesečeve površine pripada po tem pojavi na videz manjšemu krogu nego svetli robni del. Belo oblečena oseba na je videti širša nego v črni obleki.

Trije klobuki

Poleti l. 1813 je Metternich skušal posvariti Napoleona pred rusko premočjo. Napoleon se je razhudil: »Zve dvakrat sem prišel na Dunaj s strani Donave, v tretje lahko pridem s severa! Metternich je odvrnil: »Poglejte vaše vojake. To so vendar otroci, ki umirajo na cesti!« Tedaj je Napoleon v jezi zagnal svoj klobuk na tla in udaril z nogo po tleh. V vsaki drugi dobi bi Metternich pobral slavni »mali klobuk« — zdaj pa se ni ganil. Spoznal je bil Napoleonovo zlomljeno moč. Tako se je moral cesar sam pripogniti in sam pobrati svoje pokrivalo.

Kipar Schadow in minister von Schuckmann sta bila vneto obiskovalca neke berlinske žitarnice. Kipar je odhajal vedno zgodaj domov, minister pa se je vedno kot zadnji odpeljal s svojim vozom. Nekega večera, ko je ostal kot zadnji in stopil v garderobo, je opazil, na mestu svojega obnošenega klobuka čisto novo pokrivalo. Ker ni mogel z golo glavo domov, se je moral odločiti, da vzame novi tuj klobuk. V največjem dežju se je odpeljal. Drugo jutro, ko je bil še v postelji, mu je prišel stari klobuk v spalnico s sledečimi vrsticami: »Baš včeraj sem si kupil nov klobuk. Ker je zvečer tako deževalo in klobuka nisem hotel pokvariti, sem vzal Vašega in sem si mislil, da bo Vaša elastičnost mogla še suheda pripeljati domov. Prosim, da mi ga vrnete in se priporočam. Schadow.«

Grof Francesco Alberti iz Padove je stopil v Benetkah k nekemu klobučarju, da si kupi novo pokrivalo. Baš ko je odšel vrata, je stopil iz prodajalne Richard Waener z novim klobukom. Grof je trgovcu odkupil stari, zamašeni skladateljev klobuk in si je dal po rokerju overoviti, da je bil res skladateljev. Nikoliko tednov pozneje je Wagner umrl.

Poveljnik „Atlantiquea“

Kapitan Shoorf

Pri slabi prebavi, slabokrvnosti, sluhšanju, bledici, obolenosti žlez, izpuščanju na koži, tvorih uravnava »Frantz Josefova« voda izborna toli važno delovanje črevesa. Odlični možje zdravilstva so se prepričali, da celo najnežnejši otroci dobro prenese »Frantz Josefovo« vodo. »Frantz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

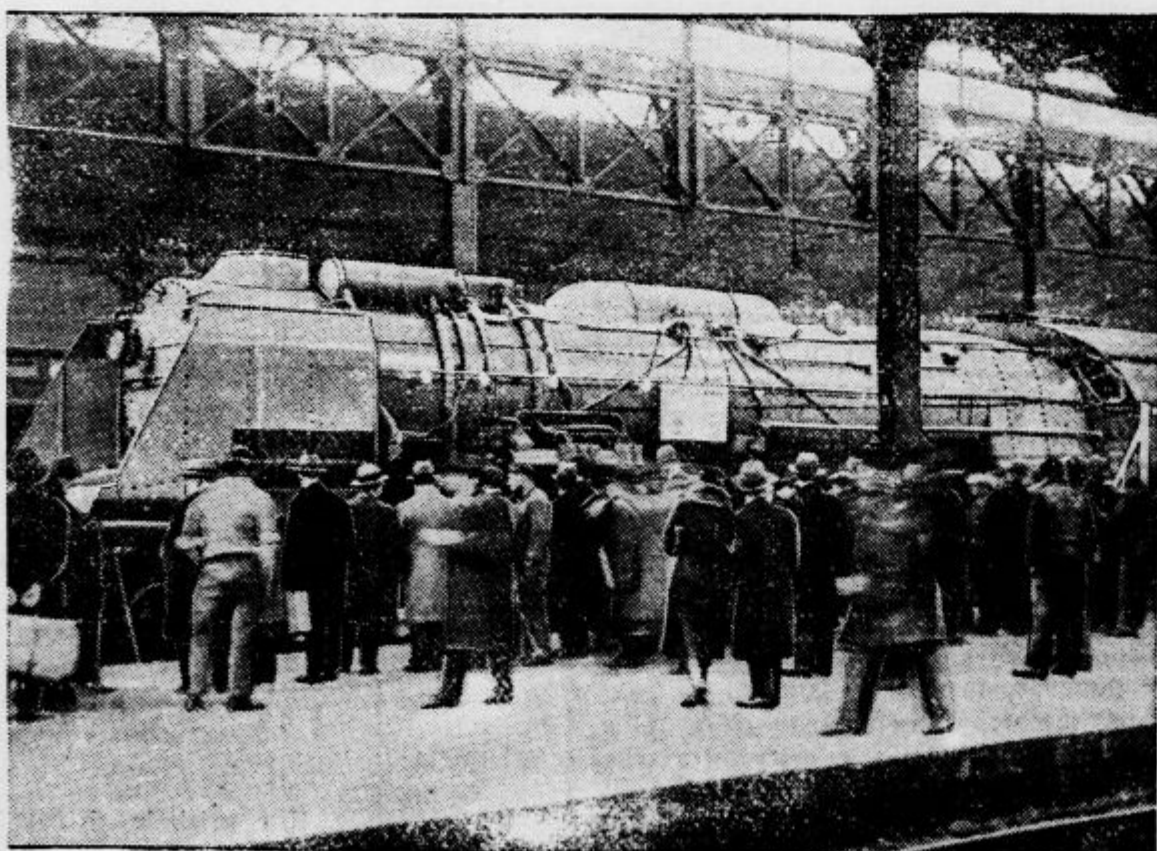
168.000 proti 353 milijonom!

Angleška vlada objavlja rezultate zadnjega ljudskega štetja v Indiji. Ta dežela ima 353 milijonov prebivalcev in po vrstnem redu pride takoj za K. tajsko. Na četversto milijonov padajo povprečno 191 duš, v Beludžistanu sicer samo 9, zato pa je bengalsko ozemlje tesneje poseljeno s sinovi zemlje ki jih pride v teh krajih na vsako miljo 464. Od česa žive vsi ti milijoni?

Delo in nameščenje ima samo 154 milijonov ljudi, med njimi je 49 milijonov žensk. Največ je poljedelcev. Zemlja redi 102 milijona duš ali 66%. Industrija zaposluje 15 milijonov delavcev.

Vse te milijone, ki imajo delo in ki so brezposelni ter štejejo 353.000.000 duš, pa vlada samo 168.000 Evropecev. Takšna manjšina vlada drugo največje prebivalstvo naša zemlje Evropa z Anglijo na čelu tega ne vidi, v njenih očeh to velja za uspeh. V Indiji pa smatrajo vlado takšne manjšine nad tako ogromno večino za škandal, ki mu bo prej ali slej odzvonilo.

Najmočnejša gorska lokomotiva v Evropi

je francoska gorska lokomotiva »Etat«, ki so jo te dni ogledovale množice na Lyonškem kolodvoru v Parizu. Dolga je 27 m

Goreči prekomornik „Atlantique“

Letalci so posneli gorečo baklo na vodi iz svojih aeroplanov

Mesto brezposelnih

Imajo ga v Ameriki pred vrati Buenos Airesa

Da je celo mesto brezposelno, se je že kdaj zgodilo, da bi pa brezposelnih zgradili celo mesto, to je bil redek primer. Zgodilo se je pred vrati Buenos Airesa in prebivalci so to svoje mesto imenovali »Mesto brezposelnosti«.

1500 ljudi živi v tej koloniji, ki šteje 70 »enodružinskih hiš« in »vil«. Večinoma so to tujci, priseljenci. »Arhitektura« kaže brezmejen individualizem v slogu in le to ga malo blaži, da spominja v vsaki stavbi zavestno ali podzavestno na slog, ki ga je prinesel vsak iz svoje domovine. Material je, kar se da, mnogovrsten: pokrovi, zabojev, pločevina, konzervne škatle itd.,

ves odmeček sosednega milijonskega mesta.

V ostalem pa vlada med temi nesrečnejši največja solidarnost. Brivci brijejo ključavničarje brez vsakega plačila v denarju (kje naj bi ga tudi dobili?), ključavničarji izdelujejo svojim sosedom, tovarniškim delavcem, brezplačno ključavnice. Najtežje je vprašanje prehrane. Vsako jutro se poda vse prebivalstvo prosjačiti hrano v vele mestne hiše. Kar dobe, prinesejo v Mesto brezposelnosti in tu se razdeli enakomerno dvakrat na dan med vse. Tako ostaja življenje še vendarle nekoliko znosno.

Pasji glasovi Malo razlage o pasjem »jeziku«

Nemški živalski psiholog prof. dr. Schmid se je bavil s sistematičnim raziskovanjem pasjega jezika in razločuje šest različnih glasov, s katerimi izraža pes svoje počutje. Ti so: lajanje, tuljenje, cviljenje, renčanje, godrnjanje in zehanje.

Lajež je najbolj znan in tudi najraznovrstnejši zvok v pasjem jeziku. Najčesteje je zamočilo, krotko presekanje lajanje, pri katerem se zvok običajno še enkrat ali dvakrat ponovi. Nato sledi običajno beskanje ali pa renčanje. Posebno značilno je lajanje na verigi privezanega psa, kadar se bliža kakšen tujec; to lajanje postaja čedalje silovitejše in se mu običajno pričnejo tudi renčati glasovi. Pa vrsta tega lajanja je tuhi ostrti, kratki lajež, preden se psi spopadejo med seboj.

Čisto druge vrste je s cviljenjem pomešano, proseče lajanje, ki je pri razvajenih

ali nerazvajenih psih povsem različno. Veselo lajanje v zelo visokih tonih, pomešano z zehajočimi glasovi in neznanim cviljenjem opažamo tedaj, kadar pes pozdravlja svojega gospodarja ali ko dobi dovoljenje, da sme z njim ven. To veselo lajanje je v ostalem običajno tudi tedaj, kadar se psi igrajo. Neveselo tuljenje slišimo, kadar psi zmrzujejo ali če iščejo izgubljenega gospodarja, veselo pa včasih pred odhodom z gospodarjem na prosto. Tudi cviljenje je lahko veselo ali žalostno, z renčanjem pa izraža pes največjo besnost, zavist zaradi hrane in podobno. Godrnjanje je večinoma izraz udobnih počutkov.

Vsi ti glasovi so pri psih različne pasme seveda različni in so tudi odvisni od nege, ki jo ima žival. Z dresuro se je posrečilo n. pr. pri policijskih psih določene glasove podčrtati, druge pa izločiti.

Polnoč pri nas in drugod

Kdaj praznujejo Novo leto v raznih delih sveta

Ure tega sveta kakor znano, ne kažejo istočasno istega časa. Polnoč imamo n. pr. v Jugoslaviji, Nemčiji, Danski, Norveški, Švedski, Poljski, Avstriji, Madžarski, Češkoslovaški in Italiji, ko štejejo v Belgiji, Holandski, Francoski, Angleški, Španski in Portugalski šele 11. pred polnočjo, na Ruskem Rumunskem, Bolgarskem, Turškem, Grškem, Finskem in v baltiških državah pa že 1. po polnoči. Čim dalje gremo iz dežel s srednjeevropskim časom proti vzhodu, tem poznejša je njegova ura v primeri z našo, proti zapadu pa tem zgodnejša. Zato se tudi prihod novega leta ne slavi po vsem svetu istočasno. Ob naši

polnočni uri je trajalo v Bombaju novo leto n. pr. že tudi ure, v Sanghaju sedem ur, v Jokohami osem ur, v Sydneyu pa so ležli že prav zadnji oboževalci Silvestrova v pern'ce, kajti tu je bila ura že 9 predpolnoče.

Nasprotno pa so imeli v Rio de Janeiru ta čas, ko so pri nas ugasnile vse luči za odhajajočim letom, šele 8 zvečer, v New Yorku 6 zvečer, v New Orleansu 5 popoldne, v San Franciscu pa komaj 3 popoldne. Ko so pri nas zadnji Silvestrovci prečkali noč, legli spat, to je ob 9. zjutraj, so v San Franciscu naznanjali zvonovi prihod novega leta.

Zlata najdišča v vzhodni Afriki

Sloviti angleški geolog sir Albert Kitson, ki se je pred nekaj dnevi vrnil iz Kenye v London, je dal predstavnikom časopisa senzacionalne izjavo, da so v vzhodni Kenji, posebno v provinci Kavirondo, izredno bogata najdišča zlata rude. Tanganika Concession Limited in skupina finančnikov, ki stois blizu milijonarju Baileyu, sta baje napravili Angleški zelo ugodno ponudbo, če jim prepušči najdišča v eksploatacijo. Vlada pa ni na to ponudbo doslej še nič odgovorila.

Pivo po pivovodu

Pivovarne v Filadelfiji imajo v načrtu dalekosežno reformo v preskrbi s pivom. Kakor imajo v drugih mestih vodovod, bodo v Filadelfiji zgradili pivovod. Pivo bo teklo po ceveh in pipah v hiše kakor voda. Za pivovod se bodo uporabljale posebne cevi iz nerjavečega jekla.

Dobiček od škode

Sodšče v Plznu je uredilo zapuščinske zadeve pokojnega tvorničarja dr. Karla Škode. Njegova zapuščina, v kateri sta dve veleposrestitvi s hišami in vrednostnimi papirji, znaša 37 milijonov Kč. Razdeliti jo bodo na tri dele med Škodove potomce. Davčni urad bo od zapuščine imel lep dobiček — pobral bo tri milijone Kč.

ANEKDOTA

Najemnik: »Soba mi ugraja in jo vzamem. Razen tega se mi vidite zelo izobražena dama, na kar polagam veliko važnost.«

Gospodinja: »To sem pa samo toliko časa, dokler mi točno plačujete najemnino.«

Veak dan ona

»Tempo! Tempo! Nekoliko več življenja v prizor umiranja!«

Gospodarstvo

Decembrski izkaz OUZD kaže na ponehanje krize

V mesecu decembru je bilo stanje OUZD v Ljubljani (številke v oklepajih pomenijo razlike napram decembru leta 1931.):

članov	moških	ženstkih	akupaj
45.965	28.250	17.715	
(-5.805)	(-1.631)	(-7.436)	
(-3805)	(-1.631)	(-7.436)	
bolnikov	907	503	1.500
(-351)	(-166)	(-517)	
odstot. bolnikov	1.97	2.10	2.02
(-0.46)	(-0.44)	(-1.75)	
povprečna dnevna zavarovana mezda v Din	26.70	18.14	23.44
(-1.70)	(-1.48)	(-1.75)	

celotna dnevna zavarovana mezda v Din 1.227.091,60 512.378, - 1.739.469,60 (-243.232, -) (-73.782,80) (-317.034,80)

Kakor prejšnje mesece, tako je zlasti v decembru tempo gospodarske krize znatno nazadovale. Enoletni padec števila zavarovanih delavcev je znašal:

junija	15.738
julija	16.625
avgusta	18.251 maksimum
septembra	17.687
oktobra	14.641
novembra	10.407
decembra	7.436

Ponehanje gospodarske krize v teku meseca decembra pojasnjuje naslednja tabela padcev števila zavarovanih delavcev:

Padec zavarovancev napram letu	1931.	1930.
1. decembra	9.712	20.735
15. "	7.648	19.765
31. "	5.602	16.401

Od sredine oktobra l. 1932. pa do konca decembra se je gibalo število zavarovanih delavcev na isti višini kakor leta 1923, to je ob začetku naše prve povojne krize, povzročene po deflaciji, odnosno stabilizaciji naše valute.

Zdravstvene razmere zavarovane delavstva so bile v decembru skoro neizpremenjene. Padec števila bolnikov ima svoj vzrok v manjšem članstvu in padcu odstotka bolnikov na zlasti v skrajšanju podporne dobe bolnikov in porodnic.

Istotako je oslabele nazadovanje delavskih plač. Padec povprečne dnevne zavarovane mezde, ki ustreza približno faktičnemu dnevnemu zaslužku povprečnega delavca, je znašal napram prejšnjemu letu:

junija	Din
julija	1.84
avgusta	2.20
septembra	2.41
oktobra	2.42 maksimum
novembra	2.30
decembra	2.01
decembra	1.75

Celotna dnevna zavarovana mezda vseh zavarovanih delavcev, ki ustreza približno faktičnemu dnevnemu zaslužku vseh pri OUZD zavarovanih delavcev, kaže istotako ponehanje gospodarske krize. Enoletni padec celotne dnevne zavarovane mezde je znašal napram prejšnjemu letu:

junija	575
julija	620
avgusta	681 maksimum
septembra	662
oktobra	564
novembra	424
decembra	317

Dovoljenja za ustanavljanje delniških družb

Na osnovi člena 406. obrtnega zakona je minister trgovine in industrije glede na izvedbo omenjenega zakona izdal naslednja navodila:

1. Da se glede na člen 454. obrtnega zakona smatra dovoljenje za osnovevanje delniških družb, ki so se bavile z bančnimi in zavarovalnimi posli pred uveljavljanjem obrtnega zakona, tudi kot dovoljenje za poslovanje na pravnem teritoriju, kjer je bil bančni zavarovalni posel koncesioniran po obstoječih zakonih. Delniška družba s sedežem na pravnem teritoriju, kjer bančni in zavarovalni posli niso bili koncesionirani, mora dobiti novo dovoljenje, ako je izvršila vse formalnosti, ki jih zahteva obrtni zakon. — Delniške družbe, ki se ne bavijo z bančnimi in zavarovalnimi posli, pa so dobile pravico poslovanja po zakonu o delniških družbah in so svoje poslovanje vršile po bivšem obrtnem zakonu, morajo dobiti dovoljenje, v kolikor se bavijo s posli iz člena 60. obrtnega zakona, in pooblaščenca za posle, za katere je potrebno pooblaščenje po členu 456. obrtnega zakona. — Delniške družbe, osnovane po zakonu o delniških družbah, ki se bavijo z industrijskimi in obrtnimi posli, se morajo, ako niso svojih poslov prilagodile prejšnjemu obrtnemu zakonu, prilagoditi sedanjemu obrtnemu zakonu. — Dovoljenja po členih 454. in 456. obrtnega zakona bo izdajalo pristojno oblastvo po določilih obrtnega zakona.

2. Podružnici vsake delniške družbe, ki je obstajala pred uveljavljanjem obrtnega zakona, je treba zamenjati ali izdati novo dovoljenje, potem ko je delniška družba pred-

hodno izpolnila vse formalnosti po obrtnem zakonu, razen ako podružnica ne obavlja poslov iz člena 60. točke 7. obrtnega zakona in je na pravnem teritoriju ter je po prejšnjih zakonskih predpisih bil ta posel koncesioniran. Dovoljenja za podružnice, ki so obstajale pred uveljavljanjem obrtnega zakona, bo zamenjalo pristojno oblastvo po obrtnem zakonu.

3. V dovoljenju je treba navesti vse posle, s katerimi se lahko bavi delniška družba, in sicer po členu 67., odnosno 98. obrtnega zakona.

4. Pristojno oblastvo mora izdati dovoljenje v dveh dneh od prejema, od katerih po eden izvod dostavi centralni delniški družbi in kraljevski banški upravi, a eden ostane pri oblastvu, ki izda dovoljenje. — Pristojno oblastvo prve stopnje obvesti na osnovi dovoljenja, ki ga izda oblastvo druge stopnje, o registraciji pristojno davčno upravo, zbornico, prisilno združenje, oblastvo za inspekcijo dela, okrožni urad za zavarovanje delavcev in eventualno tudi druga zainteresirana oblastva, odnosno ustanove, ki jim dostavi prepis dovoljenja po členu 98. točke 4. obrtnega zakona.

5. Novosnovanim delniškim družbam in gospodarskim zavodom je treba izdati dovoljenje za obavljanje poslov istočasno, a ločeno od akta, s katerim se odobrava ustanovitev in se potrjujejo pravila, kadar je po predpisih obrtnega zakona pristojno oblastvo isto. Ako ni pristojno oblastvo isto, bo nižje oblastvo zahtevalo mišljenje od višjega oblastva in bo postopalo po določenem mišljenju.

6. Tisto oblastvo, ki izda dovoljenje ali pooblaščenje, terja tudi takso po zakonu o takсах.

7. Podružnici ali glavnemu zastopstvu tuje delniške družbe ali komanditne družbe na delnice zamenja pristojno oblastvo dovoljenje, ako podružnica ali glavno zastopstvo ne izpolni predhodno vseh formalnosti, ki jih zahteva obrtni zakon, ako podružnica ali glavno zastopstvo ne izvršuje poslov iz člena 60. točke 7. obrtnega zakona, pa je na teritoriju, kjer so bili ti posli koncesionirani.

8. Javnim regulativnim hranilnicam je treba izdati nova dovoljenja, ako imajo hranilnice sedeže na ozemlju, kjer ne velja zakon o hranilnicah iz leta 1844.

9. Kreditnim združenjem, ki niso niti osnovane na osnovi zakona o kmetijskih združenjih, je potrebno izdati nova dovoljenja. Ta dovoljenja izdajajo le kraljevske banke uprave, ko jih minister trgovine in industrije v to pooblasti, v kolikor banke uprave niso pooblašene, da dajejo odobrenja za ustanavljanje teh združenj.

10. Register za izdano dovoljenja po členu 99. obrtnega zakona vodi oblastvo prve stopnje.

11. Za družbe, ki se bavijo s sprejemanjem hranilnih vlog, se odredi kavgica s pravilnikom v smislu člena 64. obrtnega zakona.

Vknjižbe in eksekucije v okolišu ljubljanskega okrajnega sodišča

Zemljiška knjiga ljubljanskega okrajnega sodišča nam kaže precej nazorno sliko o lanskih gospodarskih stiskah. Zemljiškookrajni urad izkazuje 6619 vlog nasproti 7102 vlogam predlanskim. V jeseni l. 1931 nastopila kriza je povzročila, da so začele zemljiškookrajne vloge v pogledu prostovoljnih vknjižb hipotek nazadovati, ker denarni vknjižbi niso mogli zadovoljiti različnim potrebam po posojilih. Silno pa so narasle prisilne intabulacije.

Zemljiška knjiga obsega z mestom in okolič 87 katastrskih občin. V okolici je teh občin 77; pod nje spada 312 naselij. Splošni pregled raznih zemljiškookrajnih transakcij kaže, kako velike so vso te bile preteklo leto vknjižene na razna zemljišča. Celotno je bilo lani vknjiženo 123.448.560 Din. Najvišje vso te so bile vknjižene meseca septembra, namreč 16.248.256 Din, najnižje pa decembra v znesku 4.271.538 Din in maja v znesku 3.240.300 Din. Decembra meseca so zemljiškookrajne vloge po številu dosegle rekord. Bilo jih je 776. Decembra je bilo izredno mnogo uradnih vlog (387) za delitev, odpis in popravilo mej parcel. Spekulacije z zemljišči so bile lani precej omejene. Decembra je bilo izvršenih novih vknjižb lastništvine pravice 53. Prilivnih realnih eksekucij je bilo decembra 94 za vsoto 815.522 Din. OUZD se je vknjižil na 16 nepremičnin, lastnine obrtnikov in raznih podjetij, za neplačane bolniške zavarovalne prispevke v znesku 56.173.55 Din. Državni sklad pa se je na 15 posestev vknjižil zaradi neplačanih davkov v vsoti 305.653.85 Din. Od septembra dalje do konca leta je bilo na razna zemljišča vknjiženo 5.090.888.78 davčnih zaostankov in 493.814.43 Din zaostalih zavarovalnih prispevkov na korist OUZD.

Zalostno je dalje poglavje o lanskim eksekucijah. Izvršilni oddelek je izvršil ogromno delo. Eksekucijskih dejanj je bilo po izvršilnih organih izvedenih nad 12.000. Oddelek je že več let silno obremenjen in je zato razdeljen v 2 pododdelka. Medtem ko je bilo l. 1930. zabeleženih 8630 izvršilnih vlog in predlanskim 9694, jih je bilo lani kar 12.242. Predlaganih je bilo med drugim 1221 prisilnih vknjižb zastavne pravice na razna zemljišča v okolici in mestu za najrazličnejše zneske, tudi za malenkostne vsote; tako za terjatve 76 Din s pripadki. Odrejenih je bilo 85 prisilnih uprav raznih zemljišč in predlaganih 267 prisilnih dražb raznih posestev, ki pa niso bile vse končane. Razni upniki so zahtevali rušenje nepremičnin v 9253 primerih. Stalni mesečni prejemki in terjatve pa so bile zarubljene 2495 dolžnikom. Tudi razna podjetja se imajo boriti z velikimi težavami, kajti bilo je lani predlaganih 47 prisilnih uprav podjetij.

Gospodarski položaj Bele krajine

Vinica je bila pred dvema, tremi desetletji središče belokranjskega gospodarstva za življenja. Danes pa je kljub velikim naprom domačinov, med njimi zlasti zaslužnega pokojnega nadučitelja Franca Lovšina, v gospodarstvem pogledu precej zaostala. Lovšinovo naporno večdesetletno gospodarstvo delo ni prineslo zadostnih uspehov in se je Bela Krajina prepuščala svoji usodi.

Vinogradniška posestva so za sedanje hude čase gospodarske depresije in splošnega pomanjkanja denarja preveč obdavčena. Za časa obnavljanja vinogradov, kar žele storiti vsi kraji za Gorjanci, bi se moralo olajšati delo vinogradnikom s popolno oprostitvijo vinogradov od davkov, ker so vinogradi v takem času absolutno pasivni. V delo in material vložena gotovina je pri regeneraciji trti za več let popolnoma brezplodno naložena, pa hudi davki vsak dober namen izboljšanja razmer le preprečujejo.

Glavno tržišče za vse ob Kolpi ležeče občine je Karlovac. Ako bi se v Ljubljani organizirala prodajna zadruga za vse belokranjske proizvode, bi bilo tudi glavno tržišče sem prenešeno. Danes Belokranjci v Ljubljani zaradi precejšnje razdalje in velikih prevoznih stroškov ni dostopna, enako pa niti Karlovac zaradi zelo slabih komunikacijskih sredstev. Prav za prav je v vsej Beli Krajini edini most preko Kolpe pri Vinici, ako izvažamo obmejni most med dravsko in savsko banovino pri Melniku. Najnujnejše potreben bi bil most pri Zuničah, ker mora vsako gospodarstvo hirati, kjer ni prometnih občil.

Skoro polovica v Beli Krajini obdavnice zemlje odpada na pašnike, na katerih pa po večini raseja stela in res, kar je dokaz, da je zemlja zaradi stoletnega izčrpanja popolnoma oslabele. Resno se mora prijeti za delo in se izvršiti melioracija vseh teh ogromnih pašnikov, za pašno neprimadno zemljo pa je treba pozdržiti, da ne bo brez vsakega donosa. Sploh je pozdrževanje po teh krajih izredno važno, ker je že mnogo izsekanih gozdov, katere bi vse bilo nujno pozdržiti. V to svrhu bi se v srezkih drevesnicah moralo vzgojiti dovolj mladik, za zasajanje gozdov sposobnih smrek in jelk, kar vse ne zahteva niti ogromnih stroškov, niti ogromnega dela.

V vseh belokranjskih krajih je zelo razvita domača obrt tkanja, ki bi pa se morala izpopolniti, da bi ustrezala duhu časa, zlasti glede na to, ker je podnebje izredno prikladno za pridelovanje lanu in konoplje. Belokranjke pa so navajene predelovanja v predvito. To bi lahko postala zelo pomembna pridobitvena panoga teh siromašnih krajev.

Izredno važno je tudi vprašanje živinoreje, ki bi se morala povsod izboljšati pasma govedi in na novo oživiti rejla ovce, ki je v zadnjih desetletjih zelo nazadovala. Trojna korist od ovce (mleko, meso in volna) bi zelo omilila silno gospodarsko stisko Bele Krajine.

Orno lakiran Din 190.—
Poniklan Din 245.—
Ostri avtomatično vsa rezila
Allegro
Dobro se v vseh poslah, parfume, rezila in ostalih podobnih trgovinah.

Oblastva bi se morala resno zavzeti za povzdigo in napredek teh zapuščenih krajev, za katere v zadnjih petnajstih letih ni bilo mnogo storjeno. R—v.

Gospodarske vesti

— Konkursi in prisilne poravnave v lanskem letu. Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani objavljajo za leto 1933. naslednjo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo leta 1931.): Otvorjeni konkursi: v dravski banovini 90 (79), v savski 100 (64), v vrbski 10 (1), v primorski 52 (27), v zetski 79 (46), v dunavski 28 (21), v moravski 113 (115), v vardski 90 (39), Beograd, Zemun in Pančevo 39 (30). Razglašene prisilne poravnave izven konkurza: v dravski banovini 215 (104), v savski 325 (162), v vrbski 43 (3), v primorski 72 (30), v drinski 119 (69), v zetski 21 (9), v dunavski 174 (261), v moravski 12 (6), v vardski 14 (17), Beograd, Zemun in Pančevo 74 (35). Končana konkurzna postopanja: v dravski banovini 66 (53), v savski 78 (57), v vrbski 9 (3), v primorski 17 (24), v drinski 52 (54), v zetski 20 (14), v dunavski 134 (94), v moravski 70 (69), v vardski 42 (36), Beograd, Zemun in Pančevo 16 (36). Potrjene prisilne poravnave: v dravski banovini 188 (67), v savski 240 (55), v vrbski 38 (1), v primorski 51 (9), v drinski 110 (25), v zetski 19 (1), v dunavski 210 (124), v moravski 11 (4), v vardski 15 (5), Beograd, Zemun in Pančevo 46 (12).

— Podružnica Kmetijske družbe v Zgor. ni Šiški je imela občni zbor 6. t. m. v prostorih g. načelnika. Načelnik g. Jože Černe je otvoril zborovanje, pozdravil vse navzoče, predvsem tajnika Kmetijske družbe g. inž. Demšarja, delegata iz Železnikov, ki se je preselil v Ljubljano in pristopil tudi k tej podružnici. Po običajnem dnevnem redu je razložil družbin zastopnik bistvo prenosne Kmetijske družbe v zadrugo. Razvila se je živahna razprava, v katero so posejeli razni člani, posebno g. načelnik in g. Demšar. Po vestranskem razgovoru so vsi navzoči soglasno sklenili, da pristopijo kot člani k zadrugi. Naprosili so družbinega zastopnika, da bi Kmetijska družba čim prej izdala poslovnik za podružnice, da bi se natančno poaslovnili stališče starih in novih članov in da bi se popravila pravila, ki naj bodo v soglasnosti z zakoni in podružnicam, odnosno članom v prid.

— V trgovinski register sta se vpisali nastopni firmi: Union kino, d. o. z. v Celju, in J. Bizjak, d. o. z. v Ljubljani (trgovina s mešanim blagom in delikatesami ter vinotoko).

— Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini gradbenega podjetja Ročak & Comp., d. o. z. v Trbovljah (narek za sklepanje poravnave pri okrajnem sodišču v Laškem 14. februarja ob 10.; oglašitveni rok do 9. februarja). Dolžnik ponuja 450-stotno kvoto. — Končani sta poravnalni postopanja v zadevi Tischlerja Ernesta, trgovca v Vitanju, in tvrdke Lebinger & Bergmann (poravnava potrjena). — Za preizkušanje naknadno prijavljenih in do narko morda še prijavljenih terjatev nasproti kmetijski eksportni zadrugi, r. z. o. z. v Mariboru, je odrejen poseben ugotovljeni narek na dan 30. t. m. ob 10. pri okrajnem sodišču v Mariboru, soba 84.

— Konkurs subotičke banke. Dne 3. t. m. se je upniški odbor Trgovske in obrtne banke v Subotici, ki je bila v poravnalnem postopanju, sestel. Upravni odbor banke je poudaril milijon dinarjev, da bi se izognil konkurzu. Večina upnikov pa je ponudbo smatrala za nezadostno in se je odločila za konkurz.

— Zimski kmetijski tečaj bo v Dobu pri Domžalah od 15. do 21. t. m. vsak dan od 8. do 11. in od 14. do 17. t. m. Tečajni bodo predavali kmetijski strokovnjaki iz vseh panog kmetijstva. Na predavanje so vabljeni vsi posestniki in kmečki fantje, kakor tudi gospodine in dekleta. — Dobava. Uprava državnih monopolov bo imela 6. februarja prvo otertalno licitacijo za nabavo večje količine raznih vrvi in vrvic iz preje. Pogoji se dobijo v ekonomskem oddelku.

Položaj na naših borzih

Ljubljana, 7. januarja. V preteklem tednu je znašal devizni promet na ljubljanski borzi le 0.65 milijona nasproti 1.84, 1.64, 2.02 in 1.78 milijona Din v štirih predhodnih tednih. Tečaj deviz se pretežno za malenkost poskočil. Curih je ostal neizpremenjen, a Berlin je malo oslabil. V privatnem kliringu je bil avstrijski šiling v četrtek zaključen po 9.025. Efektorno tržišče ljubljanske borze je bilo v preteklem tednu v znamenju slabljenja državnih papirjev. Prometa ni bilo. Od ponedeljka do petka so slabeli denarni tečaji 70dostnega investicijskega za 11 točk, Vojne škode za 18, 80dostnega Blaira za 8 in 70dostnega Blaira za 4 točke. Enak je bil seveda položaj na zagrebškem efektornem tržišču, kjer se je v četrtek zaključevala Vojna škoda po 230 do 235 nasproti 248 do 250 v ponedeljek. Za februar je v istem razdobju nazadovala od 230 na 210. 6-dostotne beguške so zabeležile v četrtek zaključke po 33 in v sredo po 32 do 32.50 nasproti 35.50 v ponedeljek. V obeh Blairovih

posojilih skoro ni bilo prometa. 80dostni Blair je imel med tednom zaključke po 40, a 70dostni Blair po 38. Privilegirana agrarna banka je zabeležila zaključek po 265 in Trbovlje po 185.

Na lesnem tržišču ljubljanske borze je bila zadnje dni tendenca mlačna. Kljub znatnemu povpraševanju je bilo na borzi le malo zaključkov, in sicer sta bila zaključena en vagon smrekovih desk in en vagon smrekovih in jelovih desk.

Devize.

Curih, Pariz 20.2775, London 17.36, New York 519.62, Bruselj 71.9250, Milan 26.58, Madrid 42.425, Amsterdam 208.75, Berlin 123.40, Dunaj 61.45, Sofija 3.76, Praga 15.38, Varšava 58.15, Bukarešta 3.0850.

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago (7. t. m.) Začetni tečaji: Pšenica: za mare 48.50, za maj 48, za julij 49; koruza: za mare 27.50, za maj 28.945, za julij 30; oves: za mare 17.675, za maj 18; ri: za maj 26.135.

+ Winnipeg (7. t. m.) Začetni tečaji: pšenica: za januar 48, za maj 49, za julij 50.75.

Repertoarji

DRAMA.

Začetek ob 20.

Nedelja, 8. ob 15.: Jurček. Izven. Znatno znižane cene. Mladinska predstava. — Ob 20.: Celjski grofje. Izven. Znatno znižane cene.

Ponedeljek, 9.: Gospi Inger. D. Torek 10.: Zaprt.

★

Dve dramski predstavi po znatno znižanih cenah bosta danes v naši dram. Popoldne ob 15. se uprizori mladinska igra »Jurček«, ki jo je napisal g. Pavel Golia. Zvečer ob 20. se pa izvajata Kreflova drama »Celjski grofje«. Popoldne in zvečer so sedeli ob 20 Din navzdol. — »Gospi Inger na Oestruc se ponovi poslednjič v letošnji sezoni jutri 9. t. m. za red D.

Katajev: »Milijon težav«. Ljubljanska drama pripravljata veseloigro iz ruske literature, ki nam slika življenje ruske inteligence stare generacije, ki je ostala v današnji Rusiji. V glavnem junaku profesorju Ekipažu nam pokaže tragikoničen položaj med stari in mladi, ki v svojem bistvu ni značilen samo za generacije v Rusiji, temveč je občečloveški. »Milijon težav« je izvrstna veseloigra, ki jo režira g. Bratko Kreft. Premiera bo v sredo 11 t. m.

OPERA.

Nedelja, 8. ob 15.: Erika. Izven. Znižane cene. — Ob 20.: Manon. Izven. Znižane cene. Ponedeljek, 9.: Zaprt.

★

Nedelja v ljubljanski operi. Danes ob 15. se ponovi izvrstna domača opereta »Erika«. Ob 20. pa se poje Massenlova opera »Manon« v znani izvrstni zasedbi. »Manon« je dosedaj še vedno napolnila hišo in prepričani smo, da smo ustregli ljudskemu občinstvu, če uvrstimo to krasno opero v nedeljski repertoar. Za obe predstavi veljajo znižane operne cene.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE.

Začetek ob 20.

Nedelja, 8. ob 15.: Maks in Moric, otroška predstava, premiera. Ob 20.: Viktorija in njen huzar, gostovanje tenorja Burje.

Ponedeljek, 9.: Zaprt. Torek, 10.: Nevhita, A.

★

Otroška predstava v gledališču bo danes ob 15. revija »Maks in Moric«, ki bo malim in velikim privlačila mnogo veselja in zabave. Med 6. slikami bo mnogo petja, plesa in godbe. Režira K. Bachmann kot gost, dirigira P. Rasberger. Nabavite si pravovrstno vstopnice! — »Viktorija in njen huzar«, popularna in zelo privlačna opereta se pa ponovi drugi. Kot Stefan Kortaj gostuje neprikljubni tenor Peter Burja, ki si je pred dnevi s svežim in lepim glasom takoj osvojil občinstvo.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Začetek ob 20.15.

Nedelja, 8.: Veseli dan ali Matiček se ženi. Zadržni v sezoni.

★

Sentjakobsko gledališče v Mestnem domu uprizori danes zadnjič v sezoni prekrasno veseloigro »Matiček se ženi«. Humor, krasne slike, petje odlikujejo to našo najstarejšo veseloigro. Pri predstavi sodeluje ves sentjakobski ansambel, Režira Karus, insecnacija je Karinova, Krasno starinsko pohištvo je iz prijaznosti posodil g. Kartin. Vstopnice se dolo od 10. do 12. pri gledališki blagajni v veliki dvorani Mestnega doma. Vabljeni!

GLEDALIŠČE V MURSKI SOBOTI.

Sobota, 14.: Spreobrnitev Ferdinanda Pištor. Gostovanje Narodnega gledališča iz Maribora.

Lojze Zupanc:

V tovarni

1. Predmestna četrt. Dolga prašna cesta se izgublja v železniški predor. Onstran predora se zoži in polagoma izgubi v razbrzdano poljska pot in steze. Cesta smrdi po katranu in strojnem olju. Na obeh straneh jo oklepajo nizke hišice. Ob večerih postajajo na pragih ženske in kar čez cesto oprevljajo... Na umazanih, škripajočih stoli pa poseda neobriti moški, v katunastih srajcah, z rokavi zavilanimi do komolcev. Nekateri čitajo »Delavsko politiko«, nekateri si neprestano nažigajo smradljive cigarete najslabše vrste, po večini pa tam poseda jo in počiva. Jedki duh po znoju žehi iz njihovih oblek. Tam sede s svojim težkim premišljevanjem in bolšče v nebo, ali pa se s svojimi težkimi, porastlimi glavami pogrezajo v Bog ve kaj, dokler se ne zmračijo popolnoma, ko s trudnim vzdihom ali kratko kletvico vstanejo in se naveličani drsajo odmahje k počitku v svoja zatohla stanovanja.

Umazani, sestradani otročaji se podo po cesti. Utrujeni od »nikanja« in »fucanja v ris«, se podo od enega konca ceste do drugega, se igrajo mance in

skrivnico in strašno, neutrudno kriče. Ko se zmračijo povsem, se prično po prstih plaziti od okna do okna. Tako ogledujejo in prisluškujejo ter čakajo, kdaj bo v kateri bajti zaropotala skleda in razvenela razbita šipa, kdaj bo zarjul hripavi moški glas in zavpil tenki ženski, dokler jih ne prikljuje domov zategi žvižgi njihovih mater, ki jih s palico v roki pričakajo na hišnih prahih.

Prestolnica v božičnem zatišju

Beograd, 6. januarja. »Badnji dan« se na ulici ne pozna, ker so vse trgovine odprte in je po trgih najživahnije življenje. Seveda pa je bilo enako vse te dni. Če mislite, da ne bo Beograd za praznike porabil najmanj deset tisoč prašnikov, se silno motite. Včeraj jih je bilo samo na »Jovanovoj pijaci«, tam za »glavnjaco«, nič manj ko stii tisoč zaklanih na prodaj, a na Aleksandrovi so stali vse od tehnične fakultete pa do Beogradske voz pri vozu, vse polno živja. Pa potem na vseh ostalih trgih in pa po mesnicah. Toda precej draga je takšne mlada božična pečenka. Po mesnicah zahtevajo po 14 do 16 Din za kilogram, na trgu pa so se dobili po 12 Din zaklani seveda, da čim so bili živi po 50, 60 do 150 Din. Ali vam je bilo tu čezlato? In kako so ljudje segli po njih? Kakor da bi nihče ne vedel za neko tako imenovano gospodarsko kizo! Pa potem se tudi dugo prazniške dobrote: vseh vrst zelenjava, pa sadje, zlasti jabolka, ki jih je na trgu na vagonih in po razmeroma nizki ceni, po 4 Din kilogram prav lepa, pa perutnina, piščanci in purice in petelinji, za tiste, ki hočejo postno, pa ribe, sladkovodne, tudi chridske, in morske. Tako je prestolnica kar najbolje preskrbljena za praznike. Kjer je denarja, ne bo stradanja. In že menda tudi ni, ko je »sljivovica« po 10 Din in vina po 5 in 6 Din liter na razpolago po nečetih »podrumih« več ko preveč.

Božični prazniki so popolnoma potisnili v stran vse politično življenje. Izginili so iz prestolnice tudi že zadnji narodni poslanci in senatorji. Božična drevesca, ki so se videla ves čas še izpred katoliškega Božiča sem po beograjskih trgih, so se tokrat pojavila še v nekaj povečanem številu, toda kupcev zanje ni bilo toliko, kakor prejšnja leta. Ljudje segajo po »badnjaku«, po starem domačem običaju, po slami, ki se potroši na badnji večer po vsej hiši, in so začeli opuščati tuji običaji božičnega drevesca, ki je pa tudi znatno dražji kakor stari domači. Kolikaj večje božično drevesce stane 50, 60 Din, suha hrastova veja, »badnjak«, pa samo dinar in za dva dinarja slame zadostuje za vso hišo. Namesto drevesce se kupi »prasence«, rajši dva namesto enega.

Videl sem možaka, ki je tako otovorjen stopal po ulici, da je res škoda, da ga ni ujel kak fotografski reporter. Na levi roki je nosil »prasence«, pod levo pazduho badnjak, čez levo ramo pa vrečko z jabolki in menda tudi orehi, ker je nekam rožičalo v njej. Pod desno pazduho je stiskal velik šop »praziluka«, v desnici sam pa je nosil tekočo delitelsko pletenico. Dobro se je oborožil za praznike. Malo težko je stopal, a ko je prišel domov, so ga gotovo bili veselili.

Nes črna megla, ki je tako dolgo morila prestolnico, je izginila. Zapihala je mrzla sepa tam od severa in jo pregnala. Dobili smo tudi pred snega in so božični prazniki res taki, kakor jih je treba. In verjetno, da se zdi, kakor bi bili letos vse nekam veselejši, kakor so bili lanske; kakor da se je dvignila tudi ona mora, ki je ležala na ljudski duši. Ali je niso morda pregnali vharji, ki so v zadnjih časih divjali vseokrog nas? Saj pravijo, da je po nevihtih zrak — prečiščen! — Pa zato šetem tem veselejši in srečnejši pravoslavni Božič!

Ljubljanske čenče

Ljubljana, 7. januarja.

Ulica govori in snuje po svoje. Za vsako novo govorico, ki se je sprožila, se mora najti eden, obdarjen manj ali več s fantazijo, dobrotljivostjo ali hudobnostjo, čisto po kvaliteti in namenu novice, ki jo pišne v svet. Drugi poskobe, da se vije in napihuje novost nalik kači po vseh ulicah, se zvije v klopčice v kavarnah, sika v gostilnah, se plazi v privatna stanovanja in dela družbo na čajnih večerih.

Ljudje tako radi govorijo... Govore in tudi verjamejo. Oni dan je nastala v mestu govorica, da se je Tončka Z. seznanila na svojem potovanju na Dunaj kamor je šla obiskat svojo staro teto, z indijskim radžo Rmarom; po njenem povratku v Ljubljano so ji čestitale že neštete prijateljice. Samo tri pa so bile, ki so ji čestitale, ko se je pred dnevi poročila z malim obrtnikom, a res vitezom svojega srca.

Nedavno so jeziki odkrili v mestu silnega bogataša. Gospod B. se je lepega jutra zbudil, se leno umil in počelal, izpil skodelico mleka, nato pa jo mahnil po stari navadi za poslom. Na ulici je srečal starega znanca, ki se pa že delj časa ni kaj zmenil zanj. Zdal mu je molil roko in mu jo krepko stisnil:

»Čestitam, čestitam ti — milijonar!«

»Uh?«

cah. Ko ji je neki dan položil roko čez pas, se mu je plaho umaknila.

»Kaj se me bojiš, Marta?« je zasigal in odšel.

Kmalu so pritekale ženske ponj. Neko delavko je stroj zagrabil v zaplestu. Zloženo so zakričale, ena je skočila k stikalu, toda bilo je že prepozno. Prišel je delovodja in odredil prevoz v bolnišnico.

Marta se je ustrašila krvi. Prebledela je in omahnula sosedu v naročje. Dolgo je trajalo, preden se je povsem zavedla. Nadnjo so se sklanjali suhi, zaskrbljeni obrazi sodelavk in v polzavednem stanju je začutila, kako se je staro, razorojeno lice približalo čisto k njenemu, na uho pa ji je udaril hripav glas: »Ubožica, ko pa nič ne je opoldne. Premalo je kos kruha zanj. Saj še raste, otrok...«

Naslednji dan jo je delovodja Fink premestil v drug oddelek, kjer ni bilo strojev. Delavke iz tega oddelka so bile podvržene telesni preiskavi. Zgodilo se je namreč, da je vodstvo tovarne nekega dne opazilo znaten primanjkljaj... in zdaj je potokele že leto, odkar se iz dneva v dan vrši strogi pregled.

Delo v tem oddelku je bilo lahko za roke, a hudo za pljuca! Ko je tovarniški zvon naznanil delopust, so ženske nehajno vstale, se ogrnile v pliede in se uvrstile pred pisarno delovodje Finka, ki je vrtil preiskavo. Stopil je na prag in z dolgim, važnim pogledom

»No, ne delaj se no tako začudenega. Kdo ti pa dela načrte?«

»Za kaj?«

»Beži, beži, kar povej po pravici. Ta pa ta in pa oni mi je povedal, da boš zidal drugi nebotičnik tam ob vodi pod Novim trgom. Saj si podedoval ameriške milijone. Sročeni ta ki ima take strice.«

Verjemite, da se je gospod B., ki je imel v žepu samo tri kovače, v hranilnici pa menda par pristradenih tisočakov čudil, tako čudil, kakor oni, ki so trosili novico o njegovem bogastvu in novem nebotičniku. Pravil je, da se zdaj sam boji, da se ga ne poloti fiksna ideja, da je milijonar v dolarjih in da bi prihodnje leto že gledal prezirljivo na svet doli z lastnega nebotičnika.

Trosijo se tudi fantastične novice, zadevajoče ljubljansko družabno življenje, še več pa je onih, ki se dotikajo dneva in vrhov politike.

Zadnje dni na primer kroži po mestu novica o prodaji palače Viktorije na Aleksandrovi cesti. Gorje, — Daj-daj in vse kar je nad njim dobi novega gospodarja. »Kdo pa je kupil palačo?« »I, tak, ki ima denar!« se čuje vse vprek. Drugi vedo že več. Kar naenkrat začuje čebljanje: »Viktorijo je kupil župan.« Ljudje strme. Govorica se širi in napihuje. Naslednji dan je bilo že čuti: Viktorijo je kupil župan. Pa ne sam Palača je bila prodana županu, zaven so pa še ta in ta. Pa čuješ najrazličnejša imena. Lastnika palače gg. Franc in Ljudmila Kambič sta se prvotno smejala, potem pa ne več. Neprestano je bel pri njih telefon, ljudje so ju ustavljali na ulicah, nadlegovali tu in tam, kjer sta se pokazala, skuraj ali posamič. Nadlegovanja ni konca ne kraja. In pri vsem tem obema niti v sanjah ni prišlo nikdar na misel, in župan pa noben drugi, ki jih navašajo ljubljanske čenče, tudi nikdar vprašal ni, ali je naproday.

Ljubljana pa govori, govori...

Nov požig v Zg. Kašlju

Ljubljana, 7. januarja.

Davi ob pol 3. jutraj je prebivalce Zgornjega Kašlja prebudil iz sladkega sna glas gasilskega roga in papirniške sirene. Vse je bilo mahoma pokonci, saj je korelo v domači občini. Sredi prijazne vasi ima svojo lepo domačijo posestnik Ivan Lukec, po domače Urač. Neznani požigalec mu je zažgal gospodarsko poslopje s skednjem, šupo za stello in drvarnico. Pogorelo je vse, z veliko zalogo drv, pripraviljenih za zimo. Stanovanjsko poslopje in blizu stoječi kozolec pa so rešili domači gasilci, ki so bili s svojo motoriko kaj kmalu v akciji. Motorika je poldrugo uro izborno delovala. Požrtvovalnim gasilecerno gre zahvala, da so ogni tako spretno omejili. Na pomoč so prihiteli tudi gasilci iz Vevč, Sostrega, Zaloge in Bizovika. Orožniki so seveda takoj uvedli preiskavo, da zasačijo brezvestnega zločinca ali blaznega, ki povzroča prebivalstvu toliko strahu.

Iz delovanja družbe mladih vlomilcev

Ljubljana, 5. januarja.

V mestu so se že pred tedni pojavili neznani tatovi, ki so se specializirali na vnoze v izložbena okna trgovin. Take vlomne so izvršili v razne trgovine v Šiški, drugič v šentpetrskem predmestju, na Starem trgu, na Sv. Petra cesti in te dni spet v izložbeno okno Nove založbe na Kongresnem trgu, kjer so odnesli lepo število polninih zlatih peres in nekaj drugih predmetov v vrednosti svojih 5000 Din, o čemer smo včeraj poročali.

Prav tako pa so se ponavljali tudi vloni v cerkvene nabiralnice in pušice predkapelami. Neznani svedrovcji so pobrali drobšč iz nabiralnikov v križniski cerkvi, šentpetrski in pri karmeličankah, poskušali pa so svojo srečo tudi v kapelici sv. Antona pri frančiškanih. Tam pa jih je slučajno zalotila neka ženska. In kdo so bili ti vlomilci? Sami mladi dekci, stari po 15 in 16 let, a tudi manj. Uvedena preiskava je spravila na dan vso pokvarjeno zametno mladino. Polcija je aretirala 4 mlade pokvarjence, ki so odkriti droščno priznali, da so se združili v vlomilsko družico in pričeli najprej z vloni v cerkvene nabiralnice. Lepega dne pa so se odločili za vlom v Tičarjevo trgovino na Sv. Petra cesti. Vlomili so v izložbeno okno pomoči ter poleg raznih predmetov izmaknili tudi ključke za zapiranje izloženih oken. S temi so si pomagali tudi pri drugih izloženih okenh in jim je vlomilski posel prav dobro uspeval. Nakradene predmete so nato prodajali pod roko za majhen denar. Ker so tako imeli svoje pod palec, so bili stalni posetniki

ošvignil čakajočo gručo žensk, pogledal tej v torbico, oni pod plev. Ko so ženske opravile, so hitele domov, kjer jih je čakalo kuhanje večerje, ribanje, pranje in krpanje otročjega perila...

V hipu se je Marta zavedla, da je sama. Ko se je ozrla za poslednjo odhajajočo sodelavko, se je tako silno prestrašila osamelosti, da je hotela pobegniti. Ko pa se je domislila, da bi to početje ne bilo pravilno, se je sunkovito ozrla: na pragu pisarnice je stal delovodja Fink s smehom na suhih ustnicah. »Tudi vas moram preiskati, Marta. Nobeni ne smem zaupati. Tukaj smo vsi pod enim redom!« Obrnil ji je hrbet.

Nagonsko mu je sledila v malo pisarnico. Na mizi je v somračni blestel kup papirjev, v kot toplo zakurjene sobice je bil potisnjen oguljen divan. Nekaj vročega je obšlo Marto okoli srca. Od čudne, nepotmijive tesnosti, ki jo je stiskala v žilici nad želodcem, je sklonila glavo. Stopil je k njej, tesno, da je čutila njegovo vročo sapo na razgretih licih. Od onemoglosti se je zrušila na divan in pridružno zaplakala.

Ko je na jesen padla pod mizo in zakričala od silne bolečine v pasu, so prišle sode lavke in s stisnjenimi pestmi žugale proti vratom pisarnice. Takrat je vstopil v oddelek in zasikal: »Tiho, klepetulje! Marš na delo!«

Potem je telefoniral po izvoščka, ki je Marto prepeljal v bolnišnico.

In nikdar več je ni bilo v tovarno...

kinematografov, kjer so se naslajali ob romantičnih podvigih junakov na platnu. Pečali pa so se tudi s tatvinami kokoši in druge perjadi. Kure so kradli v predmestjih, zlasti po Rožni dolini, na Viču in v Trnovem. Kot pravi džungelski ljudje so si spletli v Mestnem logu na Viču celo kočico iz šibja in tamkaj pekli povdajlene kokoši.

Kakor rečeno, so bili aretirani dečki slabob vzgojeni in zanemarjeni od doma. Tu je naloga merodajnih oblastev, da se vzamejo za nadaljnjo usodo mladih pokvarjencev.

Vremenski pregled

Vremenska sprememba, ki smo jo dobili ravno za novo leto, se je izkazala za manj važno, nego se je zdelo. Jug je prevladal popolnoma in posebno na novega leta dan je bilo podobno, kakor da kaže kolektor sušev čas. Presenečalo pa je, da barometer ta čas ni več kazal na spremembo, marveč se je ustavil in trdovratno vztrajal na precej visokem stanju in se še nekoliko popravil. Vse to je bilo v zvezi z gibanjem velike atlantske depresije, ki sicer ni mogla prodreti na celino, se je pa izredno poglabila, tako je bil zračni tlak v njenem središču nenavadno nizek, kar je energijo njenega vetrovnega vrtnca silno povečalo. V tem je bil vzrok, da si je južno-zapadni zračni tok osvojil tudi ozračje nad nami, dasi je središče kolosalne depresije še precej severozapadno od Irske. V naslednjih dneh se je gibal okrog Islandije, ne da bi se znatneje oddaljilo od nje. To je dalo vremenski situaciji nad Evropo tudi v tem tednu izredno stanovitost, še vedno obvladuje ogromna atlantska depresija vreme v vsej severozapadni polovici Evrope, še vedno ženo krepki, ponekod viharni južni vetrovi topli zrak od južnih predelov okrog Španije daleč na skrajni evropski sever. Zato je še vedno temperatura nad ničlo prav tako ob Belem morju ali na Finskem kot ob Baltiskem morju in v zapadni Evropi. Seveda pa je domala povsod toč po veliki večini oblačno in zelo vlažno, marsikje tudi deževno.

Južnovzhodna polovica Evrope se je ta teden nekoliko shladila, dasi še vedno ne znatno. Velika anticyklona se je namreč polagoma odmaknila s Podonavja nad srednjo in vzhodno Rusko. Pod njenim vplivom se je sprilo intenzivnejšega izžarjevanja v nočeh shladilo, ali še vedno ima tudi Rusija samo prav zmeren mraz, po večini: le 5-8 stopinj C pod ničlo.

Orodni pas Evrope z našimi kraji vred je nekako v sredini med obema vremenskima akcijama središčema, to je med atlantsko depresijo ter rusko anticyklono. Zato pri nas v spodnjih legah vendarle rahlo diha bura, to je hladnejši zrak od Rusije odteka prav počasi proti toplejšemu zapadu, toda v višavah se uveljavlja južni zračni tok kot del depresijskega vetrovnega vrtnca. In to je situacija, ki proži padavine, in je končno prinesla nekaj snega, ne da bi nam mogla resneje shladiti ozračje. Prave zime, kakor se spodobi za januar, tudi sedaj še ni nikjer v Evropi.

Zadnje sportne vesti Prvenstvo dravske banovine in Ljubljane v table tenisu

Včeraj popoldne so se pričela v Ljubljani tekmovalna v table-tenisu za prvenstvo Ljubljane in dravske banovine. Kot prva točka programa so odigrala moštva svoje prvenstvo. Nastopilo je šest moštev, ki so tekmovala po sistemu na točke, in sicer: SK Poštanski, SK Cepin (oba Zagreb), SK Hermes, SK Ilirija z dvema moštvoma. V prvem delu prvenstva je premagal SK Poštanski v postavi Antolković, Domines, Bačič dravskega prvaka SK Muro s 5:2. Senzacija je bila poraz Janeza Nemca po Bačiču v dve hsetih. Tudi Lajoš Nemec je moral kloniti Antolkoviću, ki je resen favorit in sedaj brez dvoma najboljši zagrebški igralec. SK Ilirija I. je zmagala nad Hermesom premočno s 5:1. V vseh igrah sta sigurno zmagala Weiss in Žiža. Nato je sledil dvoboj Ilirija:Cepin. Slednji je prvak savske banovine in aZgreba in je nastopil ojačen z bivšir drž. prvakom Weillerjem. Ilirija je zmagala s 5:3. Weiss od Makabije je zmagal v vseh treh partijah. Efektna je bila tudi zmaga Loweiga nad Weillerjem v dveh setih. Poštanski: Hermes 5:2, Cepin: Hermes 5:3. Hermes je slednji match dokaj nesrečno izgubil. Moštvo je pokazalo izreden napredek. Igralci Drovein in akvčič, da tudi Severkar imajo najboljše izgleda, da se razvijejo v odlične tekmovalce. Danes se turnir nadaljuje.

Božični nogomet

Beograd, 7. jan. p. Za pravoslavne božične praznike gostuje v Beogradu zagrebški Hašk. Danes je nastopil proti Basku ter je podlegel z visoko razliko 4:1 (3:0). Jutri nastopi proti Jugoslaviji. Zaradi snega je igrišče v slabem stanju. Gledalcev okrog 2000.

SK Ilirija (Nogometna sekcija). Danes ob 15. zopet trening I. skupine I. skupine v paviljonu, na kar se zlasti opozarjajo igralci: Žitnik, Bertić, Berglez, Belak, Dobarlet, Grintal, Žitnik II., Dornik.

Vremenska poročila

Vremenska poročila JZSS po stanju 7. I.: Kranjska gora: —2, sneži, 20 cm pršica, v višinah 50 cm, barometer se dviga; Bistrica—Behinjsko jezero: —1, sneži, 10 cm snega na staro podlago, tedaj 20 cm snega, smuka dobra; Bled: —3, drobno sneži, vetrovno, 10 cm snega; Na Kofčah in na Zelenici je padlo le malo snega ter izgleda, da se bo zjasnilo; s Sv. Katarine javljajo, da je bilo do 10. dopoldne 15 cm suhega snega, sneži dalje; Mojštrana: sneg na trdi podlagi na novo zapadel, v Triglavskem pogorju pršič; Pohorje: na stari podlagi zapadel nov sneg, temperatura —2, sneži dalje; Senjorjev dom na Pohorju: —5, snega 20 cm na podlagi 10 cm, pršič; Rimski vrelci: —4, 10 cm novega snega na podlagi 10 cm, sneži dalje; Maribor: dež; Logatec —2, sneži 10 cm snega; Kočevje: —2, sneži, 5 cm snega; Jezersko: (ob 18. ur): 10 cm novega snega, okrog 17. je prenehalo snežiti.

Vremenska poročila SPD 7. I. ob 14.45: Planina: sneži; na Kravcu je jasno, snega 30 cm, srež — Podružnica SPD v Bohinju snoroča, da je koč pod Bogatinom še nadalje odprta in oskrbovana. Prenočišča so kurjena. Snega za smučarje dovolj. Leni izhod na Lanševici. Posetniki koč imajo do 17. t. m. pri petndnevem bivanju v koči brezplačen povratek z viaki nazaj.

Nenavaden kosmič v zimi

Črna figura avstrijske orsake Melite Brunnerjeve na levi

Pračlovek iz Pekinga

Poznal je ogenj in orodje

L. 1921. je paleontolog Otto Zdansky vršil izkopavanja v nekem ležišču fosilnih kosti pri Covkovtenu, kakšnih 40 km jugozapadno od Pekinga. Pet let pozneje je svoje najdbe pregledoval v paleontološkem laboratoriju upsalkega vseučilišča in je na svoje začudenje ugotovil med njimi dva človeška kočnka. Njegovo začudenje je bilo tem večje, ker sta ležala kakor druge najdbe v plasti najzgodnejšega diluvija in nista bila podobna zobenim nobenih živčih ali izumrlih človeških vrst.

Izredno važnost te najdbe so takoj spoznali in že l. 1927. je prčel kitajski državni geološki zavod pod vodstvom prof. Peja in s podporo Rockefellerjeve ustanove sistematična izkopavanja v ogromnih kostnicah covkovtenskih jam. Prvo leto so našli samo še tretji zob, a že to je zadostovalo kanadskemu učenjaku prof. Davidsonu Blacku, da je ugotovil odkritje nove človeške vrste, ki ji je dal ime sinanthropus pekinesis. Naslednji dve leti so se potem najdbe pomnožile za celo vrsto novih delov kosti in prof. Pej je odkril cel zgornji lobanjski del še nedorelega sinantropa. Potem so našli v teku časa še toliko raznih delov, da so po njih rekonstruirali kakšnih dvanajst individov. Prepričali so se, da je ta človeški rod živel davno pred neandertalskim človekom in da je bil po zunanji zgradbi še veliko primitivnejši od njega. Nekaj časa so celo menili, da ga je prištevati prej med človeške opice nego med ljudi.

A potem je prof. Pej lanske leto nena doma odkril ogromno število keramičnih kosov, ki ne spadajo v te kraje in ki so kazali očitne znake obelave. Sinanthropus si je torej že izdeloval orodje. Istočasno so odkrili čim dalje več sledov ognja, pepela, zaglenelih kosti itd. Sinanthropus je poznal torej že ogenj. Njegovo orodje in njegova ognjišča so doslej najstarejša, kar jih je kdaj uporabljal človeški rod!

Ta odkritja so bila tako senzacionalna, da jih mnogi učenjaki niso hoteli niti spraviti v direktno zvezo s praktajskim človekom. Trdili so, da je morala v teh krajih takrat bivati človeška vrsta višje razvojne stopnje, ki je uporabljala to orodje in te ognje ter se morda celo hranila z mesom sinantropov, ki jih je lovila kakor druge živali. A ne glede na to, da niso našli nobenih znakov, ki bi kazali na to, da so pripadale kosti najdenih sinantropov primerkom, ki so padli kot žrtev ljudozrstva, je opozoril slavni prehistork Abbé Breuil prav upravičeno na to, da niso našli tudi nobenih ostanov tiste višje človeške vrste. Tako je padla ta teorija med nedokazane in nesmiselne hipoteze, sinanthrop, naj si bo na zunaj še tako podoben živali, ne more nihče odrekati rabe prvega orodja in ognja. Zdi se pa, da se njegova že kolikor toliko razvitejša stopnja ne kaže samo v tem, temveč še v drugih dejstvih. Čudno je namreč, da niso našli doslej nobenih kosti, ki bi pripadali

Novi ruski poslanik na Kitajskem

Dimitrij Bogolomov

dosedanji ruski poslanik v Londonu, je premeščen za diplomatskega zastopnika Moskve na Daljnem vzhodu

Ruski les za Anglijo

Med družbo Timber Distribution Ltd. ki zastopa večji del angleške lesne trgovine in med Lesnim trustom v Belem morju je bila sklenjena in podpisana pogodba glede dobave lesa v vrednosti 45 milijonov funtov sterlingov. Dogovor je sklenjen na podlagi angleško-ruskega trgovinskega sporazuma, ki poteka v šestih mesecih. Cene lesa bodo sicer nekoliko višje kakor lanske leto, a odjemalci se niso na to nič ozirali. Vest o tej pogodbi je sprejela Kanada z največjim ogorčenjem, kajti doslej je Kanada krila preveč del lesnih potrebščin angleškega trga. Zato se slišijo celo glasovi, da bi ta sporazum lahko omajal sadove konference britskih dominionov v Ottawi.

Avtobus za brezposelne

Neki berlinski podjetnik je dal brezposelnim na razpolago avto 10 pletnogov prepelje po vsem mestu

SPORT

Naši smučarji akademiki v Švici

St. Moritz, 4. januarja. Kakor lani se tudi letos udeležijo naši akademiki smučarskih tekem za svetovno prvenstvo. Letos se vrše ta tekovanja v zimskem raju — St. Moritz. Sicer je šlo precej tido, kajti ravno činitelj, od katerih smo pričakovali največ podpore, so odpovedali. V zadnjem trenutku se nam je vendar posrečilo zbrati potrebno vsoto, za kar gre predvsem zahvala banski upravi, mestnemu županu ljubljanskemu, tujsko-prometni zvezi v Mariboru in še drugim ustanovam in mecenom.

Šestčlanska ekipa se je pod vodstvom potnega maršala Rupnika odpravila 2. t. m. z večernim brzovlakom iz Ljubljane preko Innsbrucka v St. Moritz. Ekipo tvorijo samo znani tekmovalci: Bervar, Jenko, Šramel, Baebler, Kukovec in Musić. Vsi razen zadnjega imenovanega so že zastopali našo državo v inozemstvu.

Tu je zbrana vsa elita smučarjev. Norveška, Kanada, Avstralija, Anglija, Francija, Nemčija, Avstrija, Italija, Švica in Jugoslavija so poslane v boj svoje najboljšje smučarje-akademie.

Jutri 5. t. m. se prično tekovanja — in sicer v smuku. Za to tekmo je prijavljenih kar 160 tekmovalcev. Med njimi znana imena: Wolfgang, Lantschner, Leubner (Avstrija), Kielland in nam že znani Guttmorsen (Norveška). Nas bo zastopal v tej konkurenci Kukovec s startno številko 130.

Tek na 18 km se vrši v petek. Zaradi nepovoljnih snežnih razmer je najavljena proga preložena in se še ne ve, kje bomo tekli. Tu je konkurenca najostrejša, kajti javljenih je kar 82 tekmovalcev. Za prva mesta se bodo borili: lanski zmagovalec Holtzner (Torino), Norvežan Kielland, Reini in Leubner iz Innsbrucka. Vendar pa so mogoča presenečenja. Naša ekipa starta kompletna. Izrečane so tudi številke, in sicer: Jenko 10, Musić 15, Šramel 26, Bervar, 29, Kukovec 52 in Baebler 69.

Največ skrbi nam dela stafeta. Kakor ostale je namreč tudi ta proga izpremenjena in popolnoma različna od že prej najavljene. Vseh pet delov proge je samo vzpon in smuk, torej brez ravnine. S tem so seveda prizadeti naši dolgoprogaši. Prijavljenih je 15 stafet. Švica jih postavi 6, Italija 2, Avstrija 2 po eno pa Norveška, Anglija, Nemčija, Kanada in Jugoslavija. Danes smo si ogledali olimpijsko 70 m skakalnico. Na tekovanju v nedeljo je zmagal Chigogne — srednjeevropski prvak v skokih. Skočil je celih 70 m. Guttmorsen je zasedel s skokom 66 m tretje mesto. Tudi naš Šramel je danes poizkušal — upamo, da nas bo v nedeljo častno zastopal. Starta 23 med 42 prijavljenimi.

Kot povsod je tudi tukaj vladalo ves mesec krasno sončno vreme, ki je bilo tudi ob našem prihodu. Danes pa je pričelo snežiti in novi sneg nam dela veliko preglavic zaradi mazanja smuč.

St. Moritz je na višku svoje sezone. Ravno te dni se vrše velike hockey tekme med Kanado, Čosko, Avstrijo, Švico in Anglijo. Do sedaj so na prvem mestu — kjer bodo najbrže tudi ostali — nepremagljivi Kanadi. Jutri bo kazala svoje umetnosti na ledu svetovna prvakinja Sonja Henie, včeraj pa se je odpravila filmska zvezda Renate Müller.

Tekme se torej prično jutri in če bo šlo po sreči — v glavnem mazanje smuč — upamo, da bomo uspešno zastopali našo harve O uspehih pa bomo še poročali.

Lj. M.

Nogometni turnir za brezposelne igralce

Na igrišču Hermes današnje ob 13: Jadrani; Grafika, ob 14.30 Svoboda; Slovani. Na igrišču Korotana ob 14.30 Hermes; Korotan. Predtekma SK Zadruga; SK Triglav, vojaški tim odpade zaradi slabega stanja igrišča.

Prvenstvo Ljubljane in dravske banovine v table-tenisu

Turnir, ki se je pričel včeraj, se danes nadaljuje od 8. do 23. v dvorani OUZD na Miklošičevi 20. Za prvenstvo vlada veliko zanimanje. Finalne partije se bodo odigrale zvečer.

Ob 10. dopoldne se vrši istotam ustanovna skupščina Ljubljanskega table tenisa podzaveza.

Mariborski zimsko sportni teden

V Mariboru ob 15. do 22. t. m. pod pokroviteljstvom bana g. dr. Draga Maršića in častnega predsedstva, ki ga tvorijo dr. Franjo Lipold, mestni župan, general Stevo Hadžić, poveljnik mesta, dr. Ivan Tomazič, pomožni škof, dr. Marko Ipatić in Milan Makar, okrajna glavarja dr. Franjo Ratej, predsednik Tujsko - prometne zveze in dr. Ivo Pirc, predsednik JZSS, mariborski zimskosportni teden.

Pozdravni večer tekmovalcev bo o priliki žrebanja za skakalno tekmo v soboto 14. t. m. ob 20. v hotelu Orele.

Mednarodna skakalna konkurenca bo 15. t. m. na skakalnici pri Mariboru (Betnava). Najdaljši možni skok 45 m.

Udeležba: Konkurenca je dovoljena vsem pri FIS in v veljanih zvezah verificiranim tekmovalcem. Inozemci se morajo prijaviti najkasneje do 10. t. m. po svoji zvezi na JZSS v Ljubljani. Tuzemci se prijavijo do 14. t. m. do 12. na MZSP Maribor (naslov: Sport, Maribor, Grajski trg 1). Prijavnina 10 Din. Žrebanje bo 14. t. m. ob 20. v hotelu Orele. Izklic tekmovalcev bo ob 13.45 na skakalnici. Start 15. t. m. ob 14. Razdelitev daril ob 20. v hotelu Orele.

Tekmuje se po pravilih JZSS, oziroma FIS. V primerih neugodnih snežnih razmer bo tekma preložena na drugo bližnjo skakalnico oziroma se odloži ali odlovi. V tej konkurenci se izvrši tudi kvalifikacija tekmovalcev MZSP za prvenstvo MZSP in smejo za to kvalifikacijo tekmujevali vsi nad 16 let stari skakalci. V mednarodni konkurenci se ocenijo po pravilih FIS samo skakalci z dovršenim 18. letom.

Mednarodno gledalno umetno dranje bo na Treh ribnikih v petek 20. t. m. Prireditelj nam služi pronačrti za led in eleganten drsalni sport. Začetek ob 19.30. Prvovrstni drsalci iz Jugoslavije in tujine

naj prijavijo svoje sodelovanje do 18. t. m. na naslov: Sport - Roglič, Maribor, Grajski trg 1. Po končanem drsanju bo razdelitev spominkov in družabni večer ljubiteljev zimskih sportov v hotelu Orele. Za primer neugodnih razmer na ledu bo drsanje odloženo.

Položna vozna cena je dovoljena z odlokom prometnega ministra za vse proge državnih železnic, za vse razrede in vse vlake razen SOE in za tekmovalce in vse ostale obiskovalce sportnega tedna. Vsi potniki naj obdrže v Mariboru vozne listke za brezplačen povratek. Potrdila (legitimacije) o udeležbi izdaja Putnike, Aleksandrova c. 35 in trgovina Sport-Roglič v Mariboru, Grajski trg 1. Cena za potrdilo in eno vstopnico skupno 10 Din. Za prihod velja čas od 12. do 22. t. m., za povratek pa od 15. do 25. t. m.

Smučarska tekma na 16 km za prehodni pokal ISSK Maribora bo 22. t. m. za prvenstvo MZSP na severnem pobočju Pohorja. V konkurenci smejo startati vsi tekmovalci MZSP, ki so dopolnili 18 let, izven konkurence vsi ostali tekmovalci JZSS. Prijave s prijavnino 10 Din se morajo poslati najkasneje do 21. t. m. do 12. na MZSP, žrebanje bo 21. t. m. ob 20. v hotelu Orele. Izklic tekmovalcev bo ob 8.45 na startu. Start bo ob 9. Razdelitev daril bo istega dne ob 20. v hotelu Orele. Tekmuje se po pravilih JZSS. V primerih neugodnih snežnih razmer se bo prenesla tekma na Pohorju v teren Mariborske in Ruske koče, oziroma se bo odpovedala. Tekmovalci od 16. do 18. leta tekmujejo na štiri progi, vendar samo na daljavo 10 km. Zaključni večer o priliki razdelitve daril za to tekmo bo v nedeljo 22. t. m. ob 20. v hotelu Orele.

Smučarski tečaj Mariborskega smučarskega kluba se zaradi nestalnih snežnih razmer vrše samo deloma. Smučarski klubski tek, določen za 8. t. m. pri Ruski koči je preložen na poznejši čas. Vsi interesi naj se vedno poprej informirajo v vodstvu kluba, Jurčičeva ul. 8.

Dnevi smučarskih tekem Smučarskega kluba v Celju. 2. februarja medicinska smučarska tekma na progi Celjska koča — štore (km 13) za vse člane, verificirane pri JZSS. 5. februarja medicinska skakalna tekma na novi skakalnici v Liscach pri Celju. Pravico starta imajo vsi verificirani tekmovalci JZSS. Od 1. do 5. februarja štiriidnevni smučarski tečaj za izvežbane smučarje po Celjski koči. Od 1. do 5. februarja štiriidnevni tečaj za začetnike pri restavraciji Petriček v Liscach. Razpis tekem in natančnejša navodila glede tečajev

sledijo v kratkem. Z odlokom ministra za promet je dovoljena polovična vožnja od 1. do 6. februarja v Celje za vse vlake v naši državi.

Sportna senzacija v Celju. Evropska prvakinja v umetnem drsanju gđ. Hilda Holovska, ki je bivala letos poletja dalje časa v Celju, bo pripela 16. ali 17. t. m. zopet v Celje, kjer bo javno nastopila. Ta izredni sportni dogodek bo izzval gotovo veliko zanimanje v vseh sportnih krogih.

Težkoatletični ilirje v Mostah. Danes ob 20. nastopijo v Mostah v Ljudskem domu težkoatletični z zanimivim sporedom: rokoborbo, dviganjem uteži in boksom. Sekcija je nastopala v poslednjem času v Kamniku in Domžalah in povsod zadivila gledalce s svojimi zvezanji.

ASK Primorje (nogometna sekcija). Danes ob 13.30 strogo obvezen trening na igrišču. Poleg prve skupine morajo priti: Usek, Careari, Baum, Svetič, Golob, Petelin. Trening se vrši ob vsakem vremenu.

SK Svoboda (Ljubljana). Ob 14. morajo biti v gostilni Belic, Kavskova ul. v Šiški: Gorenc, Klopčič, Kobal, Boncelj I., Habicht I., Bogme, Vill, Starman, Podhraski, Lave, Bervar II., Usnik, Janežič II. Stranski sodnik Saje. Reditelji Šušteršič, Mazlovič. Izredno važna odborova seja v ponedeljek ob 20. Vsi odborniki sigurno in točno.

ZSK Hermes (nogometna sekcija). Za današnje tekmo s Korotanom so določeni: Poženel, Pleš, Sernec, Glavič, Košenina, Kretič, Barducky, Mokorel, Zupanič, Škrajnar, Klančnik, Koc, Primar. Za imenovanje je sestanek pred občinim zborom ob 8. pri Keršiču. Vsi igralci naj se obnega zbora polnoštevilno udeležijo.

ZSK Hermes. Danes ob 8.30 dopoldne bo redni letni občni zbor v salonu pri Keršiču, ki naj se ga vse članstvo zanesljivo udeležijo. — Predsedstvo.

TSK Slovan. Za tekmo proti Svobodi morajo biti danes ob 14. na igrišču Hermes: Lipovšek I., Zavri I., II., Marchetti I., Grm, Poljšak, Uhan, Bögel, Galle, Vidic, Thuma, Sluga, Ključec, Srebotnjak in Cegar. Stranski sodnik Girc, reditelji Pulček, Ribič, Jeranič in Rozman. Igra se ob vsakem vremenu.

SK Grafika. Danes ob 12.30 morajo biti na igrišču Hermes: Krvna, Trpin, Novak, Mekinje, Potrat, Zogar, Pipan, Štrkelj, Zajc, Katavič, Stromažer, Trobešek, rez. Verčnik, Burič, stranski sodnik Bloker.

SK Jadrani (nogometna sekcija). Danes ob 12.30 naj bodo na igrišču Hermes: Pelc, Brear, Kosmač, Lipovšek, Kotar, Verbič, Januš, Zajc, Oveš I., II., Kalčič, Kocjan, Burger, Marinko, Kler, Logar, Kern.

SK Reka (zimsko sekcija). Današnja klubska tekma je zaradi slabega vremena odložena na poznejši termin. — Redna odborova seja v ponedeljek ob 19.30 na Strelišču.

Ekspresne ladje bodočnosti

Tekmovanje za najhitrejši parnik na svetu, za posest »sinjega traka« Ocean, ki je med vojno prenehalo, se je zadnja leta spet pričelo in to pot s podvojeno srčnostjo. Razlika je le ta, da sta se pred vojno kosali na Oceanu samo Anglija in Nemčija, zdaj pa sta stopili na plano še Francija in Italija. Največje potniške parnike je imela pred vojno Nemčija, toda najhitrejši sta bili angleški ladji »Mauretania« in njena nesrečna posestrima »Lusitania«, ki so jo Nemci med vojno na zločinski način torpedirali.

Po vojni je bilo nekaj let videti, kakor da se nesmiselno tekmujevanje ne bo iznova pričelo. Pa je prišlo drugače. Ko so 1927 spustili Francozi v morje parnik »All-de-France«, se je takoj pojavila konkurenca drugih, na transatlantskem prometu zainteresiranih držav. Sledila sta nemška 50.000 tonska parnika »Bremen« in »Europa« in slednji si je z brzino skoraj 28 vozlov na uro že na prvi vožnji v Ameriko osvojil »sinji trak«, ki je bil poprej celih 23 let v posesti angleške »Mauretanie«. Italija je zgradila dva skoraj enako velika parnika »Rex« in »Conte di Savoia«, ki se prav ta čas s precejšno smolo borita za prvenstvo. Ti štirje parniki so Anglijo in Francijo iznova potisnili v ozadje in bolj iz prestižnih vzrokov kakor pa iz gospodarske potrebe je začela graditi Francija ladjo »Super-Ille-de-France«, ki so jo pri nedavni splošni krizi z »Normandie«. Je to 70.000 tonski parnik s pogonskimi stroji za 160.000 ks, ki bo predvidoma dosegel normalno brzino 28 vozlov na uro, kar seveda pomeni sinji trak. Skoraj istočasno so začeli tudi Angleži graditi svoj »Super-Leviathan«, tudi 70.000 tonski parnik, ki pa naj bi imel še večjo brzino nego »Normandie«. Tekma bi se torej v bližnji bodočnosti vršila samo med Francijo in Anglijo. Toda dočim so Francozi svojo ladjo že na pol dogradili in bo najkasneje v dveh letih vozila, pa so Angleži lani gradnjo nenadoma ustavili. Angleški ukrep je tekmece nemalo presenetil, ker je jasno, da se gradnja ni ustavila samo zaradi gospodarske krize, kakor je bilo rečeno. Premislek mora imeti dokaj tehtnejše ozadje, zakaj, kar si lahko privoščita Italija in Nemčija, bi najmanj tudi zmogla gospodarsko mnogo močnejša Anglija. Resnica je najverjetnejša ta, da so orjaški brzoparniki že dosegli višek razvoja in da najnovejša konstrukcija že pomenijo hipertrofijo, ki se niti gospodarsko niti tehnično ne da več zavarovati. Pomisliti je treba, da imajo taki oceanski veliki živiljenjsko dobo le ca. 25 let, nevestvi kake 4 leta gradnje in da velja n. pr. parnik razreda »Europa« skoraj polnopravno milijardni dolarjev. To pa pomeni za razporedno družbo ogromno finančno breme, ki se lahko zmaguje samo s težkimi dotacijami od drugih. Rezultat vsega tega pa je c malenkostno povečanje brzine, le za nekaj ur skrajšana vožnja čez Ocean, ki pa se mora tako drago plačati, da bo reflektantom na tako drago časovni prihranek zmerom manj, če se bo razvoj fortiral v sedanji smeri.

Potreba po hitrejšem prometu čez Ocean bo nedvomno vedno večja. Ze 20 let stremi tehnika za parnikom, ki bi opravil vožnjo iz Evrope v Ameriko ali obratno v štirih dneh. Tak parnik mora priti, samo da bo dokaj drugačen od današnjih. Inženjer ladjedelnice Blohm in Voß v Hamburgu Börsen trdi da bo ekspresni parnik bodočnosti dokaj manjši od sedanjih velikih: največ 35.000 ton. Sedanja lastnik sinjega traka »Europa« ima 24 parnih kotlov, ki razvijajo 120.000 ks. Njih zmogljivost — pravi Börsen — je že dvakrat večja od 46 kotlov na »Leviathanu«, ki razvijajo samo 60.000 ks. Parnik bodočnosti

sti pa bo imel samo 8 kotlov toda 180.000 ks, s katerimi bo pri znatno manjši tonazi lahko dosegel dokaj večjo brzino. Dasi bo za celih 15.000 ton manjši nego sta »Bremen« in »Europa«, vendar bo na njem prostora za prav toliko ali pa za še več pasazirjev.

Inženier Börsen, ki mora že vedeti, kaj govori, saj je v svoji praksi za več ko 100 ladij projektiral strojno opremo, pravi nadalje, da bo dolžina bodočih brzoparnikov največ 230 m, dočim znaša dolžina parnikov razreda »Leviathan« in »Europa« 300 metrov. Za mirno vožnjo je potrebna dolžina najmanj 230 m, tako da leži ladijski trup na dveh valovih hkrati, drugače pa mora biti večja od 460 m, da nosi trup več valov naenkrat. Slednja veličnost bi bila seveda tako nerentabilna, da vobče ne more priti v poštev.

Doba orjaških parnikov je prav tako minila, kakor parnikov s kurjavo na premog. Kurjava z nafto rabi za isti učinek mnogo manj prostora, prostor je pa najdragocenejša stvar na ladjah. Ze moderne parne turbine, ki so popolnoma izpodrinile parni stroj, so prinesle precejšen prihranek prostora, še večji pa bo napredek v tem pogledu, ko se bodo začeli splošno uvajati tudi visokotlačni Bensonovi ladijski kotli. Ti niso prav v nikemer podobni stari parnim kotlom, a neprimerno bolj učinkoviti. Vsak vsebuje le ca. 250 litrov vode, dočim je bilo pri starih kotlih potrebno cca. 4000 litrov. Pri eksplozijah je prav ta silna množina vode pomenila največjo nevarnost, ker se je mahoma pretvorila v paro in razrivala ladijski trup. Pri novih kotlih je bas zaradi manjše množine vode nevarnost pri morebitni eksploziji dokaj manjša. Razen tega se pri moderni kurjavi na nafto v primeru nesreče dotok olja takoj avtomatično zapre, dočim poprej premoga ni bilo mogoče takoj pogasiti, kar je nevarnost seveda le še povečalo.

Parnik bodočnosti pa ne bo bolj ekonomičen samo zaradi tega, ker se bo zelo zmanjšal prostor za kotle in pogonske stroje, marveč tudi, ker ladijski trup ne bo več skovan z zakovicami, ampak zvarjen. Samo teža zakovic znese pri velikem parniku več tisoč ton kar je nepotrebno breme. Razen tega so šivi, kjer se prekrivajo zunanje plošče ladijinega oboda vzrok vodnih vrtincev, ki požirajo dragoceno pogonsko silo. Vseh teh nedostatkov ladje, ki se bodo gradile prihodnja desetletja, ne bodo več imele. Vožnja z njimi bo hitrejša, cenejša in prijetnejša.

Nova slikanica

Edgar Rice Burroughs:

Tarzan

Velik pustolovski roman v 300 slikah.

Po rodu človek — po vzgoji opica!

Tarzan je znan kot Robinson in bo ostal nesmrten kakor Robinson. Zgodbe o njem so prevedene na 32 jezikov in razširjene v milijonih izvodov. Zgoščene v 300 krasnih slik z besedili obetajo odraslim bralcem kakor tudi mladini novo zabavo in najboljšipouk o živalstvu in prirodi v afriških pragozdovih.

Lično opremljena knjižica samo Din 20, poštnina 3 Din.

Dobite jo v upravi »Jutra«, Ljubljana, Knafličeva ulica 5, pritlejše desno.

A. & E. SKABERNE Ljubljana

UVOZ IN PRODAJA ANGLEŠKEGA IN ČESKEGA SUKNA, VOLNENEGA BLAGA IN SVILE.

Važno: v račun jemljemo (do preklica) tudi hranilne knjižice prvovrstnih ljubljanskih denarnih zavodov!

A. & E. SKABERNE Ljubljana

Polnovredne in moderne

RADIO aparate

KUPITE PRI TVRDKI

H. SUTTNER

LJUBLJANA 4

Tyrseva (Dunajska) cesta št. 1 B.

Ugodni plačilni pogoji.

Zahtevajte brezplačni cenik.

15432

Za preproge nespremenljiva

Smyrna volna

Toni Jager, Dvorni trg 1, Ljubljana

Lepo oblikovane in zdrave noge

Bolečine v nogah izginejo na čudežen način na en mah.

Zadostuje, da raztopite malo količino soli v. Roka za noge v lavorju tople vode. S tem dobimo mehko, mlečno tekočino, v kateri kopljemo svoje noge približno 10 minut. Po tem času ponehajo utrujenost nog, njih žgoči občutek, oteklost gineje tekoma par sekund tako da zmoremo nositi za eno številko manjše čevlje. Dobrodejna, s gorivo snovjo nasičena voda prokline v pore, in pekoče utrujene noge so kakor prerazorene. Tlačanje čevljev bolečine in gnezajnih ponehajo, kurja očesa postanejo na ta način mehka, tako da jih z roko lahko odstranimo. Od prenapora iztrpane in oslabiljene noge dobe novc moč in so zopet sposobne za nove napore. Dobiva se v drogerijah in lekarnah 764

Lepa zimska

JABOLKA

1804-a

Din 2.50

pri GOSPODARSKI ZVEZI

VSAK NAROCNIK »JUTRA« je zavarovan za 10.000 dinarjev!

ZAHVALA.

Za mnogobrojne izraze iskrenega sožalja ob izgubi edinega sina oziroma brata, gospoda

Gustava Vidica

posestnika, gostilničarja in občinskega odbornika

se vsem najtopleje zahvalujemo. Posebno zahvalo pa smo dolžni gg. zdravnikom za njih požrtvovalni trud, č. sestram splošne bolnice, č. duhovščini in vsem, ki so mu v bolezi lajšali trpljenje. Nadalje se zahvalujemo vsem, ki so v tako častnem številu spremili našega Gustija na njegovi zadnji poti, predvsem darovalcem prekrasne cvetja, obč. odboru, gasilnemu društvu Brdo, godbi iz Moravé in pevcem za ginitivne žalostinke.

Lukovica, dne 8. jan. 1933.

Zalujoča rodbina VIDIC.

Zahvala

Ob nenadni in težki izgubi toliko ljubljene sina, brata, gospoda

Viljema Hafnerja

se za izkazano sožalje vsem najtopleje zahvalujemo.

Posebno zahvalo smo dolžni g. dr. Fajdigi iz Kranja, g. dr. asistentu Pompeju iz Ljubljane, č. duhovščini, vsem društvom: Sokolu, pevskemu društvu, narodni čitalnici in gledališkemu odru, trg. namestencem, kranjskim fantom, bratovščini, vsem darovalcem prekrasne cvetja in vsem onim, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Še enkrat stotera hvala.

1784

Kranj, dne 5. januarja 1933.

Zalujoča rodbina Semen - Hafner

Ravnateljstvo in uradništvo za tvornice za dušik d. d. javljata tužno vest, da je njihov zvesti sodelavec in dobri tovariš, gospod

Ing. chem. Vladimir Rudolf

po kratkem trpljenju 5. januarja 1933 preminul.

Pokojniku, ki je vse svoje sile posvetil podjetju, bo ohranjen za vedno svetel spomin.

Ruše, dne 7. januarja 1933.

Michel Zévaco:

Pardaillanov sin

Zgodovinski roman.

»Torej je bilo res!« je dodal sam pri sebi. Že je krenil proti kočiji, ko se je nečesa spomnil. »In kako je bilo z atentatom?« je vprašal. Jehan se je poredno ozrl v očeta. Vitez se je namuznil, češ, da razume, in z očmi pokazal na velikega profosa, ki je stal ves parjen ob strani.

»Atentat je bil izvršen,« je odgovoril Jehan. »Gospod veliki profos vam bo povedal, da je prišel za časa in prijel morilca.«

Ob hudomušnem poudarku teh besed je nesrečnega Neuvyja kar zona obila, tem bolj, ker se mu je Pardaillan za čudo prijazno naklonil, kakor staremu znancu.

Ko je pa kralj začul Jehanov odgovor, se je hitro obrnil in željno, nestrpno vprašal:

»Teda se je vendar posrečilo zgrabiti enega teh podležev! Videti ga hočem. Kje je ujetnik, Neuvy? Privedite ga, da ga zaslišim.«

»Sire!« je zajecjal de Neuvy, sam ne vedoč, v katero luknjo bi se skril.

»Nu?« je rekel kralj, in po glasu se mu je poznalo, da postaja nejevoljen.

»Sire,« je neusmiljeno povzel Jehan in se globoko priklonil, »ujetnik gospoda de Neuvyja si šteje v visoko čast, da se sme pokloniti vašemu veličanstvu.«

»Kaj pomeni ta neumna šala?« je zarohnel kralj in srdito uprl oči v prebledelega velikega profosa.

A v tem mu je prekipeval jeza:

»Že enkrat je ta mladi človek tvegaj življenje, da ga je rešil meni, in že takrat ste bili točno na mestu, da bi ga prijeli. Danes se je vnovič izpostavil zame, in spet ste tu in ga hočete zgrabiti

236

kakor zločinca. Bogme, gospod, priznati je treba, da imate kaj čudne pojme o svoj. dolžnosti!»

Nesrečni veliki profos je ves potr zajecjal nekaj v opravičbo. »Dovolj, gospod!« mu je segel kralj v besedo. »Vrnite se v svoj dvorec in počakajte mojih povelj!«

To je pomenilo nemilost in polom, Neuvy je omahnil. Udarec je bil prehud. Jehanu se je kar zasmilil.

»Sire,« se je oglašil, »dovolite mi, da prosim vaše veličanstvo za posebno milost.«

Ob besedi »posebno milost« je Henrik IV. skremžil obraz. A premagal se je in prijazno, z zvinit nasmeškom vprašal:

»Za kakšno milost? Če vaša želja ni preneznerna, vam danes ne morem ničesar odreči.«

»Prosim vas, da odpustite gospodu de Neuvyju,« je prostodušno odvrnil Jehan. »Gospod de Neuvy me je hotel prijati. Mislim, da je v nekaj tednih štirikrat rešil življenje; njega, ki mi je najdražji in ki ga najvišje cenim — mimo gospoda de Pardaillana, njegovega očeta in svojega prijatelja. To naj si vsi zapomnijo, in vsak naj ju spoštuje, kakor se jima spodobi.«

»Bogme,« je zamrmral kralj, »saj baš to mu očitam! Menda je res usojeno, da ne bom nikoli ničesar zvedel — razen kar mi bosta povedala ta vraga človeka!«

Glasno je dodal:

»Ne morem vam odreči prošnje, ki vam je v veliko čast. Neuvy, izbršimo to. Samo — nikar se mi ne zaletite še v trepete!«

Po teh besedah je prijel Jehana za roko in rekel s povzdignjenim glasom, tako, da so ga vsi slišali:

»Gospodje, predstavim vam gospoda de Pardaillana, markiza Saugiskega, grofa Margencyškega in Vaubrunškega, moža, ki mi je v nekaj tednih štirikrat rešil življenje; njega, ki mi je najdražji in ki ga najvišje cenim — mimo gospoda de Pardaillana, njegovega očeta in svojega prijatelja. To naj si vsi zapomnijo, in vsak naj ju spoštuje, kakor se jima spodobi.«

Vrta trojica, Escargasse, Gringaille in Carcagne, ki se ni mogla več prenagati, je pijana od radosti in ponosa zarjavela:

»Živel kralj!«

In plemiči, telesni stražniki in strelci, vsi so gromovito povzeli klic:

»Živel kralj!«

Henrik IV. jim je v zahvalo mahnil z roko.

A Neuvy, ves vesel, da je bila njegova neumnost pozabljena, se je zdajci oglašil:

»Sire — namestu gospoda markiza, ki ga ponižno prosim oproščenja za svojo nerodnost, imam tu drugega ujetnika, ki nam morda lahko kaj pove.«

»Zakaj niste takoj povedali!« je vzkliknil kralj. »Kje je ujetnik?«

»Evo ga,« je rekel Neuvy in mignil strelicem, naj privadejo Saëtto.

»Vraga, Saëtto sem čisto pozabil!« je sam pri sebi vzkliknil Jehan. »Sire,« je hladnokrvno izpregovoril, »gospod de Neuvy se moti: ta ujetnik ni njegov, ampak moj!«

»Res je!« je priznal Neuvy in se ugriznil v ustnice.

»Sire,« je nadaljeval Jehan, »ta človek vam ne more ničesar povedati, iz preprostega razloga, ker ničesar ne ve. Ta človek je moj. Strašno račun imava drug z drugim! Najponižneje prosim vaše veličanstvo, da mi ga pustite.«

Henrik IV. je pogledal najprej Jehana, nato Saëtto, in malomarno odvrnil:

»Naj bo! Imejte ga, če je vaš.«

To reki je sedel v kočijo k Bertilli.

Jehan je pristopil k Saëtto in sam prerezal njegove vezi. S Pardaillanom, Gringaille, Carcagnem in Escargassem je odvedel Saëtto, ki se ni upiral, v grad.

Nato je stopil po rapir starega razbojnika, ga pobral, se vrnil k njemu in ga dolgo zanišljeno gledal, držeč goli meč v roki. Pardaillan je radovedno čakal sinove odločitve. Njegovi tovariši so bili prepričani, da ga bo ubil.

Tudi Saëtta je tako mislil. Od daleč je bil videl in slišal ves pravkaršnji prizor. Po laskavih in prijateljskih besedah, s katerimi je bil kralj nagovoril Jehana, ni mogel dvomiti o tem, da je njegov maščevalni sen na vekomaj pokopan. Divji obup se ga je polastil, in goreče si je zaželel smrtne rane, rešitve od življenja, v katerem ni bilo zanj nikakega upanja več. Ko je videl, da Jehan molči, se je zavrnil, ga izzivalno pogledal s svojimi žarečimi očmi in z jedkim, porogljivim glasom izpregovoril:

bar - buffet

KOŠAK

slaščičarna

PRVOVRSTNA DOMACA VINA, PIVO, VSE BARSKE PIJACE KOT KAVO, ČAJ, PUNC, AMERICANO, APERITIF, COCKTAIL, LIKERJE, BOWLE ITD., KOT TUDI NAJVEČJO IZBIRO GORKIH IN MRZLIH JEDIL. VSAK DAN DRUGE SPECIALITETE PRIGRIZKOV IN VEČERI!

VSE PO NAJNIZJIH CENAH!

NUDI: PREŠERNOVA ULICA

Sprejemajo se naročila najfinejših jedil, pijač, slaščic in sladoledov, kar se dostavlja na dom.

NUDI: VSAK ČAS SVEŽE PUSTNE KROFE, NAJFINEJŠE ČAJNO IN DESERTNO PECIVO, MIGNON, SPECIALITETE S SMETANO, VSAKOVRSNA PRILožNOSTNA PECIVA, ZMRZNJENE BOMBE IZ SMETANE, VSAKOVRSNE SLADOLEDE, VSE V NAJMODERNEJŠI IZVEDBI IN NAJBOLJŠI KAKOVOSTI.

VSE PO NAJNIZJIH CENAH!

Imam

odlične trgovske zveze v Nemčiji Leipzigu, Berlinu, Hamburgu itd.

iščem

jugoslovanske eksporterje v Nemčijo radi sporazuma za ugoden izvoz

posredujem

koncem prihodnjega meseca osebno v navedenih mestih. Dopise pod »Real« na pošt. predal 283, Ljubljana, glavna pošta. 1717

SPALNICE,

jedinice in kuhinje iz različnega lesa v naj-novejši izdelavi v različnih imitacijah, Vam nudi najceneje

Gospodarska zadruga mizarskih mojstrov, LJUBLJANA, Vegova 6 1721

Stalna zaloga vsakovrstnega pohištva in tapetniških izdelkov po najnižjih cenah.

Hrastove prage

raznih dimenzij kupujem in prosim ponudb: Jos. Osolin, Laško

SLADKORNOBOLNI!

Kako se sladkor odpravi, kako se zopet postane delazmožen in življenja vesel, tudi brez nadležne diete, vam pove pojasnjujoče pismo št. 3 o novih potih zdravljenja z navdušenimi priznanji tu- in inozemstva o presenetljivih uspehih brez diete. Dopisovanje nemško. Etabl. Lutegia, G. m. b. H., Kassel 332 (Nemčija). 244

Moč osebnega vpliva

Korespondenčni tečaj za pouk v hipnotiziranju, sugestijah itd. — Uspeh garantiran! Cena znižana! — Zahtevajte prospekte pri

„Veda in Znanost“, Celje, Razlagova 3 a. 12698

TEHNIK

z dobrimi skušnjami v obratu po možnosti v industriji tekstilij dobi nameščenje v večji tekstilni tovarni. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod »720«. 1747

PERJE

kokoške, purje, gosje in račje, naravno, s strojem čisteno in čehano, dobavlja v vsaki množini in

po najnižjih cenah

E. Vajda, Čakovec

Telefon 59, 60, 3, 4.

Pomoč v sili!

Podpisani nudimo le še kratek čas brezplačno pomoč vsem onim članom

bivše »Vzajemne Pomoči« iz Ljubljane, ki posedujejo že police bodisi za posmrtnine ali za dote.

Stane Tomažič, Kranj, Josko Samsa, Dol.

Retje, Vel. Lašče, Jakob Gregorec, Ptuj.

Vošnjakova 4, Leon Sitar, Ljubljana, Baragova ul. 9, Alojz Leskošek, Celje, Razlagova 5. 1720

Vata

v tablah in za odeje je najboljša in najcenejša, vedno na zalogi.

Zahtevajte vzorce in cenik!

TOVARNA VATE Maribor Dravska 15. 1750

Kako so postali Vaši zobje bolj beli za 3 stopinje in v treh dneh?

Vi imate lahko zobe kot dva niza biserov. Vzemite en centimeter KOLYNOSA na suhi ščetki, zjutraj in zvečer tri dni zapored, pa boste videli razliko.

KOLYNOS odpravi grde rumene madeže, ozdravi usta, očisti dlesni, dela diha vonjiv. Ni običajne uporabe ščetke, ki bi mogla povzročiti slabo no spremembo. 340-8

KOLYNOS

antiseptično sredstvo, najzgodnejše sredstvo za nego zob. En centimeter zadostuje.

Zahvala

Vsem, ki so mi pripomogli k dobro uspešni težki operaciji v mesecu novembru v državni bolnici v Ljubljani, se najsrčneje javno zahvaljujem.

Posebno zahvalo dolgujem gg. zdravnikom: in sicer: primarijema dr. Jugu in dr. Černiču ter zdravnikoma dr. Bajcu in dr. Arku. 1786

Pavel Selan,

rudniški paznik v Hrastniku.

LEPO OPRISJE

dosežete s prepartom »JOLIFEMME« prof. dr. med. Kiera. Prepart je naraven, z zunanjim uporabljanjem.

PRI NERAZVITIH OPRISJIH

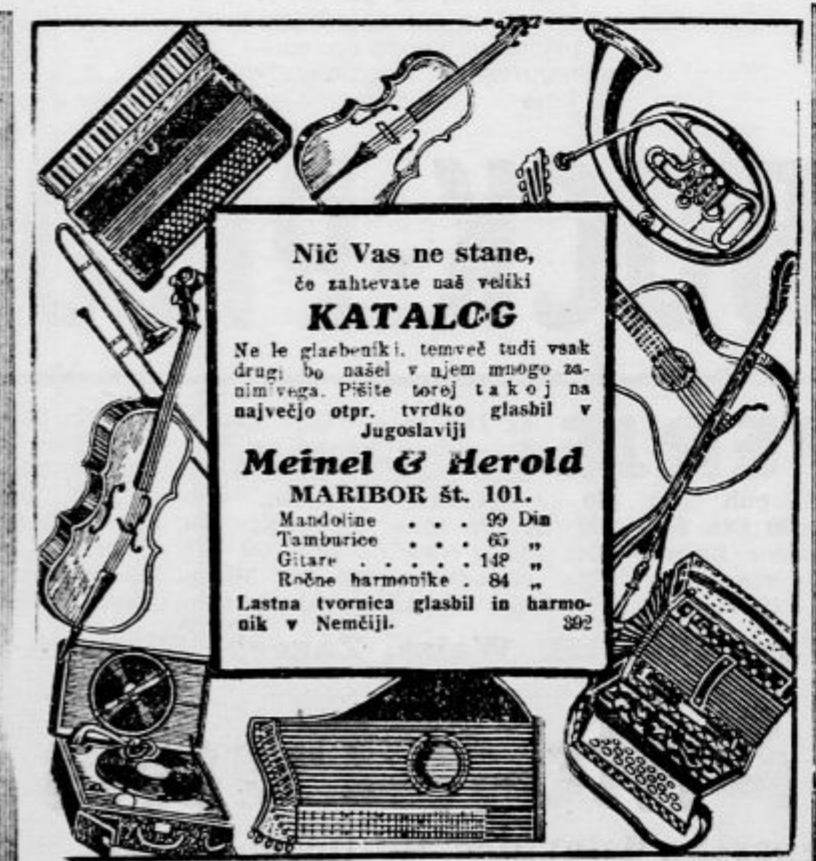
t. j. v razvoju začetnih in upadlih prsih, povzročeni po oslabiljenju vsled bolezni ali dojenja, dosežete že v 4-6 tednih njih popolno in normalno obliko, ne da pri tem ojačate telo in boka. Uspeh se kaže že po prvi uporabi. — Garnitura stane 135 Din.

PRI UPADLEM, MEHKEM OPRISJU

dosežete s prepartom »JUNO« že v nekaj tednih popolno elastičnost in čvrstost. Prepart sia priznalo očetila in priporočala dr. med. Funke in dr. med. H. Majer, Dr. med. Funke piše: »Vaš »JUNO« je za jačanje ženskih prsi.« — Garnitura stane 70 Din.

Preparate SCHÖDER-SCHENKE razpilišči proti plačilu v naprej (posredna 6 Din) ali po povzetju (posredna 12 Din) depa za Jugoslavijo: »OMNIA« odd. I/3, Zagreb, Draskovičeva 27.

Zahtevajte brezplačno ilustriran cenik. 1746

Nič Vas ne stane,

če zahtevate naš veliki

KATALOG

Ne le glasbeniki, temveč tudi vsak drugi, bo našel v njem mnogo zanimivega. Pišite torej takoj na največjo otpr. trdno glasilil v Jugoslaviji

Meinel & Herold

MARIBOR št. 101.

Mandoline . . . 99 Din

Tamburice . . . 65 "

Gitar . . . 148 "

Ročne harmonike . . . 84 "

Lasna tavnica glasilil in harmonik v Nemčiji. 392

Oblastveno dovoljena

RAZPRODAJA

Vsled likvidacije firme razprodajamo našo veliko zalogo manufakturnega blaga izpod nabavne cene. Izkoristite to priliko in si nabavite blago, dokler traja še zaloga.

Oblačilnica „ILIRIJA“

Ljubljana, Mestni trg 17, I. nadstr.

OGLEJTE SI ZALOGO! OGLEJTE SI CENE!

15492

Glazbila

katera Vas bodo zelo zadovoljila

v najboljši kakovosti po jako zmerani ceni dobite pri največji domači odpremi tvekd

F. SCHNEIDER

KRAJEVSKI DVORNI DORAVITELJ

PROIZVOD GLAZBIL IN PRIBORA

ZAGREB, Nikoličeva ul. 12/2

Violine . . . Din 71- dolje

Gitar . . . 168- "

Mandoline . . . 108- "

Harmonike . . . 75- "

HAVALJSKE GITARE, kromatizirane harmonike, trube, saksofoni i t.d. po najnižjih cenah. ZAHTEVATE BREZPLAČNO POUČNO CENIK